

Ny viltlov skaper debatt: Forbud mot jakt i nasjonalparkene

2515

Jakt

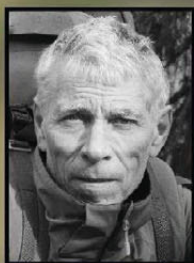
22

sider nyheter
& tester!

Finn riktige
fjellsko og
jaktstovler

FOR DEG SOM TAR JAKT PÅ
3-2025 kr 119

Lokkejakt på
grombukken

Dag Kjelsaas
fryktet å dø i fjellet:
**Natta det nesten
gikk galt**

KAREN FELTE HJORT
OG ELG PÅ 10 MINUTTER:

Dobbel lykke

**SE ÅRETS
STORBUKKER**

◆ Rimeligere blyfri storviltpatron ◆ 375 kaliber
◆ Ny patron til jakt og konkurranse

Z8i+ 5-40x56
EL RANGE 12x42

SWAROVSKI
OPTIK

SEE THE
UNSEEN

Noen jaktlag er rarere enn andre. Disse herrene tvinger seg ut på jakt, dag etter dag, bare for å ha noe vettugt å skrive om. Tilværelsen er i sannhet nådeløs og ond ...

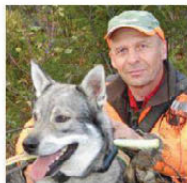
KNUT BREVIK

Har Norges morsomste jobb. Får betalt for å høre på andres jaktskrøner og sette de mest usannsynlige av dem på trykk. For øvrig den eneste på jaktlaget som i sin ungdom var god i stille lengde. Svakt sosialt liv fra august og ut høsten.

JØRUND LIEN

Vi våger å si det: Ingen i Norge tester så mange børsar og så mye ammunisjon som denne mannen. Toppskytter, dessuten. Og når han skal koble av, tar han med seg en av bildene og reiser til fjells på jakt ...

DAGH BAKKA

Norges mest erfarte jaktguide. Utdannet vitnemåster – og for å si det sann: Det er en grunn til det. Lang og variert jakterfaring – heller ingen tilhenger av å pakke inn meningene sine i bunnell.

ARNE T. HAMARSLAND

Denne mannen tester jaktutstyr med den samme fandenivoldskhet og nitidighet som han jakter. Alt skal prøves og kontrolleres. Treffer du en jeger nedlesst i utstyr, dupperditter og måleinstrumenter i skogen eller på fjellet, er det trolig Arne.

BJØRN BRENDBAKKEN

Landets mest rutinerte jaktreportasjefotograf. Nå har han til og med skaffet seg fuglehund, men vi har da gjort føll innimellom vi andre og. Få, om noen, har vært med på så mye variert jakt som denne karen.

SNORRE BJØRKI HOLT

Allsidig jeger som ferdes mye både i Norge og Sverige med hagle og rifle. Opprinnelig teolog – den eneste i redaksjonen med den bakgrunnen. Nå lærer. Skriver så lekende lett om jakt at du føler du har vært med Snorre på turen.

Søk etter
bladet_jakt
på Instagram

Søk etter
@bladetjakt
på Facebook

Få lyden av podkasten
Villmarksliv

KUNDESERVICE

Tlf. hverdager 0800-1600: 22 58 54 80

E-POST: abo-jhv@egmont.com

Fint om du har ditt kundennummer klart ved henvendelse til oss. Abonnementet løper til du sier det opp.

POSTADRESSE REDAKSJONEN: Jakt abonnementservice,
Pb. 4980, Nydalen, 0441 Oslo

REDAKSJONEN

REDAKTØR: Knut Brevik knut.brevik@egmont.com

ANSVARLIG REDAKTØR/DIREKTØR: Axel Wale

INNHOOLDANSVARLIG: Stian Valderhaug

REDIGERER: Espen Sørby

FAGREDAKSJON: Bjørn Brendbakken, Jørund Lien, Dag Bakka,
Arne T. Hamarsland og Snorre Bjørkolt

PRODUKSJONSKOORDINATOR: Ingunn Elise Kristiansen

BESØKSADRESSE: Nydalsveien 12A, Nydalen, Oslo
SENTRALBORD: 22 77 20 00

ANNONSESALG

AD. VENTURE AS:

christian@ad-venture.no

ABONNEMENTSPRISER:

Abonnementspriser: 1 år (10 nr.) kr 727

1 år (10 nr.) Gullabonnement kr 831

2 år (20 nr.) Gullabonnement kr 1455
(pristillegg utenfor Norden)

VIL DU BLI ABONNENT

Bli abonnent på: bladkiosken.no

På minside.egmont.no kan du enkelt se på og administrere ditt abonnement.

ISSN: 1503-1233
TRYKK: Egmont
Printing Service

Stoff i bladet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaksjonen og med kildetilhovning. Jakt tar ikke ansvar for bilder og artikler som ikke er bestilt. Utgivelsen av stoff i Jakt skjer bare i henhold til våre generelle vilkår for rettigheter til stoff. Dette gjelder både for stoff som honoreres og for stoff som ikke honoreres. Vi forbeholder oss blant annet retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet via internett. Innsendelse av stoff kan, etter spesiell avtale med oss, i hvert enkelt tilfelle, reservere seg mot at deres stoff distribueres til våre kunder fra det elektroniske arkivet. Red.

UTGIVER: **story house**
EGMONT

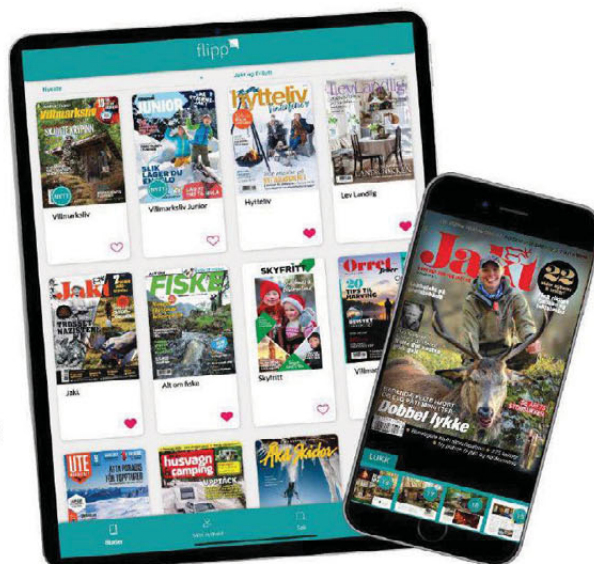
LES MAGASINET DIGITALT I FLIPP

Ønsker du å lese Jakt digitalt, kan du som abonnent gjøre det gjennom magasinappen Flipp – helt uten ekstra kostnad.

Her kan du bla deg gjennom alle sidene i nyeste utgave og få tilgang til et stort arkiv. Flipp er tilgjengelig som app på mobil og nettbrett, eller i nettleser på blader.flipp.no I Flipp kan du også få tilgang til alle andre Egmonts magasiner, over 90 blader, magasiner og tegneserier! Full tilgang koster ordinært kr 129 pr. måned, men som Jakt-abonnent betaler du kun kr 29.

For å komme i gang må du registrere deg på www.flipp.no/start

Du må ha Vipps for å identifisere deg.

Jakt må

MARS

SMÅVILT

14 Fire mil – fire ryper

STORVILT

26 Lokker på grønbukken
46 Slik unngår du jaktkrangel
50 Kavalkade landet rundt: Fjorårets store bukker

AKTUELT

22 Tanker fra koia: Jakt i nasjonalparkene
32 Derfor bør termisk sikte forbys
36 Dag Kjelsaas alene på reinjakt i fjellet: Den natta det nesten gikk galt
42 Villsvinkjøtt: Vilt, mørt og svinaktig godt

TESTER & OMTALER

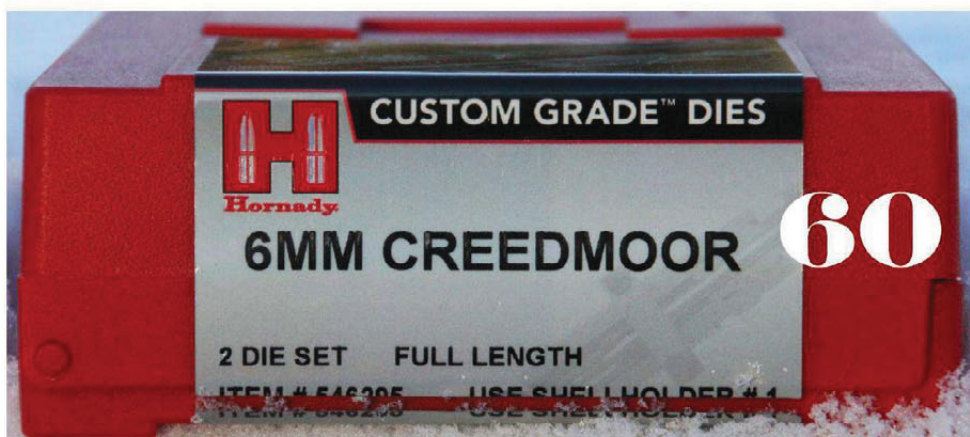
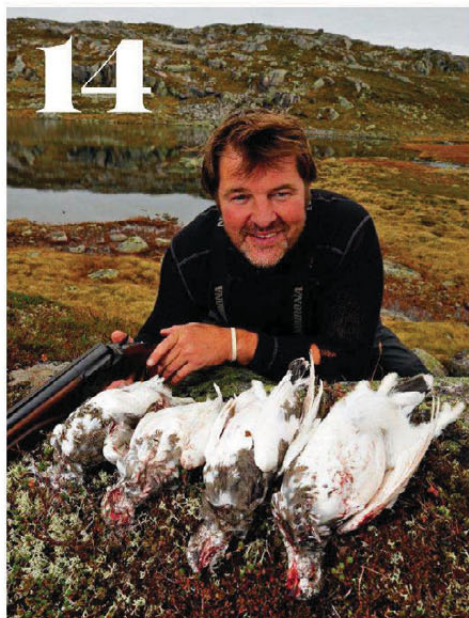
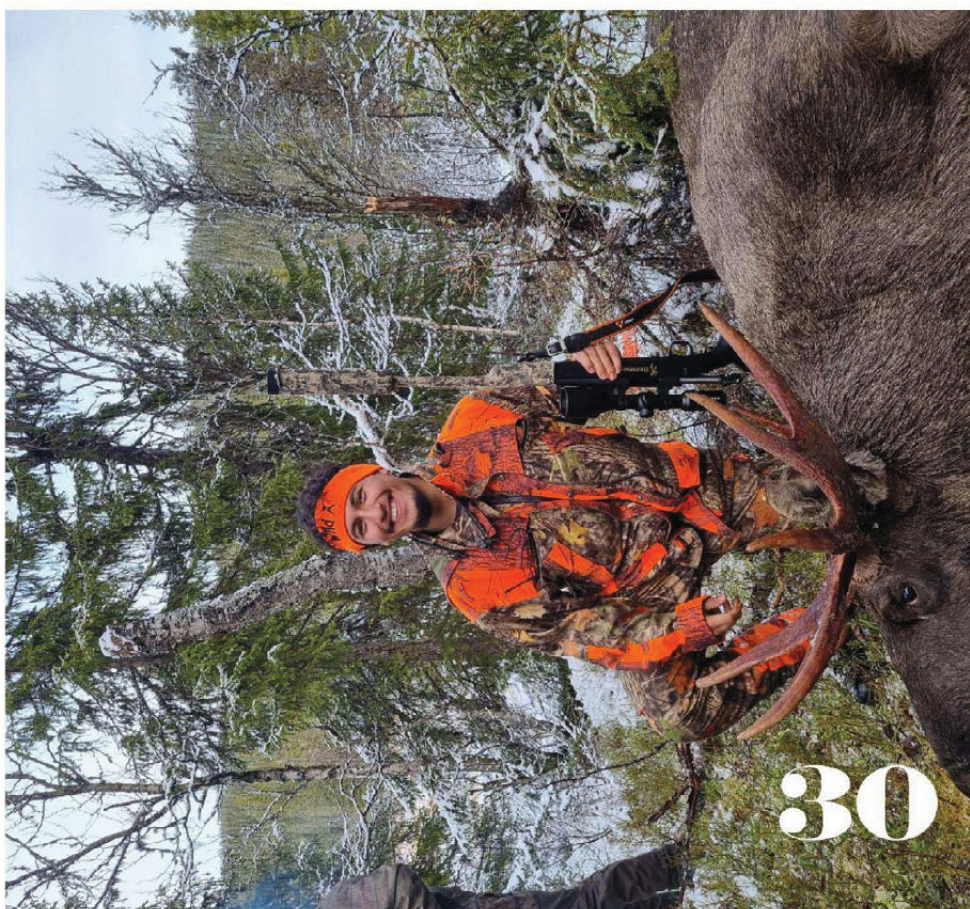
20 Finn riktig fottøy for deg
60 6 mm Creedmoor: Ny patron til jakt og konkurranseskyting
64 Geco Star: Litt rimelegare blyfri storviltpatron
68 Tema: 375 kaliber patroner
75 Jakterfaring med 375 Holland&Holland
80 Bokomtale: Nye spesialbøker om vilt og slakting

FAST

7 Leder
8 Blinksuddet
10 Jaktuelt: Nyheter fra hele landet
25 Fra skytebenken: Jørund Lien
30 Vilt og viten: Jakt fremmer fellesskap og inkludering
35 På kornet: Dag Bakka
78 Jørunds Hjørne
81 Sol og måne

Forsidefoto: Privat

Følg reisen på naturkanal1.no

Khan K500 LUX

2000 dager ute

Selv etter å ha blitt kåret til „Best i test“ flere år på rad, stopper ikke Khan der. Nå har de satt Norges jakthaglefavoritt, K500, på sin største utfordring!

Bengt-Are, som ble kåret til Årets Villmarking 2023, lever ut en drøm de fleste bare kan fantasere om. Han bor alene på vidda og har nå tilbrakt over 1750 dager ute i naturen. På sin imponerende reise mot 2000 dager ute, har han valgt å ta med seg Khan K500.

Se mer av K500 hos din nærmeste forhandler, eller på landro.no

SPECTRA™ 1,6-13x44i

Finn din forhandler:

VI UTFORDRER PREMIUMKLASSEN - MED SPECTRA 8x SERIEN

Den ultimate allround riflekikkerten fra tyske GPO - German Precision Optics.

Med et forstørrelsesområde fra 1,6 -13x får du et stort synsfelt på laveste forstørrelse, og du kan dra den helt opp til 13x forstørrelse for lengre hold. Modellen er også utstyrt med paralaksejustering fra 10m til uendelig, og mulighet for ettermontering av ballistikkårn.

Andre valgmuligheter i 8x serien:

- 1-8x24i –
- 2-16x44i –
- 2,5-20x50i –

Priser fra: 13.750,-

**En briljant jeger kan være
umulig å være i telt med.
En knallhyggelig kar kan
vise seg å være veldig
løs på avtrekkeren.**

Gi det videre

Det kan være litt kilent, det å ta en ny jeger på jaktlaget.

AV OG TIL er det behov for utskifting. Utstyr blir gammelt, dyr skifter trekk, grunneier vil ikke mer og så er dette med avgang av folk. Noen ganger må en jaktleder med hård hånd ta en tung samtale med et av medlemmene på laget: Du kan dessverre ikke fortsette her hos oss. Det kan være at vedkommende ikke gjør det han skal, at hun ikke passer rent sosialt, eller kanskje til og med et vådeskudd som gjør resten for usikre og påvirker jakten negativt.

Å TA INN EN NY er heller ikke lett. En briljant jeger kan være umulig å være i telt med. En knallhyggelig kar kan vise seg å være veldig løs på avtrekkeren.

DET VIKTIGSTE ER å sørge for trygghet, å etablere en tillitsfull tone. At laget sammen gjør en innsats for å sørge for alle vil det beste for jaktkameratene sine.

ELDRE, ERFARNE JEGERE kan godt gi den nyankomne den beste posten, og sammen håpe at det blir fall på nykommeren - jakt er oftere teamwork enn en individuell øvelse.

LA VEDKOMMENDE FØLE SEG ØNSKET - de små tingene, som å tilby en øl etter dagens økt, eller skjenke i morgenkaffen, fester seg og lager gode minner for den nye. Husk - dere får en ny person å dele både gode og dårlige historier med.

EN VAKKER DAG skal hun eller han kanskje bli mentoren som skal sørge for at den gode karmaen du har skapt, går videre til neste generasjoner jegere.

Lett på tå

Lappugla er en grasiøs jeger med unaturlig god hørsel. Her lander den lydløse og elegante jegeren i toppen av ei unggran på et hogstfelt i Steinkjer – på jakt etter mus.

fakta:

- + Fotografen heter Christer Rognerud
- + Bildet er tatt i Steinkjer i Trøndelag
- + Lappugle (*Strix nebulosa*) måler ca. 57–67 cm og er ei stor ugle, litt mindre enn hubro. Hunnen blir størst og veier typisk 977–1900 g, mens hannen veier 568–1110 g.
- + I Norge er den utbredt fra Finnmark til Østlandet og er blitt observert så langt sør som Moss i Østfold og Kragerø i Telemark. Oppført på Norsk rødliste som sårbar.
- + Spiser hovedsakelig smågnagere.

Kilde: Christer Rognerud og Wikipedia

UKLAR LOV OM NØDVERGE

Dagens lovgivning rundt nødvergeretten er uklar, mener SV, som har fremmet et forslag til Stortinget om en endring av nødvergebestemmelsen i naturmangfoldloven.

RANDULF VALLE

RETEN TIL NØDVERGE: Mange mener at nødvergeretten mot bjørn og andre rovdyr i prinsippet er fjernet, så lenge vanlige folk ikke kan vite hva jussen legger i formuleringen «pågående og umiddelbart forestående angrep».

SVs forslag til lovendring støttes av sametingsråd Elisabeth Erke (Sp). Forslaget tar sikte på å tydeliggjøre lovverket slik at personer som åpenbart handler i nødverge, ikke risikerer straff. I fjor ble en reinier dømt til seks måneders fengsel for å ha felt en binne og to bjørnunger som hadde forsynt seg av reinflokken. Retten anså ikke at fellingen skjedde i nødverge.

Dagens lovgivning er uklar, og Sametinget har tidligere påpekt at endringene i 2020 med formuleringen «må anses påkrevd» har innskrenket muligheten til å felle rovdyr i nødverge.

– Det er avgjørende at vi får på plass

en nødvergebestemmelse som er tydelig, og som ikke setter enkeltpersoner i en situasjon hvor de risikerer straff for nødvendige handlinger. Man har ofte bare sekunder på å ta en avgjørelse i slike situasjoner, sier sametingsråd Elisabeth Erke.

Hun understreker også at samisk beitenæring er en del av den samiske kulturen og dermed beskyttet av FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, og at dette må tas i betraktning av både lovgivere og domstoler.

Erke synes det er positivt at stort sett alle partier på Stortinget har uttrykt støtte til en lovendring.

– Rettsstaten Norge kan ikke være kjent med uklare rettsregler, og vi ser fram til nødvendige endringer, sier Erke på Sametingets hjemmeside sametinget.no.

Loven om nødvergerett ble sist gang revidert i 2020 og fikk da ordlyden: «Vilt kan avlives når det må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person. Eier, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive vilt når det må anses påkrevd på grunn av et pågående eller umiddelbart forestående angrep på bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe.»

HJORT TRUER ALMESKOG

I et leserinnlegg i Nationen skriver økolog Alexander Nilsson i Biofokus, naturkartlegger Steinar Vatne og naturforvalter Geir Gaarder i Miljøfaglig utredning, at hjortebestanden fører til økologisk kollaps. Ikke minst er det almeskogene som sliter.

På Vestlandet finnes kanskje Europas siste gamle almeskoger. Trærne blir svært gamle og får grov bark og store hulrom. De er levesteder for opp mot 700 arter av lav, sopp og mose.

Men nå har Vestlandet bygd opp en historisk stor hjortebestand, og siden 1980-tallet har hjorten blitt så tallrik at den nå bokstavelig talt gnager opp almeskogen.

Kronikkforfatterne etterlyser en forvaltning i samsvar med naturmangfoldloven, slik det står i viltloven. Når hjortebestanden blir så stor at den truer annet naturmangfold, skal den reduseres ned til et nivå der dette ikke lenger er et problem, skriver Nilsson og Vatne i leserbrevet.

FRYKTER ROVDYR MER ENN KLIMA

En studie fra svenske Umeå universitet og norske NTNU har sett på hvilke utfordringer som bekymrer norske og svenske reineiere. På begge sider av grensen peker reineierne på rovdyr – særlig gaupe, jerv og kongeørn – som den største trusselen. Vernet av de store rovdyra i reindriftsområdene skaper store konflikter i begge land. I Norge kobles erstatningene direkte til tallet på dyr som beviselig er tatt av rovdyr. Vindkraft i reinbeitedistrikter skaper konflikter i begge land. I Norge oppfattes vindturbiner som en enda større trussel enn klimaendringene, skriver gemini.no

FØLGER FJELL- REVEN MED GPS

For første gang slippes valper fra Avlsprogrammet for fjellrev ut i det fri, utstyrt med GPS. Dette vil gi forskerne verdifull informasjon i arbeidet med å redde den sterkt truede arten. Fem av de ni fjellrevvalpene som nylig ble satt ut i Sylan i Trøndelag har en GPS-sender rundt halsen. Senderne fører forskerne med informasjon fram til oktober. Da sørger en mekanisme for at halsbåndet automatisk faller av.

– Vi får verdifull kunnskap om overlevelse, bevegelser og vandring i den første perioden etter utsetting, forteller seniorforsker Craig Jackson i NINA. Han leder Avlsprogrammet for fjellrev.

Data fra GPS-ene kan trolig også bidra til å kartlegge årsaker til at fjellrev dør. Noen få tas av kongeørn, andre dødsfall skyldes mennesker, som påkjørsler. Ellers er dødsårsakene ukjente, skriver nina.no

Færre vil ha hund

DyreID er hovedaktøren for identifisering av familiedyr i Norge gjennom digital merking og anslår at de ID-merker og registrerer 95 prosent av alle valper og over 80 prosent av alle kattunger hvert år. Antall dyr de merker vil derfor fortelle mye om populariteten for folks to store favoritter. Og den daler, viser tallene.

– Den voldsomme veksten i antall hunder under pandemien snudde i 2023, og nedgangen fortsatte i fjor, sier markedssjef Sasja Rygg i DyreID til NTB.

I 2024 ble 41 854 hunder ID-merket, 27 prosent færre enn i rekordåret 2021. Antall katter holder seg relativt høyt og er på nivå med før korona. 34 949 katter ble chippet i fjor, 12 prosent færre enn i 2021.

Det pekes på to årsaker til at færre vil ha hund. Det ene er at folk fikk mindre tid til å passe hunden da pandemien var over, det andre er at alt er blitt dyrere, og da selvfølgelig også hundehold.

BJØRN BRENDØY

Årets jervekull er født

Jervetispene parer seg i mai-juli, men utviklingen av fosteret starter ikke før rundt vintersolverv. Som flere andre pattedyr i nordlige strøk har jerven såkalt forsinket implantering. Det vil si at utviklingen av fosteret stanser kort tid etter befruktning av egget, og utsettes til et senere, mer gunstig tidspunkt for fødsel. Jerven venter i hele fem til åtte måneder før det befruktede

egget fester seg i livmoren rundt vintersolverv, og selve fosterutviklingen varer deretter bare i 40–50 dager. Ny forskning har vist at 90 prosent av valpene blir født mellom 5. februar og 11. mars. Tidligste registrerte fødselstidspunkt var 23. januar. Dette er tidligere enn alle andre rovdyr på den nordlige halvkule som ikke går i dvale om vinteren, skriver nina.no

SVEN WIK

16,7 MILLIONER UTBETALT FOR TAPT SAU

Sauebønder i Innlandet fikk 16,7 millioner kroner i erstatning for sau tapt til rovdyr i 2024. Tapene ble estimert til 5345 sauer tatt av freda rovvilt i fjor, mot ca. 4700 året før.

Som vanlig er det jerven som får skylden for å ha tatt flest sau. Statsforvalteren betalte ut erstatning for ca. 3000 sauer. Gaupa ligger på annenplass med 700 sauer, ulv på tredje med 600 og kongeørn har tatt litt over 500 sauer.

Det ble også gitt erstatning for hele 447 sauer tapt til bjørn, mot bare åtte dyr i 2023, skriver nrk.no.

TRODDE AT GAUPE VAR REV

I februar ble en person anmeldt for å ha skutt en gaupe i Frogn i Akershus. Personen opplyste til politiet at han trodde at det var en rev han skjøt. Politiet tok beslag i den felte gaupen og våpenet som ble benyttet. De avhørte også jegeren.

– I tillegg var Statens naturoppsyn (SNO) på stedet og gikk på sporsøk, sa Morten Lundén, politiadvokat for miljø i Øst politidistrikt til Akershus Amtstidende (Amta). Gaupa ble rutinemessig fraktet til veterinærinstituttet for undersøkelser. Politiet ser alvorlig på hendelsen.

– Det taler til personens fordel at vedkommende selv meldte fra, men dette er en straffbar handling, sier politiadvokaten til Amta.

TOM SCHANDY

NINA

GAUPE MED TRE BEN

I skogene i grensetraktene mellom Østfold og Akershus lever det kanskje fremdeles en gaupe som bare har tre ben å stå på. En skulle tro at gaupa ikke hadde hatt en sjanse til å overleve, men det ser ut til å gå helt greit. – Gaupa ser fra bildene ut til å være i fin form, sier John Odden, seniorforsker i NINA.

Gaupa ble observert første gang av et viltkamera nordøst i Våler i Østfold 17. juli i fjor, deretter i Vestby 16. november og siste gang i Våler 29. november og 4. desember. Avstanden mellom kameraene tilsier at den hadde beveget seg over et område på mer enn 200 km², skriver nina.no.

387 NYE SOPPARTER

Forskere fra blant annet NINA har oppdaget 387 nye sopparter i Norge. Blant dem er det mer enn 30 som er helt nye på verdensbasis. De har ikke bare funnet nye arter, men også soppfamilier og -familier som er nye for verden.

Et av funnene ligner et bringebær og har fått navnet *Stylonectria norvegica*, på norsk gelebringebærgodterisopp. Når de finner noe spennende, må de sjekke om soppen faktisk er ny ved å kikke i gammel litteratur. Av og til finnes en gammel, tysk avhandling fra 1800-tallet som beskriver soppen, forteller forskerne på NINAs hjemmeside.

Hjortedyra liker bruer

Hvert år mister mange hjortedyr livet i trafikken. Fra 1. april 2023 til 31. mars 2024 ble det registrert nesten 15 500 ulykker med hjortevilt, ifølge Hjorteviltregisteret.

Det legges ned mye arbeid i å få ned ulykkestallene. Viltpassasjer, i form av bruer og tunneler, kombinert med gjerder på sidene av veien, er trolig det sikreste tiltaket mot ulykker.

Ved hjelp av viltkameraer plassert ved fem viltpassasjer – tre overganger og to underganger – har forskere ved NINA kartlagt hva dyra foretrekker når de krysser veien.

Store dyr som elg og hjort, foretrakk overganger framfor underganger. Rådyra brukte like gjerne undergangene, og krysset også veien oftere nær kulturmark og bebyggelse, skriver NINA.

VÅRE PREMIUM LYDDEMPERE

A-TEC Optima

EKTE SYSTEMDEMPER
FOR JEGERE
FOR SPORTSKYTTERE
MODULDEMPER
KJERNE AV RUSTFRITT STÅL
HARD ANODISERT OVERFLATE
GJENGER ELLER A-LOCK
TILGJENGELIG END CAP BRAKE

Optimafamilien består nå av totalt 6 forskjellige premium lydempere. Alle er moduldemper noe som bl.a. betyr at du kan bytte frontmodulene til et annet kaliber i området .224- .375. Alle har en herdet aluminiumslegering designet for å tåle høy varme og en kjerne av herdet, varmebehandlet rustfritt stål som gjør den svært slitesterk.

Tilgjengelig med A-ring

Tilgjengelig med ekstra moduler

Tilgjengelig med End Cap Brake

Optima 60

Optima 50

Optima 45

Optima 40

Optima Front

Optima Flow

Kan leveres med A-lock

Produkt	Effekt (dbC)	dbC målt med kaliber	Foroverbyggende (mm)	Total lengde (mm)	Dia	Vekt (gram)	Tilgjengelige kalibere	Montering	Materiale	Overflatebehandling
Optima 40	26	.308 Winchester	150	230	39	310	.224 .264 (6,5) .30 .338 .375	Gjenger eller A-LOCK	Aluminium med en kjerne av rustfritt stål	Hard anodisert
Optima 45	29				44,4	335				
Optima 45 Front	28			165		260				
Optima 50	31			230	49,4	395				
Optima 60	35				60	490				
Optima Flow	23		153	168	44,4	350				

Møt oss på
Camp Villmark 4-6. april
STAND C03-18

A-TEC
SCIENCE OF SILENCE

HØYT TIL FJELLS I VOSS

Fire mil – fire ryper

Uansett hvilket utgangspunkt du velger for å jakte i dette området mellom Voss og Hardanger, må du regne med minst én times gange for å nå fjellrype-terrenget. Å slå leir midt i høyfjellseventyret kan være et godt valg.

TEKST OG FOTO: ATLE SKJELDE

Denne gangen har vi bestemt oss for å ta en vri første jakthelg: Istedenfor korte dagsetapper med hjemmebase, pakker vi 120-liters sekker med klær, mat, haglpatroner og telt for å slå leir midt i høyfjellseventyret. Slik sparer vi oss for de kjedelige transportetappene inn og ut av fjellet, morgen og kveld. Og ikke minst: Vi vil etter alle solemerker være de første blant likemenn til å snuse opp fjellrypa på morgenkvisten.

Kvelden før dagen parkerer vi bilen på Hodnaberg. Sommervarmen slår imot oss. Med huset på ryggen som skilpadde, legger vi straks i vei oppover T-stien mot den ubetjente turistforeningshytta Torfinnsheim (ca. 900 moh.).

«SKALPERINGSHØYDE»

Videre går de første kneikene gjennom bjørkebeltet tålelig greit, men da vierbeltet og hytta passerer, spiser vi med skam å melde høydemeter som mus. Først to og en halv time seinere kan vi vrenge av oss sekkene i fjellrypelandskapet ved Kroatjornane (1044 moh.), lengst nede i

Rasmusdalen. Sjelden har en brun Hansa smakt bedre.

Dagen etter gnir vi søvnen ut av øynene i grålysningen, strekker teltstøle rygger, fyrer opp primusen og nyter kaffekoppene utenfor teltet.

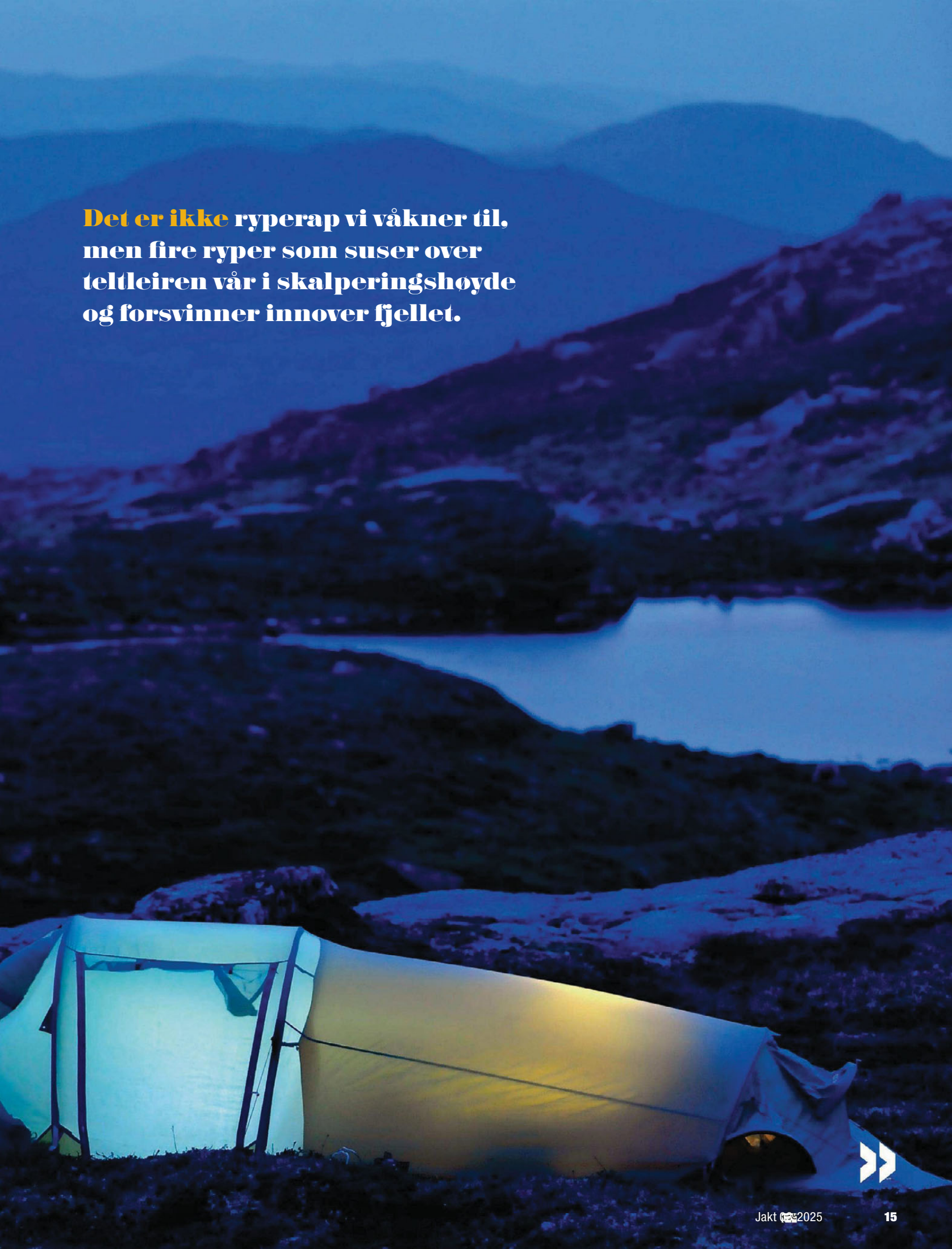
Svusj! Det er ikke ryperap vi våkner til, men fire ryper som suser over teltleiren vår i skalperingshøyde og forsvinner innover fjellet – sannsynligvis støkket av jegere på vei oppover i terrenget. «Vi går», sier jeg og tømmer kaffeskvetten.

Patronene finner veien til kammeret, og snart siger vi over blankskurte flå, urer og nuter i en slags kombinasjon av smyg- og støkkjakt.

KONSENTRASJONSPRØVE

Det er utvilsomt mest effektivt å jakte to eller flere jegere sammen på linje når støkkjakta foregår på fjellets tak. Foruten

HØYFJELLSEVENTYR:
Vi slår opp teltene utpå kvelden, 1000 moh. Alt klart for høyfjellseventyret!

A photograph of a tent in a mountain landscape at dusk. The tent is illuminated from within, casting a warm glow. It is set up on a rocky, grassy slope. In the background, there is a calm lake reflecting the twilight sky, and distant, hazy mountains under a deep blue sky. The overall mood is serene and quiet.

Det er ikke ryperap vi våkner til,
men fire ryper som suser over
teltleiren vår i skalperingshøyde
og forsvinner innover fjellet.

FIRE RYPER: Dagens fangst!

å dekke et større terreng, kan jegerne også støkke fuglen til hverandre, samt veilede jaktmakker mot observert fugl.

Første bud er å gå seint og med innlagte stopp, for å gjøre fuglen usikker og lure den på vingene. Den største synden du kan gjøre som støkkjeger, er å gå hastig gjennom terrenget i rett linje. Forsøk heller å utnytte topografien i størst mulig grad, med smyging langs forsenkninger og elevdaler. Innimellom krysser du forsiktig over toppene og kikker ned kløfter.

Jaktformen er en konsentrasjonsprøve av rang: Hele tiden må du være på tå hev og benytte sjansene som byr seg – de kan oppstå og forsvinne i løpet av sekunder.

Før eller seinere vil du oppdage sittende fugl. Da bør du nærme deg nedenfra for å komme på skuddhold. Og glem det du har hørt om at slike skudd er for enkle og «usportslige». Som støkkjegere på fjelltoppene er vi opportuniste og griper mulighetene som byr seg. Å avgi et sikkert skudd kan aldri bli feil.

TAKKER FOR TILLITEN

Det meste av småviltjakta i Voss er or-

ganisert gjennom 13 grunneierlag som selger jaktkort. Jaktstart varierer fra 10. september til 1. oktober.

I oktober kan Kong Vinter allerede ha banket på døra og kastet snø rundt fjelltoppene. I slike tilfeller velger vi alltid å jakte langs snøkanten. I dag er det imidlertid ikke et snøfugg å se der vi snoker nordover kantene på Gronahorgi (1207 moh.) i solskinn. Vi runder østover, plirer mot sola og registrerer ett og annet dumpt smell i det fjerne. Så var vi ikke først ute, likevel.

«Fugl! 150 meter rett fram.» Jeg får øye på sittende fugl framfor jaktkompis Anders og formidler det glade budskap like ved Nesthustjønni. Anders takker for tilliten og feller straks etter dagens første rype i samme øyeblikk som den får luft under vingene.

LANGDISTANSEFLYGING

Anders tildeles også neste sjanse: Vi jakter inn Ulvaskaret mot Huelvdalen da han får servert åtte-ti fjellfugler i frisk flukt, en situasjon som vanligvis setter haglesvingen på prøve. Men under over alle under: Anders skyter forsyne meg dublé – to skudd, to ryper.

I SKJUL: Det karakteristiske rypehodet stikker opp bak gråsteinen.

Oppover mot Gråsidetoppen (1307 moh.) støkker vi ytterligere noen få ryper. Dubleen feires på toppen med termoskaffe og brødsriver.

Ryper flyr som regel kun et par hundre meter etter støkking, før de slår inn litt høyere i terrenget, men de kortreiste delikatessene som brått suser forbi under oss velger langdistanseflyging som strategi. Kanskje har de blitt tatt opp flere ganger tidligere på dagen?

REGN OG TÅKE

Fra Gråsidetoppen dreier vi sørvestover mot Timaglasat – ei stor steinblokk som balanserer på en eneste hjørnespiss og er selveste landemerket på Gråsida – før vi atter får sving på hagla. Seks-sju ryper letter. Jeg feller én av fuglene og er påpasselig med å legge i nye patroner før jeg går fram for å hente den. Her kan være gjenligger. Og ganske riktig: To ryper kaster seg bak en blokkstein i flukten og klarer slik å lure seg unna.

Mer skjer det ikke første jakt dag. Været slår om i løpet av natta, og morgenen byr på regn, sur vind og tåke. Et kort rådslagningsmøte munner ut i at vi skal avlegge lirypene lavere i terrenget et oktoberbesøk. Da får det heller være at mange mener det er god latin å jakte lirypa høyt i terrenget under rådende forhold. Vi velger uansett å skygge unna neglesprettværet på toppene.

Som mange sikkert har registrert, har rypa en lei tendens til å dukke opp på de mest ubeleilige tidspunkt. Som når du står forkjært til eller er i ferd med å tre av på naturens vegne. Så hva tror du skjer da vi møtes for en sårt tiltrengt kafferast etter mange fugleløse timer, og er uoppmerksomme et øyeblikk? Jo, fire

FEIRING: Jaktkompis Anders feirer dubleen.

ryper benytter selvsagt sjansen og stuper nedover fjellsida!

Været letter utover dagen, men de få rypene vi ser på returen vest av Rundatjørni, tyr til vingene utenfor skuddhold. Nede ved bilen utpå kvelden viser GPS-en at vi har trasket fire mil med kun fire rypere som beholdning.

«Hva gjør vi ikke for å komme på talefot med disse kortreiste delikatessene», oppsummerer jaktkompis Anders med et smil før vi vrenger av oss sekkene.

Vil du kontakte Voss Grunneigarsamskipnad eller lese mer om mulighetene for å jakte i området, se nettsiden grunneigarsamskipnad.no

Som mange sikkert har registrert, har rypa en lei tendens til å dukke opp på de mest ubeleilige tidspunkt.

**10
FJELLRYPETIPS**

1. Blink ut godværsdagene. Da er fjellrypene enklere å komme innpå.
2. Fjellrypene trykker sjelden i tåke eller sterk vind.
3. Henger det et tåkebelte rundt fjelltoppene, forsøk å jakte der.
4. Snøkanten er alltid et giftig sted å jakte.
5. Kikk etter fjellrypa i blokkmark, elvedaler og kløfter. Fuglene er mest aktive morgen og kveld.
6. Kikkert er et nyttig hjelpemiddel for å lokalisere fuglen. Fjellrypa trykker ikke som lirypa. Som regel løper den bort mellom steinene før den tar til vingene. Sein høstes letter den oftere på direkten.
7. Undersøk alltid området for gjenliggere når et kull eller en flokk letter.
8. Jakt nedenfra og oppover. Da er det lettere å komme innpå.
9. Skuddsituasjoner kan brått oppstå. Det betyr at du må være topp konsentrert og rask på avtrekkeren.
10. Tren på skytebanen før jaktstart.

NYHET!

SEALION 7 4X4

BYD
byd.no

Den perfekte norske familiebilen fra verdens største elbilprodusent

502km WLTP rekkevidde • 1500kg hengervekt

75kg takvekt • Høyt utstyrsnivå

578 l bagasjerom

**MÅ SES OG
PRØVES!**

Lanseringskampanje kun

469.900,-

Begrenset antall

Excellence-utstyrspakke inkludert – spar 129.000,-

91,3 kWh Blade batteri • Firehjulstrekk • Panoramatak med elektrisk solskjerm • 20 tommer Michelin Pilot Sport • Fjernlysassistent
Apple Carplay og Android Auto • Dynaudio lydsystem med 12 høyttalere • 360 panorama kamera • Flerfarget atmosfærellys
Vehicle-to-Load (V2L) funksjon + V2L kabel • Stemmestyring • 15,6 tommer roterbar skjerm • Cloud Service BYD App
Trådløs mobillading med kjøling • Sportsseter med oppvarming og ventilering • Head-Up Display med navi. Les mer på byd.no

Finn riktig fottøy for deg

Her er sjekklisten du bør se på når du skal finne nye fjellsko eller jaktstøvler som passer akkurat deg.

TEKST OG FOTO: RANDULF VALLE

Det er vanskelig å gi konkrete råd om kjøp av fottøy, siden det avhenger av både foten og bruksområdet. Følg våre tips, så blir det lettere å finne riktig fottøy for akkurat ditt bruk og dine føtter.

Jo tøffere terreng du skal gå i, jo stivere bør sålen være. Til topturer og tinde-

rangling er det greit med en stiv såle som gir godt grep når det skal klatres og klyves. Også om du skal bruke stegjern på støvlene, vil en stiv såle være en fordel.

I flattere og mykere terreng er kraftige fjellstøvler ubehagelige å gå med. Da passer det bedre med en tynnere og mykere såle, som gjerne kan være avrundet

mot hæl og tå. Myke såler gir bedre grep på våt stein, men slites raskere. En grovmønstret såle gir best grep i sleipt terreng.

TENK PÅ VEKTA

Ikke velg tyngre og kraftigere fottøy enn du trenger, tunge sko gjør deg fortere sliten. I høyfjellet kan en lavere og lettere modell fungere like godt, også for en jeger, spesielt om du kombinerer med gamasjer.

Det beste er å handle fjellsko i en sportsbutikk med godt utvalg. Ta med egne sokker og sett av god tid til å prøve.

FJELLSTØVLER: Kraftige fjellstøvler i en blanding av lær og cordura.

Ta gjerne på sekk med noe vekt i, og gå en tur i trappene.

Skoen skal ikke klemme på tærne, men den skal heller ikke glippe på hælen. Den bør føles god på og slutte rimelig tett rundt foten, uten at det føles trangt.

Finner du ikke riktig størrelse, kan det være at modellen ikke passer. Sko lages med ulike passform, og alle modeller passer ikke til alle føtter. Spesielt gjelder dette bredden. Nordmenn har gjerne brede føtter, og mange kan få det trangt sideveis i sko lagd for søreuropeere.

PRØV DEM FØR LANGTUREN

Etter at du har tatt et valg og kjøpt nye sko, start med korte turer. Sett gjerne på gnagsårplaster eller sportstape på steder du normalt får gnagsår. Det tar noen turer å gå inn stive lærstøvler.

Støvler med mykere konstruksjon trenger knapt inngåing, men det er greit å finne ut om de føles gode på foten – også etter noen kilometer.

SJEKKLISTE

Moderne fjellstøvler: I dag lages mange fjellstøvler i en blanding av flere materialer, for eksempel plast, cordura og lær. Disse er svært raske å gå inn og er ofte behagelige på foten. Stivhet for såle og øvrig konstruksjon varierer mye. Du får alt fra lette sko for markaturer, til stive fjellstøvler for klatring og tinderangling. Slike sko er avhengige av membran for å være vanntette, og membranen vil slites og punkteres over tid.

Støvler i lær: De tradisjonelle, lave lærstøvlene fungerer fortsatt godt. Spesielt de stivere modellene må gås inn for å sitte godt. Læret krever jevnlig vedlikehold, men er ikke avhengige av membran for å være tilstrekkelig vanntette.

Høye jaktstøvler: Lærstøvler som går godt opp på leggen, er et godt valg om du skal gå mye i myr og vått terreng. De letteste modellene har lite ankelstøtte og beskytter ikke foten i særlig grad. De kraftigste gir god beskyttelse og støtte, men er svært tunge, ikke minst om de blir våte. I høyfjellet er annet, lettere fotstøvler å foretrekke. De fleste jaktstøvler lages i lær. Noen har gummiert kant nederst for å holde vannet ute, mens andre har helt vanntette materialer i nedre del – for eksempel cello-gummi. Det gir tettere konstruksjon,

men lærstøvler slipper uansett ut lite fuktighet.

Marsjstøvler: Forsvarets marsjstøvel i lær er lette og behagelige, men sålen er ganske tynn, noe som kjennes i grovsteinet terreng. Skaftet er langt, men for mykt til å gi særlig ankelstøtte. Det gir heller ikke særlig beskyttelse av foten. Best når sekken ikke er særlig tung.

Plaststøvler: Fjellstøvler i plast er spesialfottøy for fjellturer, brevandring og isklarting. De gir svært god ankelstøtte og beskytter foten godt. Dessuten er de varme, og normalt svært vanntette. De krever minimalt av vedlikehold og har gjerne uttakbar innersko. Lite egnet til mer normale friluftaktiviteter.

Joggesko: Kraftige terrengjoggesko har blitt et stadig mer reelt alternativ for villmarkingene. Lave, lette joggesko trenger ikke være vanntette, ettersom man uansett trækker over i selv den minste vanddam. Da er det bedre med sko som slipper vann lett både inn og ut. Høyere varianter fungerer bedre med Gore-Tex eller lignende. De kraftigste modellene har brukbar beskyttelse av foten og tåa, og fungerer greit på turer i telt med ganske tung sekk. Høyaktuelt for fjellrypejakta.

Hva er mer naturvennlig?

Jakt eller ikke jakt i nasjonalparkene. Det er spørsmålet – eller i hvert fall ett av spørsmålene som diskuteres heftig for tiden, i forbindelse med forslaget til ny viltressurslov.

TEKST OG FOTO: SNORRE T. BJERKHOLT

At det er diskusjon rundt jakt og jaktutøvelse er bra. I åpne og frie samfunn skal alle kunne tenke og si hva de vil – også om jakt. Høsten 2024 og ut på nyåret i 2025 har jaktkritiske stemmer latt høre fra seg både i høringssvar til ny viltressurslov og i media generelt.

Skal vi ha jakt i nasjonalparkene våre, slik som i dag? Det er ett av temaene som har blitt aktualisert ved gjentatte anledninger, i avisspaltene så vel som i TV-ruta. Mange steder i utlandet forbys jakt hvis et område vernes, stikk motsatt av hvordan vi har det i Norge.

BLANT DE FØRSTE som kastet seg ut i debatten var Arne Nævra, folkekjær naturfilmmaker og forsvarer av urørt natur. Hvorfor ikke forby jakt i for eksempel Pasvik? Det tok han til orde for på Dags-nytt 18. Vi ser for lite vilt rundt omkring i Norge, var ett av argumentene hans. Så fulgte den om mulig enda mer folkekjære villmarkingen Lars Monsen opp med

et lignende ønske: Forby jakt i enkelte nasjonalparker. Sverige har forbud i for eksempel Sarek, og da bør Norge også ha forbud på sin side av grensen.

Fra to av norsk naturs fremste advokater kommer altså ønsker om begrensninger i jakt. Da bør vi kanskje lytte til disse stemmene, eller?

DET STOPPET IKKE med Nævra og Monsen. Etter nyttår slengte Miljøpartiets Rasmus Hansson seg også med i debatten, med en noe skarpere retorikk. Hele nasjonalparkforvaltningen bygger på feil forutsetninger, mener han. Det er nemlig slik at jegerne «eier hele landet» og at «naturen forvaltes på premissene til jegerne».

Nævra, Monsen og Hansson har svært ulik form i sin argumentasjon. Problemet er at argumentene de framfører lett kan misforstås, eller til og med misbrukes av krefter som ikke helt forstår hvordan moderne jakt og jaktforvaltning foregår.

Fra to av norsk naturs fremste advokater kommer altså ønsker om begrensninger i jakt. Da bør vi kanskje lytte til disse stemmene, eller?

PERSONLIG HAR JEG betydelig mer sans for de to første enn den siste debatten. Hansson tegner et bilde av jegere og jakt som i hvert fall ikke jeg kjenner meg igjen i. Men hva jeg – eller for så vidt du som leser dette – tenker og mener om dette temaet, er uansett ikke så interessant. Nettet lever nemlig sitt eget liv, og i ulike sosiale medier dukket det i høst ganske raskt opp foruroligende utsagn i kjølvannet av jakt i nasjonalpark-debatten:

«Stor takk til Arne Nævra og Lars Monsen som ønsker totalfredning mht. jakt i enkelte områder!! Hvorfor ikke gå mye lenger, og frede flere og mye større områder?» Eller: «Hvorfor skytes det rødlista ryer også i våre nasjonalparker?»

Diskuterer man jakt og jaktreguleringen, må man ha tunga rett i munnen. Mange tenker nok at jakt medfører en trussel mot artsmangfold, at antall ville dyr reduseres når det jaktes eller at jaktforbud vil gi en «helt annen naturopplevelse», hvor naturen er «slik den egentlig bør være».

JEG HAR AKKURAT PLØYD MEG igjennom nesten 1000 høringssvar i forbindelse med den nye viltressursloven, og dessverre tenker mange tydeligvis nettopp dette: at jakt reduserer eller ødelegger forutsetningene for den ville og urørte naturen.

Hadde dette vært riktig, ville også jeg vært imot jakt i nasjonalparkene. Ja, jeg ville vært imot all jakt, hvis konsekvensene var mindre mangfold, færre dyr eller ødelagt naturopplevelse for dem som ikke jakter. Men sånn er det jo ikke i Norge.

I motsetning til i tidligere tider, er all jakt i Norge nå svært strengt regulert. Jakta er kunnskapsbasert, og vi høster av et overskudd på samme måte som når

FRILUFTSLIV: Jakt er friluftsliv, like naturlig som å sanke kantareller, og kommer slett ikke i konflikt med andre former for friluftsliv, ifølge artikkelforfatteren.

vi fisker en ørret eller plukker tyttebær. Gjør vi dette riktig, så blir verken tyttebærene, ørreten eller reinsdyrene borte av høsting – faktisk tvert imot. Jegere bryr seg om at viltstammer skal være høstbare, at ferdselsårer eller bebyggelse ikke skal ødelegge for dyra. Jegere forvalter stammer, teller antall dyr og tilfører til og med ressurser i form av betaling for jakt, slik at urørt natur kan ligge.

DET SOM JO FAKTISK er den reelle truselen mot naturen og alle de ville dyra, er

en massiv nedbygging av areal fra inngrep som veibygging, klimaforandringer, hyttebygging og et svært lite bærekraftig overforbruk, som vi mennesker er ansvarlige for. Både Nævra, Monsen og Hansson kjenner til disse svært alvorlige truslene. Hvorfor trekkes da jakt i nasjonalparker fram som noe som står i motsetning til god og ansvarlig naturforvaltning?

PÅ BILDET OVER SITTER EN GLAD og fornøyd jeger den 11. august 2024, etter å ha skutt årets første bukk. Bukken kom

smygende opp bak meg og ble felt mens den beitet stille og rolig. Etter et kort lite utras, falt den pladask i en eng av kantarell. Det var bare å vomme ut og så begynne å plukke.

Det var enda et par dager igjen av ferien, og seinsommermenyen både kvelden den 13., 14. og flere måltider utover i august og september besto av årets rådyr med kantarell – supplert med poteter og rotgrønnsaker fra kjøkkenhagen hjemme. Er dette galt? Hva skulle jeg gjort i stedet? Kjørt til et kjøpesenter og kjøpt meg noe

TAMREIN: Dette reinsdyret ble foreviget i et naturreservat rett nord for Pasvik i Sør-Varanger. «Den eneste vandreren jeg traff på, etter å ha vært på jakt og tur i dette området i nærmere tre uker», forteller artikkelforfatteren.

jeg ikke trenger? Spist tomat som er frak-
tet med tungtransport fra Spania, eller
kanskje asparges floyet inn fra Peru?

Skulle jeg ikke vært på jakt i nærom-
rådet i ferien, men heller reist på ferie til
Syden? Eller kanskje bygd meg hytte der
jeg nå jakter? El-
ler kanskje skulle
jeg ha kjøpt fros-
sent argentinsk
storfekjøtt som
har vært fraktet
verden rundt
med lasteskip?

Jeg har mange
jakt dager i året,
og jeg går på ski
om vinteren og padler kajakk om våren og
sommeren. For meg, og for alle de jegerne
jeg kjenner, er det ingen motsetning mel-
lom friluftsliv og jakt. Det går ut på ett.

OPP IGJENNOM ÅRENE har jeg jaktet
veldig mange forskjellige steder rundt

om i Norge og Sverige. Blant annet har
jeg vært på jakt i to av de områdene hvor
det nå blir foreslått at jakt ikke lenger
skal tillates, i Pasvik og i Trysil. Det gir li-
ten mening å si at jakta fortrenger andre
friluftsinnteresser i noen av disse områdene.

**Skulle jeg ikke vært på jakt i nærområdet
i ferien, men heller reist på ferie til Syden?
Eller kanskje bygd meg hytte der jeg nå
jakter? Eller kanskje skulle jeg ha kjøpt
frossent argentinsk storfekjøtt?**

På mine turer i disse områdene kan jeg
ikke huske å ha truffet noen andre jegere
i terrenget. Ingen andre friluftsfolk heller,
for den saks skyld.

Og om jeg hadde truffet noen – jegere,
turgåere, bærplukkere, eller hva det måtte
være – så hadde jeg brekt hagla på lang

lei, tatt ut patronene og forhåpentlig hatt
en hyggelig prat.

DET ER INGEN MOTSETNING mellom jakt
og andre friluftsinnteresser i Norge, de
er i tilfelle oppkonstruert. Det er heller

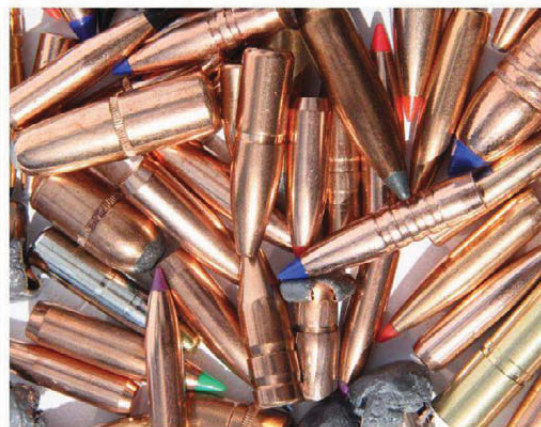
ingen motsetning
mellom jakt og
omsorg for ville
dyrestammer
og vill natur. Ja,
jeg har faktisk
vanskelig for å se
for meg hva det
er som skal være
mer naturvenn-
lig enn å spise

egenskutt elg, rype eller rådyr, gjerne
med en god kantarellsaus til – av selv-
plukket sopp, naturligvis.

Og da er det vanskelig å se at hva som
skjer innenfor eller utenfor nasjonal-
parkene våre skal utgjøre noen vesentlig
forskjell.

Lett, tung eller bare god jaktkule?

Kva er best jaktkule til norsk storviltjakt? Er det lett kule med høg utgangshastigheit, tung kule i moderat utgangshastigheit, eller ei av mange meir eller mindre nye superkuler?

OM NORSKE JEGERAR er dela i synet på storviltkuler, er det likevel eit par enkle rettesnorer for val av jaktkule. Først kva vilt ein vil jakte, det er temmeleg stor forskjell på krav til kule for rein og elg. Vil ein ha ei kule god nok til alt hjortevilt, eller ei kule for kvar vilt.

Like viktig er det å velje kule som passar patron og hastigheit. Kuler som oppfører seg eksemplarisk i 308 Winchester kan rakne totalt i magnumhastigheit på stutt skothald.

Tidleg på 1980-talet fekk ein kamerat 300 Winchester Mag patroner ladd med 220 grs Hornady SP. Etter eit par felte elg var beskjeden klar: Gje meg 180 grs Nosler Partition! Om 220 grs Hornady er lang og tung, var maksladd 300 Win Mag hastigheit for mykje, med splintring som resultat. 220 grs blyspiss i 750 m/s er elgkule frå 30-06, men 100 m/s ekstra frå 300 Win Mag var i overkant.

Mitt mest klare bevis på sammenhengen mellom kulekonstruksjon, vekt, lengde og

utgangshastigheit fekk eg første elgjakta med 375 H&H. Etter kjøp av Sako 375 H&H las eg det som var å finne om lading og jakt med 375 H&H, der særleg ein amerikansk artikkel om 235 grs Speer SP som universalkule til alt nordamerikansk storvilt gjorde inntrykk. Der var konklusjonen at 235 grs Speer kunne ladast til kulebane nær 300 Win Mag med mindre rekyl enn tradisjonelle 270 og 300 grs kuler.

På den tid var flat kulebane viktigare enn nå, og med snillare rekyl enn tyngre kuler var kulevalet enkelt: 235 grs Speer SP! Eg såg ingen grunn til bekymring over manglande lengde, for 15,2 g/235 grs var tyngre enn andre kuler eg hadde jakta elg med!

Første elgokse fall i smellen for eit treff rett bak bog på 160–170 meters skothald. Det gjorde og neste elgokse, ein tolvtagger med treff skrått inn i framkant av bog på 8–10 meter. Knall og fall, men den måtte

skytast på nytt. Slaktinga visa at 235 grs Speer SP hadde gått i oppløysing mellom bog og side, innsida på både bogen og sida var peptra med bly og mantel splinter. Eit klart bevis på at maksladd 235 grs Speer SP i 375 H&H ikkje var kule nok til stor elg på stutt skothald, derfor vart atskillig lengre 300 grs Sierra Gameking elgkule i nokre år.

Men om 300 grs Sierra Gameking var god nok på alle måtar, måtte likevel andre kuler prøvast. Ein haust vart fem elgar felt med 270 grs Hornady SP, alle fall meir eller mindre i smellen. Utan gjennomskyting, og utan å finne ei einaste fint ekspandera kule, bare restar av blykjerne og mantel.

Ein annan lærdom om jaktkuler og anslagshastigheit fekk eg på reinsjakt med Snaufflaterifla 30-338 og 180 grs Sierra Gameking. Nede i bjørkeskogen kom ei einsleg stor reinssimle som stelte seg lageleg til i ei myr på snaue 100 meter. Den gjekk rett ned i smellen med treff midt i bogen, men utan gjennomskyting med 180 grs Sierra Gameking. Det meir på grunn av kulekonstruksjon, anslagshastigheit og skyteavstand enn størrelse på vilt, og eit klart bevis på at 180 grs Sierra Gameking ikkje passar som elgkule i magnumhastigheit.

Eit anna eksempel på jaktkule med lovleg vekt som ikkje er egna til elgjakt kom etter første helg i elgjakta litt ut på 90-talet, då ein kamerat kunne vise fram det sørgelege resultat av skot med 30-06 Igman 180 grs mot bogen på stor elgokse. Einaste reaksjon på skotet var at elgen forsvann i skogen, heldigvis rett mot neste post der den fall for ei velplassera 180 grs Nosler Partition.

Slaktinga visa at blykjerna i 180 grs Igman kula forsvann rett etter innslaget, restane av utbretta mantel stoppa mot bogbeinet. For den som ikkje har opplevd Igmanpatroner var dette billige austeuropiske patroner ladd med enkle, tynnmantla blyspisskuler. Fleire i jaktlaget hadde kjøpt billige Igmanpatroner i skytterlaget, og han lura på om det var lov å selje slikt til elgjegerar. Noko det var då og er den dag i dag, det er ingen krav til kulekvalitet, bare vekt og anslagsenergi. Heilt klart synd det, men komplett uråd å administrere.

Moralen er at jaktkule og jaktkule kan vere to heilt forskjellige ting. Til tross for lik og lovleg vekt til storviltjakt passar enkelte kuler betre til kråke, rev og bever enn til storvilt, andre kan ein jakte alt storvilt med.

Moralen er at jaktkule og jaktkule kan vere to heilt forskjellige ting.

**Lokkefløyta henges om
halsen, rifla lades og jeg
begynner å bevege meg rolig
mot lysningen i skogen.**

VOKSEN RÅBUKK:
Det vekker jakt-
lysten når man får
et glimt av slike
bukker i terrenget.

FULL KLAFF: En
jakttur som dette
går det gjerne år
og dag mellom
hver gang man
opplever.

EN OPPLEVELSE VANSKELIG Å TOPPE

Lokker på grombukken

Sola står lavt på augusthimmelen, og en jevn trekk fra nord sørger for stabile vindforhold. En lysning i et lite skogholt er full av ferske feiemerker, og sjansen er stor for at det er selve grombukken som står bak.

TEKST OG FOTO: OLE HUGDAL

Jeg fikk et kort glimt av en bukk i dette området en måneds tid tidligere, og i farten virket det som en godt voksen kar. Sannsynligvis er det denne bukken som har et favorittområde like inne i skogen, med kort avstand til mange frodige åkerlapper. Om jeg klarer å snike meg ubemerket inn mot lysningen, for så å postere og eventuelt lokke litt, bør det være en mulighet for å komme i kontakt med rådyr.

I 19-tida på kvelden er jeg klar. Lokkefloyta henges om halsen, rifla lades og jeg begynner å bevege meg rolig mot lysningen i skogen. Det er ikke lange stubben, men jeg tar meg god tid og forsøker å gå så stille som mulig. Oppmerksomheten er hele tiden rettet mot skogen foran meg.

Snart ser jeg inn mot deler av lysningen mellom stammer og tett løvverk. Det

er vanskelig å få god oversikt, og lett å bli oppdaget av eventuelle dyr, så det gjelder å ta det ekstra rolig nå.

EN SKUFFELSE

Plutselig skimter jeg et rødbrunt dyr i ei glenne! Pulsen spretter opp et hakk, og jeg bråstopper midt i et steg. Sakte lar jeg den løftede foten synke til bakken, mens jeg stirrer i retning rådyret der framme.

Gjennom kikkerten ser jeg at det er ei geit, og den beiter fredelig og uforstyrret. Ingen bukk altså, men sjansene er nok gode for at den er i nærheten.

Geita beiter rolig videre og er snart ute av syne for meg. Da står det plutselig et nytt rådyr i den samme glenna – og dette er en bukk! Jeg ser ikke dyret så godt, men aner at det er gevirstenger mellom orene på det.

Avstanden bort til dyra er neppe over

hundre meter, men kvist og kratt gjør et skudd helt uaktuelt. Jeg stopper opp en stund for å følge med på hvordan dyra beveger seg videre. Bukken forsvinner snart bak den tette vegetasjonen, mens geita legger seg ned i det høye gresset, slik at jeg så vidt kan se ørene dens gjennom kikkerten. Dermed har jeg ganske god kontroll og kan lure meg rolig nærmere.

Så lenge geita ligger rolig, er hovedutfordringen å passe på at ikke bukken oppdager meg. Etter noen minutter – som føles mye lenger – har jeg geita på om lag 50 meters hold. Men buk-

ken har jeg fortsatt ikke sett mer til, og jeg er usikker på om jeg bør snike meg nærmere. Dessuten er trekken i ferd med å endre litt retning, og det skal ikke mye mer til før den spolerer hele greia.

Jeg vurderer å prøve lokken, men vil først prøve å komme meg fram på en liten kul noen få meter foran meg, for å ha best mulig oversikt. Da skvetter plutselig bukken opp midt mellom meg og geita og spretter i voldsomme sprang ut av syne. Så typisk! Også geita blir urolig og trekker sakte etter i samme retning.

Skuffet og oppgitt blir jeg stående stille å se etter dem. Her har jeg hatt bukken bare 30 meter unna i flere minutter, men oversett den i det høye gresset! Jeg ser at det var umulig å se den der den lå, men det er likevel utrolig irriterende, nå som jeg virkelig hadde en sjanse ...

VENTETID

Dyra virker å være over alle hauger, men jeg løfter likevel kikkerten for å granske området hvor de forsvant. Jeg saumfarer glenner og busker med et ørlite håp om at dyra kan ha stoppet. Fra der bukken lå, kan den neppe ha sett annet enn litt bevegelse, så mye vegetasjon som det var mellom oss. Og geita har ikke merket meg, det er jeg helt sikker på.

Idet kikkertbildet glir over en liten forhøyning i terrenget, aner jeg noe som skiller seg ut litt. Mot det gule gresset er det knapt synlig, men det ser nesten ut som om to gevirstenger stikker opp bak kulen. Jeg holder kikkerten så rolig jeg bare klarer, med fokus rettet mot det mistenkelige der fremme.

Litt bevegelse fjerner plutselig all tvil – det er gevirstenger! Bukken har stoppet bare 50–60 meter unna, og har tydeligvis ikke skjont helt hva den nettopp har sett.

Jeg tar et par forsiktige skritt fram, slik at jeg får lagt an mot en stamme som står beleilig til. Så lurer jeg nervøs opp lokkefløyta og prøver et par kontaktlyder. Ingen reaksjon. Gevirstengene er helt rolige. Bukken stirrer i min retning. En bevegelse i sidesynet avslører geita, som også stikker hodet opp bak kulen.

Jeg prøver et par–tre kontaktlyder til, med rifla nærmest klar til skudd. Dermed virker dyra litt mer avslappet, og etter hvert tar begge et par skritt i min retning. Så kommer bukken sakte snikende, og snart ser jeg hele hodet og framparten på den. Trådkorset ligger stødig mot brystet på den, men det er for mye kvist og gress i veien. Jeg må bare ta tida til hjelp.

Bukken har fullt fokus på meg og tar ett og annet skritt i riktig retning, avbrutt av lange stirrepåuser. Jeg følger den gjennom kikkertsiktet og venter utålmodig på at bogen skal komme fri av vegetasjonen. Holdet er bare 40 meter nå ... Så stopper bukken helt, mens jeg venter og venter i noe som føles som en evighet.

GODFØLELSE

Med rifla klar, fingeren på avtrekkeren og fløyta i munnen lager jeg et par forsiktige kontaktlyder. Bukken stirrer intenst mot meg. Da den omsider tar et par rolige skritt nærmere og blir stående skrått mot meg, ligger trådkorset rolig mot skuldra på den.

Et dempet smell bryter kveldsidyllen. Bukken hopper i været og beina er i gang med flukten nærmest før den lander. Så forsvinner den som en rødbrun strek mot høyre og blir borte i skogen. Godfølelsen fyller kroppen, og jeg stresser etter. Må hoste, er helt tørr i halsen etter flere minutter hvor jeg nesten ikke har turt å puste.

Etter litt leting finner jeg bukken død, 70–80 meter inne i skogen. For en nydelig skapning! Dette er faktisk en enda flottare bukk enn jeg turte å håpe på.

Den lave kveldssola sender et rodlig lys inn i skogen, og stemningen er så idyllisk som bare en stille sommerkveld kan være. Jeg blir sittende på ei tue og beundre fangsten en stund, før jeg må fram med kameraet for å forevige det flotte dyret. En jakttur som dette går det gjerne år og dag mellom hver gang man opplever, og opplevelsen kan bli vanskelig å toppe.

15

KJEKT Å HA: Lokkefløyta reddet situasjonen da dyra var i ferd med å stikke av.

Holdet er bare 40 meter nå ...

Så stopper bukken helt, mens jeg venter og venter i noe som føles som en evighet.

GROMBUKK: En over gjennomsnittet
flott råbukk lot seg lure av lokken.

ÅRETS VILLMARKING

Den flerkulturelle friluftslivs- og miljøvernorganisasjon Wild X er Årets Villmarking 2025. «Årets vinner engasjerer ungdom med ulike bakgrunn og forener naturglede med en sterk sosial dimensjon. De viser hvordan jakt, fiske og friluftsliv kan være en arena for fellesskap, mestring og inkludering. De lar ungdom fra ulike kulturer få oppleve gleden ved jakt, fiske og friluftsliv og viser hvordan villmarksbegrepet kan inkludere sosialt ansvar og mangfold», står det blant annet i begrunnelsen fra Camp Villmark, som deler ut prisen.

Jakt som inkludering

– Jakt er et fint tilbud for ungdom som liker action og kan også åpne døra for å bli integrert i det norske samfunnet, sier Amir Ranjbar, daglig leder i Wild X.

TEKST: PETER NAGY

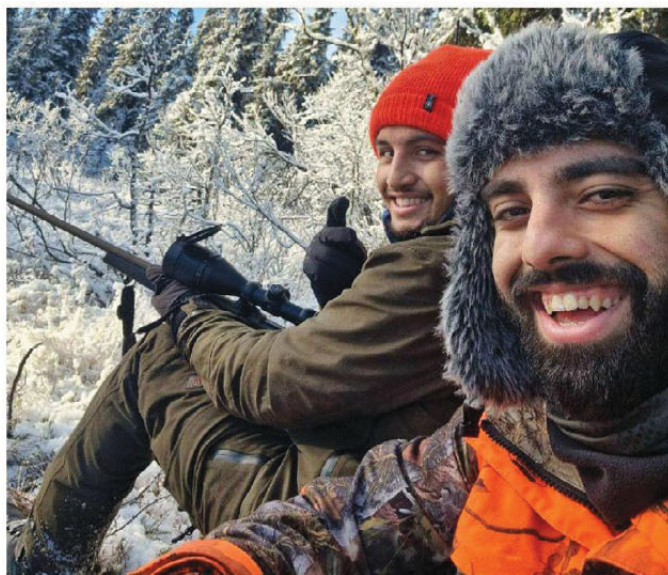

FULL KLAFF PÅ POST:
Sair Alam (18) skjøt en
elg etter en time på sin
første elgjakt.

SMÅVILTJEGER:
Amir Ranjbar
skjot sin første
rype da han var
15 år, siden har
det også blitt
hare, røy og orr-
høne på fangst-
rapporten.

**En gang var vi alle
jegere og sankere,
uavhengig av
religion og etnisitet.**

KAMERATSKAP:
– Gjennom jakta
har jeg knyttet
mange nye venn-
skap, på tvers
av kulturer, sier
Amir, som er dag-
lig leder i Wild X.

Amir Ranjbar (25) har siden 2022 vært daglig leder i organisasjonen Wild X, som nylig fikk prisen Årets villmarking.

– Våpen trenger ikke å bety krig og traumer, våpen kan også være en del av en harmonisk situasjon med jegeren, på en jaktpost, så fredfylt som det kan bli. Vi har hatt krigsflyktninger som deltagere på kursene våre. De har gått fra å være redd for skudd og bomber til å trives på skytebanen og bli aktive jegere, forteller han.

FREMMER FELLESSKAP OG INKLUDERING

– En gang var vi alle jegere og sankere, uavhengig av religion og etnisitet, påpeker Amir.

– Wild X bruker friluftsliv, jakt og fiske som virkemiddel i arbeidet med integrering og inkludering av barn og ungdom med flerkulturell bakgrunn. I 2024 var vi ute i 50 døgn på tur og hadde i tillegg rundt 130 andre ulike aktiviteter innendørs og utendørs i Oslo, forteller Amir.

Wild X er faktisk åpen for alle, ikke bare innvandrere eller folk med mørk hud.

– Du kan like gjerne være en hvit etnisk nordmann som en båtflyktning fra Afrika, det ideelle er jo at ulike kulturer smelter sammen hos oss. I løpet av et år er mellom 300 og 500 deltagere med på ett eller flere av våre tilbud. Vi har flest deltagere med flerkulturell bakgrunn, men alle er velkomne, gjentar Amir.

Sist høst fikk han en ordentlig fin opplevelse med to Wild X-deltagere.

– To av ungdommene hadde kommet så langt at de hadde skaffet seg rifler og tatt storviltprøven. Vi meldte dem på

elgjakt i Gausdal og bisto som frivillige instruktører. Sair Alam hadde sittet på post i underkant av en time da en 11-tager kom forbi posten på 60–70 meters avstand. Sair var rolig, ventet på muligheten og skjot ett skudd. Elgen gikk 30 meter og falt om, det var et perfekt lungeskudd, forteller han.

Det var ikke bare jegeren som kjente på en lykkerus den dagen.

– Det var like stort for meg. Ikke bare at han hadde skutt sin første elg, men at han gjorde alt så riktig. Det er mye følelser og adrenalin i en sånn situasjon, men måten han beholdt roen og meldte fra etter at han hadde avfyrt skuddet, var helt etter læreboka. Ikke bare den for jegere, men også helt etter boka om hva vi driver med: å skape samhold gjennom slike opplevelser. Vår belønning var å få være der i et slikt øyeblikk. Når jaktlaget sitter rundt bålet etterpå og snakker om jakta som likemenn, da er målet nådd, synes Amir.

SNAKKER AV ERFARING

Amir har selv erfart hva Wild X kan bety for integrering og samhold. Også for ham personlig var det denne organisasjonen som ble inngangsporten til jakt.

– Jeg kom inn som deltager i 2014. Samme år var jeg på min første opplæringsjakt med Wild X og vår mangeårige samarbeidspartner Gausdal fjellstyre. Det var rypejakt i høytjellet, og på den jaktturen skjot jeg min første rype. Da var jeg 15 år gammel. Det var starten på det hele, forteller han.

Og det handlet om noe mer enn den første rypa.

– At jeg skjot en fugl var fint, men det var totalopplevelsen, å være oppe på høytjellet, snakke om alt og ingenting, samarbeidet med hundene, sitte ved bekken og spise matpakke, det sosiale, samholdet. Etterpå sa jeg at dette skal jeg drive med resten av livet.

Så langt har det blitt 11 jaktseonger på Amir. Jakt finner han på iNatur.

– Jeg er småviltjeger. I tillegg til ryper har det blitt noen røyer, harer, orrhøner og duer. Jeg har blitt en bra støkkjeger. For meg har jakta også blitt en inngangsbillett til et bedre sosialt liv. Jeg har fått venner for livet gjennom en felles interesse for jakt og friluftsliv og venner som er både innvandrere og etniske nordmenn, forteller Amir.

Besøk gjerne organisasjonens hjemmeside: www.wildx.no

Man eliminerer den viktigste delen av jakten, som er å gå ut og finne dyret.

Derfor bør termisk sikte forbys

Forslaget om å forby all bruk av termisk sikte har skapt furore blant jegere, men ikke alle stiller seg bak protestene. Det finnes gode grunner for et forbud.

TEKST: ISAK SKAUG

FOR OG IMOT

Meningene er delte, her er noen av de viktigste argumentene for og imot bruk av termisk sikte.

- + Bedre oversikt over omgivelsene gir tryggere jakt.
- + Lettere å anslå kjønn og alder samt dyrets vinkel fremmer god viltforvaltning og mer human jakt.
- + Mer effektiv jakt gjør det lettere å regulere bestanden av vilt.
- Jakta kan bli for effektiv og føre til overbeskatning. Viltet må ha en viss sjanse for at det skal kunne kalles jakt.
- Termisk sikte åpner for jakt om natta og kan øke faren for vådeskudd.
- Tap av nattero kan være en stor påkjenning for viltet.

Ft viktig argument for et forbud, er at jakt ikke må være for lettvinnet. Viltet må levnes en viss sjanse, skal det kunne kalles jakt.

– I dag kjører man på med ny teknologi, og jegeren blir dermed fullstendig overlegen sammenlignet med viltet.

Det sier daglig leder Jon Anders Stavang i Norsk Hjortesenter på Svanøy i Sogn og Fjordane.

Ved siden av hjort- og dåhjortoppdrett arrangerer senteret en rekke kurs og seminarer og tilbyr hjortejakt på øya. Stavang har et sterkt engasjement og deler gjerne sine meninger om jakt og viltforvaltning.

TERMISK UNØDVENDIG:
Seniorforsker hos NINA, Vebjørn Veiberg, mener man ikke er avhengig av termisk sikte for å kunne regulere hjortebestanden på en tilfredsstillende måte.

TERMISK SIKTE: Omtrent slik ser det ut når man bruker termisk sikte. Dette bildet er tatt med et termisk kamera.

– Hjorten og mennesket har gjennom evolusjonen utviklet seg parallelt som byttedyr og jeger og funnet en slags balanse. Men fra tradisjonell jakt har vi tippet over i en ekstremt teknologisk tidsalder, der ting skjer veldig fort. Mennesket skaper i dag flere problemer enn vi klarer å løse og regulere, sier Stavang.

Forslaget til ny viltforvaltningslov fikk nærmere 1000 høringssvar i fjor høst. Etter at disse er gjennomgått, venter mange spent på departementenes endelige lovforslag, som etter planen skal til Stortinget i løpet av våren.

STORT ENGASJEMENT

Dagens viltlov ble vedtatt i 1981 og trådte i kraft året etter. Loven er etter manges syn ikke tilpasset den teknologiske utviklingen. Bruk av termisk sikte begynner

FOTO: NINA

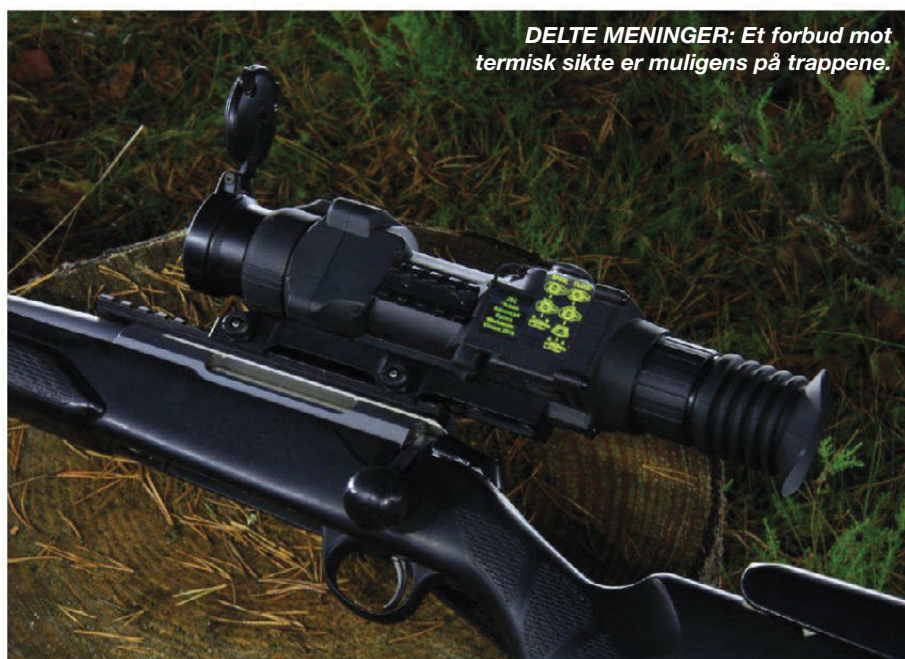

UBALANSE: Jon Anders Stavang, daglig leder ved Norsk Hjortesenter, mener ny teknologi, som termisk sikte, skaper ubalanse i kappløpet mellom jeger og bytte.

seg i dag i en slags gråsoner, og er i praksis lovlig i alle former for jakt – med visse forbehold. Teknologien manøvrerer seg rundt dagens lovverk, siden den ikke forsterker lyset, men omdanner varmeutstråling fra omgivelsene til digitale bilder.

Ny viltforvaltningslov vil eliminere denne gråsonen, om dagens forslag blir vedtatt. Stavang peker spesielt på to ting han mener skaper stor debatt rundt dette temaet.

– Det ene er at mange har opplevd at bruk av termisk sikte er ekstremt effektivt. Man kan skyte mange dyr på kort tid. Det andre er at store kommersielle interesser er kommet inn i bildet. Producentene av den nye teknologien sponser mange jegere. De «pusher» produktene sine i reklame og i sosiale medier. De ønsker å selge mest mulig utstyr til vanlige jegere, mener Stavang.

KAN SKADE JAKTENS RENOMMÉ

Han mener også den nye teknologien vil kunne gå ut over norske jakttradisjoner.

– En ekstrem effektivisering av jakten vil kunne føre til at vi vil trenge færre

jegere. I Norge er vi stolte over den folkekjakten vi har. Vi har mange aktive jegere rundt om i hele landet, sier Stavang.

Han frykter at antallet jegere kan bli kraftig redusert. En stor jegerstand kan

KONTROVERSIELT: Mange norske kommuner har en altfor stor hjortebestand. Bør termisk sikte fortsatt være lov innen jakt på hjort?

ende opp som en mye mindre gruppe, med høyteknologisk og nærmest militært utstyr.

– Jeg tror at det vil skade jaktens renommé. Man eliminerer den viktigste delen av jakten, som er å gå ut og finne dyret. I stedet blir det mer fokus på effektiv avliving og å skyte flest mulig dyr.

PROBLEM I ENKELTE KOMMUNER

Hjortebestanden varierer sterkt mellom kommunene. Men over tid er det et felles trekk at hjortebestanden har økt på landsbasis. I jaktåret 2023–2024 ble det felt 52 490 hjort i Norge. Det er over dobbelt så mange som antall felte elg i samme tidsrom.

– Situasjonen er veldig ulik rundt om i landet. I noen kommuner finnes det ikke hjort, mens andre kommuner har svært mye. Det kan også være store forskjeller i forekomsten av hjort innen den enkelte kommune, forteller Vebjørn Veiberg, som er seniorforsker ved Norsk institutt for naturforskning (NINA), med bestandsovervåking som spesialfelt.

Høy hjortebestand har utviklet seg til et problem i en del kommuner. Siden det meste av hjortejakta foregår i skumring eller i mørke, er det mange jegere som bruker termisk sikte. I høringssvarene til lovforslaget peker flere tilhengerne av termisk sikte på spesielt to viktige fordeler: Det gjør jakten mer human, og det gjør det lettere å identifisere dyr.

– Det er viktig å regulere hjortebestanden, men jegerne er ikke avhengig av

å bruke termisk utstyr for å felle hjort. Men det gjør jakten mer effektivt, sier Veiberg, som presiserer at han ikke er prinsipiell motstander av termisk utstyr.

– Det er et hjelpemiddel som har kommet de siste årene, men man har klart å felle hjort tidligere også.

FAIR JAKT?

Ett av argumentene som mange tilhengere av forbud framhever i høringssvarene, er at det fører til mer rettferdig jakt. I dag har jegeren allerede fordeler i form av våpen og hunder. Det eneste som setter en begrensning for jegeren, er mørket. Termisk sikte vil frata dyret denne beskyttelsen.

– Hjorten er aktiv og spiser mye om natten, fordi mørket gir den beskyttelse. Min største bekymring er at det vil være en påkjenning for dyret å ta bort natteroen, sier Andreas Zedrosser, som er professor i økologi ved Universitet i Sørøst-Norge, med viltforvaltning og økologi som spesialfelt.

I en del andre land er det lov å bruke termiske midler på skadedyr og arter man ikke ønsker å ha i naturen.

– Forvaltningsmålet er eksempelvis at det ikke skal finnes villsvin i Norge. I villsvinjakt hadde det hjulpet å kunne bruke termisk sikte, fordi det er vanskelig å jakte villsvin på dagtid, sier Zedrosser, som mener at bruk av termisk sikte trolig krever litt mer trening og kunnskap fra jegerens side.

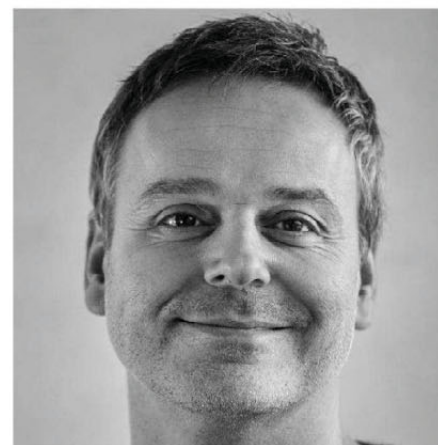
– Termisk sikte kan blant annet gjøre det vanskeligere å skille mellom kjønns-

og aldersgrupper. Jeg har også hørt om mennesker som er blitt skutt på grunn av at termisk sikte er blitt benyttet, påpeker Zedrosser.

ENIGHET

Selv om det er stort engasjement og mye uenighet knyttet til det nye lovforslaget, er de fleste enige om én ting: Termisk utstyr skal være tillatt under ettersøk.

– For å gjøre ettersøk så effektivt som mulig bør det være greit å bruke alle hjelpemidler. Det finnes mange gode etiske grunner til at termisk sikte bør være lovlig i ettersøk. Dyret skal finnes raskest mulig, og det skal ha en momentant død, uten smerte og lidelser, sier Zedrosser.

NATTERO: Professor Andreas Zedrosser mener det vil være skadelig for hjorten hvis den blir fratatt natteroen.

FOTO: JON ANDERS STAVANG

FOTO: UNIVERSITETET I SØRØST-NORGE

Hjortelosene kommer til å øke

Det er vanskelig å spå – spesielt om framtiden, men at en minkende elgstamme og økende hjortestamme i tradisjonelle løshundterreng kommer til å medføre flere hjorteloser, er ikke så usannsynlig.

I STATISTISK SENTRALBYRÅ (SSB) finnes det statistikk over elgavskytingen i Norge helt fra jaktåret 1889/90, da det ble skutt 862 elg. De neste årene lå den årlige avskytingen på rundt 1000 dyr, for så å synke noe rundt år 1900. I perioden 1905–1920 ble det årlig felt 1000–1200 elg, mens det gikk ned til 57 dyr i 1921/22.

Fra 1925 var årlig avskyting på 1000–1500 dyr fram til 1945/46, hvor det ble skutt 3246 elg. På 1950- og -60-tallet økte det jevnt, og på midten av 70-tallet passerte avskytingen 10 000 elg. Allerede i jaktåret 1981/82 var dette doblet til 20 957 dyr, og det fortsatte å øke fram til 1993/94 med 38 980. På 2000-tallet stoppet avskytingen opp og lå de fleste årene mellom 35 000 og 40 000 dyr, med en topp i jaktåret 1999/2000 med til sammen 39 423.

Hjorten har ikke vært spesielt populær blant elgjegere, og minst blant dem som jakter med løshund. Den har rykte på seg for å stå dårlig for hund, med unntak av store bukker under brunsten.

I store deler av landet var det i denne perioden et mål om å stoppe bestandsveksten, og det klarte man. Avskytingen fra 2000 til 2014 lå på ca. 35 000 dyr årlig. I denne perioden ble elgbestanden over store deler av landet redusert, og det førte til at avskytingen fra 2015 sank gradvis. I 2023/24 ble det felt 26 007 elg.

Nedgangen i elgstammen skyldes flere ting, men hovedårsaken er at man har skutt mer enn tilveksten, og produksjonen har sunket med minkende slaktevekter. Stedvis spiller rovdyrpredasjon og avgang i trafikken inn, og i tillegg er elgen en nordlig art som blir negativt påvirket av temperaturøkningen.

Hjorten derimot, er bedre tilpasset et varmere klima og har hatt en stor økning og spredning de siste tiårene. I 1892/93 ble det skutt 213 hjort i Norge. De neste årene sank avskytingen til 142 og 84 og lå

så i mange år rundt 200–300 dyr. I 1935/36 var man oppe i 599 hjort, og i 1955/56 ble det felt 1012.

I 1985/86 ble det skutt 10 644 dyr, og økningen fortsatte gjennom 1990-tallet. I 2001/02 var fellings-tallet 23 599 dyr. Avskytingen har grovt sett fortsatt å øke til totalt 52 490 i 2023/24, som er det siste jaktåret det finnes statistikk på.

Hovedtyngden av hjort finnes i Vestlands-fylkene Møre og Romsdal, Vestland og Rogaland, men hjorten øker stadig i tradisjonelle elgkommuner.

På 1980–90-tallet ble det skutt hjort på Østlandet. Ikke minst under brunsten i oktober, hvor kapitale hjortebukker ble skutt i ståløs for elghunder. Noe som ofte førte til at resten av hjortene forsvant fra området og kom ikke tilbake på flere år, for en ny stor bukk var etablert.

Hjorten har ikke vært spesielt populær blant elgjegere, og minst blant dem som jakter med løshund. Den har rykte på seg for å stå dårlig for hund, med unntak av store bukker under brunsten, som for nevnt.

I jaktprovereglene for løshunder står det imidlertid at: «Proven skal avholdes på elg, men arbeid med hjort kan brukes dersom dette kommer hunden til gode.» Og videre at: «Alle moment trenger ikke å bli bedømt på samme viltart.»

Når man spør dem med lang erfaring hvordan det er for løshundene å stille hjort, mener noen at det kommer litt an på bestandstettheten. Er det bra med hjort, er det flere som står for hund. I glisne bestander er det færre som står, blant annet fordi det er færre dyr. Når en løshund finner en hjort som drar unna, er det større sjanse for at den springer på en annen hjort som vil stå, om det er tette bestander.

Det samme har nok mange erfart også gjelder for elg. Det er lettere for hundene å få ståløs når det er mye elg.

Hva som gjør at enkelte løshunder er bedre til å stille elg og hjort enn andre, er også et tema som engasjerer mange hundeeiere, og de vil nok få prøve ut dette på hjort i årene framover.

HISTORIE

• Dramatisk i høyfjellet

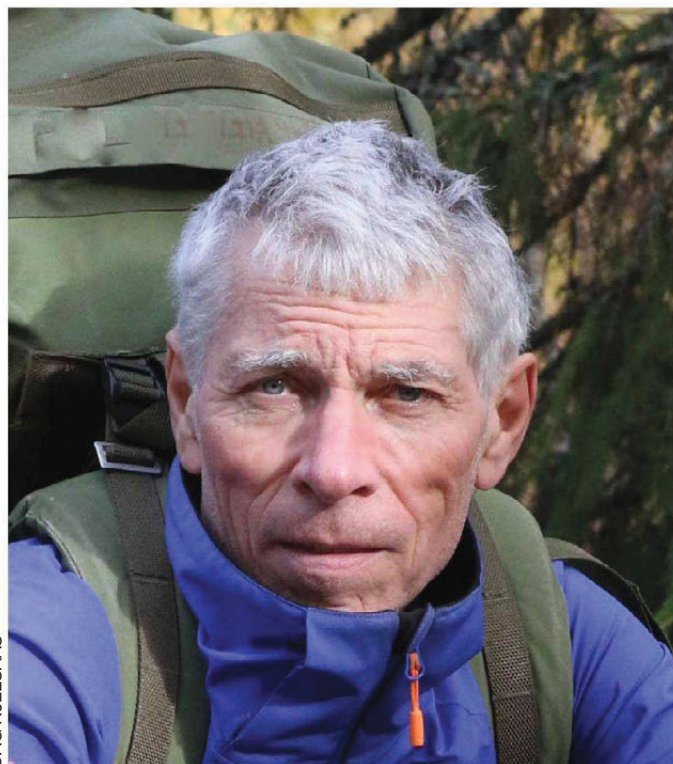
Digre snøfiller pisket mot ansiktet og la seg på klærne som et tungt ullteppe.

DRAMA PÅ LIV OG DØD

I fjellets vold

Norges beste og mest rutinerte allround-jeger er han blitt kalt. Få har mer erfaring fra jakt og friluftsliv enn Dag Kjelsaas. Noen av erfaringene er mer dyrekjøpte enn andre. Hans fortelling om den gangen det nesten gikk galt, er en nyttig påminnelse om ikke å undervurdere fjellets lumske lune.

TEKST: DAG KJELSAAS
ILL.: KNUT HØIHJELLE

DAG KJELSAAS

LÆREPENGE:
Dramaet Dag Kjelsaas så vidt overlevde på Hardangervidda, er en påminnelse til alle som ferdes i fjellet.

Jeg var i begynnelsen av 20-årene og i mitt livs form. Ingen turer var for lange, ingen utfordringer for store. Villreinjakta, en av høstens store begivenheter, var noen dager gammel.

Vi lå på Vivelid, nord på Hardangervidda, og det var vakkert, men kjølig i fjellet. Jakta gikk ikke så storveies, og verken min eldre jaktkompis Kroger'n eller jeg hadde sett dyr. Kanskje dyreflokkene sto lenger vest, siden vinden hadde kommet stødig derfra i lang tid.

Vi kikket på kartet og diskuterte jaktstrategier. Hytteverten Lars var en dreven fjellkar, og mens vi pekte på kartets mange nuter og daler, luftet jeg mulighetene for å gå til selvbetjeningshytta

MØRK VEGG: Dette bildet er fra en annen situasjon, men illustrerer godt hvordan sikten med ett gikk ned mot null og bakken ble dekket av snø.

GETTY IMAGES

Stavali, overnatte der, og så jakte meg tilbake. Lars fortalte at hytta sto åpen ut villreinjakta, så jeg behøvde ikke ha med mer enn en lakenpose og penger på turen.

Jeg bestemte meg for å gå stien nordover, for så å svinge inn dalen mot Stavali, en tur på rundt 20 kilometer.

EN SVART VEGG

Værmeldingene var bra, men kanskje startet jeg litt seint på dagen, og kanskje hadde jeg også tatt med litt for lite mat og reserveklær.

Formen og optimismen var imidlertid upåklagelig, og sekken skulle fylles med reinkjøtt, ikke oppakning!

Halvveis på turen saumfarte jeg fjellene og setrene ved Dalamot gjennom kikkerten, men registrerte bare noen sauer som hadde trukket ned i dalbunnen. Tørsten ble slukket i en liten sildrebekk, og jeg fortsatte langs en sti som snodde seg fram mellom vier og fjellblokker.

Jeg hadde hørt om plutselige uvær som kunne inntreffe i fjellet, men verken før eller siden har jeg sett maken til den mørke vegg som brått kom mot meg vestfra. Det var helt uvirkelig – det var midt på ettermiddagen, men likevel forsvant nesten alt lyset. Plutselig begynte det å snø. Voldsomt. Digre snøfiller pisket mot ansiktet og la seg på klærne

som et tungt ullteppe. Jeg hadde aldri opplevd noe slikt, men i mitt overmott tenkte jeg at det var spennende og artig, og at jeg var heldig som fikk oppleve dette ekstreme naturfenomenet. I løpet av få minutter var bakken helt hvitkledd.

UNGDOMMELIG OVERMOT

Jeg innså ganske raskt alvoret i situasjonen og bestemte meg for å sprenggå mot Stavali. Pågangsmotet var for stort til å vurdere vendereis. Jeg tok bare ytterjakke utenpå helsetrøya for ikke å svette ned alle klærne. Det var rundt åtte kilometer igjen i ganske slakt terreng.

Naturen spilte meg flere puss. Bare den som har slitt seg fram i tett, nesten

STAVALI: Slik ser Stavali ut i dag. Turisthytta og stølen er oppgradert og restaurert siden den gang dramaet utspant seg. – Steinbuene kan jeg ikke huske at jeg så, men det var jo mørkt, og jeg var nedsnødd og i ørska. Jeg kom inn fra høyre på bildet og har bare svakt minne om at den nedfalte bygningen lå litt bak hovedbygningen. Det må ha vært en av de to grå bygningene på bildet jeg lå i, men da med ødelagt tak, minnes Dag Kjelsaas.

meterhøyt vierkratt, vet hvor utarmende det kan være. Støvlene hang nærmest fast, mens resten av kroppen ville raskt videre. De få blåmalte stimerkene var blitt gjemt under snøen, og jeg fulgte kun kompasset.

Når man bombarderes av en vegg av sludd og etter hvert blir våt både utenfra og innenfra, kan spranget fra overmot til fortvivelse være kort. Uværet ga seg ikke, og jeg begynte etter hvert å føle meg svært liten. Men det var for seint å snu, for seint å angre. Nå gjaldt det å holde hodet kaldt.

Noe som virkelig ga grunn til bekymring, var at kartet mitt sluttet noen hundre meter fra selvbetjeningshytta. Dermed kunne jeg ikke være helt sikker på beliggenheten i forhold til en bekk som slynget seg fram i terrenget.

Selv om jeg gjorde en maksimal innsats, gikk det sakte framover i det svake lyset. Snøen rakk etter hvert langt opp på de høye jaktstøvlene, og sikten var på under hundre meter. Jeg var sulten

og tok en bit fra sjokoladeplata i sekken mens jeg drømte om mat fra lageret i selvbetjeningshytta.

Været kom nå i byger, og i et øyeblikks opphold skimtet jeg noen firkanter en drøy kilometer unna. Jeg tok kompasskurs og bestemte meg: Hvis firkantene viser seg å være noen steiner, legger jeg meg i ly bak dem. Er det selvbetjeningshytta, er jeg reddet.

BOLTET OG LÅST

I ei ny, voldsom byge med piskende våtsnø ble alt nesten helt mørkt. Håpet om å finne fram, sank.

Hodelykta ble hentet fram fra sekken, men bare for bruk ved kryssing av bekker og i farlig terreng. Samtidig oppdaget jeg at alt utstyret var klissvått, bortsett fra skjorta som lå i en plastpose. Snøen hadde sprengt seg inn under sekkelokket. Det ville forverre situasjonen vesentlig dersom jeg nå skulle være så uheldig å brette et bein eller vrikke foten, så jeg måtte sakke på farten.

Framdriften gikk tregt. Omsider krysset jeg hovedbekken i dalen, stadig med kompasset som veiviser, og visste med ikke så rent liten uro at jeg snart måtte finne ly for natta. Kraften i stegene var nå lite å skryte av, og jeg var grundig sliten.

Plutselig sto jeg rett mot en barriere. En vegg! Jeg følte en ubeskrivelig lettelse da strålen fra lykta lyste på hytteveggen. Den var så nær at jeg nesten kunne ta på den. Jeg reflekterte ikke så mye over hvilken utrolig flaks jeg hadde hatt for å treffe så bra. Om jeg hadde gått bare 10–15 meter feil ...

Jeg gikk fram til kortsiden på hytta og fant døra. Den var låst. Låst! Låst og boltet, med en diger hengelås!

Jeg gikk rundt hytta og kikket på vinduene. Alt var boltet og låst. På tunet fant jeg ei hytte til, men også denne var låst. Det eneste stedet på hyttetunet hvor det var mulig å finne en form for ly, var et sauefjøs – halvt nedrast og uten tak. Det hadde tydeligvis gitt etter for snøen for

ANNE SANDE, CC-BY-SA-4.0

mange år siden, og inni lå materialene litt hulter til bulter. Her var det i det minste noe ly for vinden og det meste av snøen, som fortsatt lavet ned.

EN HELVETESNATT

I ettertid har jeg tenkt at jeg kunne ha skutt meg inn i hovedhytta, men der og da var tanken helt fjern. Jeg roet meg i hjørnet av sauefjøset og ville lage bål. Kroppen skalv voldsomt, og jeg trengte varme.

Fyrstikkene i esken var våte. Idiotisk nok hadde jeg ikke lukket plastposen skikkelig. Men uten varme kunne jeg fryse i hjel, for det eneste tørre plagget jeg hadde, var skjorta. Den tok jeg på innerst mot kroppen, og deretter søppelsekken

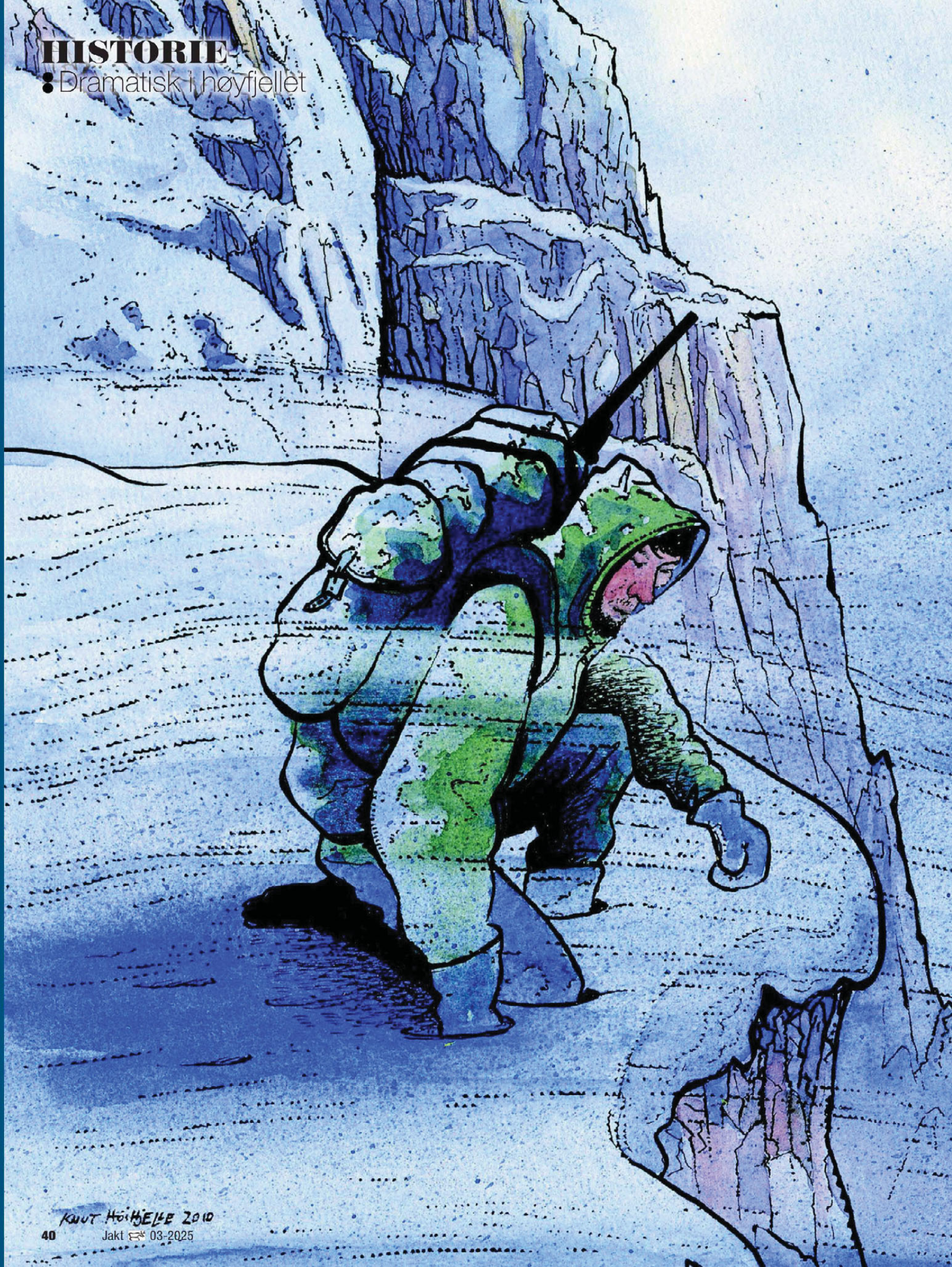
FYR: Plastposen som fyrstikkene lå i, var ikke lukket ordentlig. Den feilen gjør aldri du, etter å ha lest denne historien.

Jeg gikk fram til kortsiden på hytta og fant døra. Den var låst. Låst! Låst og boltet, med en diger hengelås!

HISTORIE

• Dramatisk i høyfjellet

Knut Høivelt 2010

Mens jeg stavret meg sakte framover, var det som om jeg fikk et merkelig varsel. Jeg følte at noe var galt, og stoppet.

som var ment til reinkjøtt, nå med hull til hode og armer. Ytterst tok jeg på de klissvåte klærne. Etter timene i uværet var de såkalt vannrette klærne blitt en ren vits.

Kroppen dirret. Jeg måtte få til et bål. Innerst og bakerst i hjørnet av løa lyktes jeg i å finne noe avisapir og noen tilnærmet tørre fliser. Jeg tok ut batteriet og pæra fra lykta, koblet direkte og la ripeflaten og to fyrstikker oppå. Etter kanskje en halv time hadde varmen fra pæra tørket fyrgreiene. Spent dro jeg ei fyrstikk over ripeflaten, og den tente!

Men det skulle vise seg at papiret og flisene var fuktigere enn jeg trodde, og etter mye røyk og lite ild hadde jeg brukt opp begge de to fyrstikkene som jeg hadde klart å få tørre. Det samme var batteriet. Alt var mørkt, vått og kaldt.

Natta gikk på er vis. Jeg satt sammenkroppet og prøvde å holde på varmen mens kroppen skalv. Jeg prøvde å spenne musklene med jevne mellomrom for å utvikle varme. Det ble ei helvetesnart. Jeg tenkte på kjæresten, på familien og på alt jeg hadde opplevd i livet. Men mest tenkte jeg på det jeg burde gjort annerledes. Det er merkelig hvor mange små detaljer som kan dukke opp når man frykter at man skal dø!

REN GALSKAP?

På en eller annen måte gled natta over i dag. Jeg må ha sovet litt innimellom. Jeg hoppet som besatt for å få liv i føttene igjen.

Det var tid for frokost: resten av sjokoladeplata. Jeg prøvde å jage vekk tanken på at det var ovn, ved, hermetikk og suppeposer innenfor de låste hytteveggene. På setervollen sto noen forkomne sauer med snø opp til magen. Men så sulten var jeg ikke at jeg på noe

tidspunkt vurderte å slakte en av dem. Det snodde fortsatt, dels i byger, men det minnet likevel lite om gårsdagens ekstremsvær. Jeg hadde kun én tanke i hoder: å komme meg tilbake til Vivelid.

Det sikreste ville være å gå tilbake samme vei som jeg hadde kommet, men lysten på å vasse 20 kilometer i knedyp snø var ikke overveldende. Jeg valgte derfor det raskeste, men også farligste alternativet. Kompasset ble justert med marsjretning direkte mot bestemmelsesstedet, noe som innebar store høydeforskjeller og forsering av temmelig bratte partier. Uten solid grunntrening ville det vært ren galskap. Men det var det kanskje uansett ...

ET UFORKLARLIG «VARSEL»

Turen startet med en oppstigning som ikke burde vært gjort uten tau i den kramme nysnoen. Etter et par timer var jeg høyt oppe og fikk igjen føling med et reallt uvær. Det vekslet hele tiden mellom tett skodde, vind og snø.

Snøen var tørr oppe i nutene og hadde blåst vekk i noen partier. Til gjengjeld var det fonner innimellom, og plutselig lå jeg og kavet i snø som hadde lagt seg i en fjellsprekk. Jeg hadde snø til midt på magen, og kom verken fram eller tilbake.

Kroppen var nå svært sliten, men med armbruk og noen rullende kraftanstrengelser løste problemet seg, og jeg fortsatte på kompasskursen. Innimellom kom skodda og snøværet så tett at jeg bare hadde få meter sikt. Alt var hvitt, og framrykningen gikk smertelig sakte. Men jeg kunne bare ikke risikere å skade meg eller brenne noe.

Mens jeg stavret meg sakte framover, var det som om jeg fikk et merkelig varsel. Jeg følte at noe var galt, og stoppet. Uværet raste rundt meg, og jeg lukket like godt øynene og pustet ut. Kroppen kjentes utrolig tung, og jeg satte meg halvveis ned. Jeg kunne lett ha falt i søvn der og da.

Hvor lenge jeg hvilte, skal være usagt, men været lettet etter hvert, og sikten ble bedre. Først da så jeg utsikten. Og kanten. To meter foran meg. Jeg så klippepene 50 meter nedenfor og kjente suget i mellomgolvet. Tre skritt til, og jeg hadde falt utfor, rett i døden.

Jeg tenkte på varselet, og da øynene ble våte, var det ikke smeltet snø som var årsaken. Igjen fikk jeg noe av den samme følelsen som jeg hadde kvelden før. Så måtte det være meningen at jeg skulle fortsette å leve!

Jeg fortsatte vandringen mot Vivelid. Turen tok seks timer. Jeg var søkk våt, og jeg frøs mye i perioder. Jeg gikk for liver, og etter hvert kom jeg på østsiden av fjellene og på kjente trakter. Her var det mindre snø og jeg oppfattet at det var sol og at der rant smeltevann i srien som jeg etter hvert kom inn på.

NÅ VAR DET NÆRE PÅ!

Resten av opplevelsen husker jeg bare bruddstykker av. Men jeg vet at jeg satt i en stol på Vivelid, der jaktkompis Krogerh fikk i meg varm suppe. Og jeg husker det alvorlige ansiktet hans: «Nå var det nære på!»

Etterpå må jeg ha sovet veldig lenge. Senere fortalte en familie som hadde vært på tur like ved Vivelid, at de hadde sett en jeger komme på stien mot dem. Han hadde virket merkelig fjern. De hadde snakket til ham, men uten å få svar, og de måtte hoppe unna stien, for han bare gikk rett på, uten å ense dem.

Opplevelsene ble satt i et nytt perspektiv da jeg kom hjem. Der kunne moren til kjæresten min fortelle at hun en kveld hadde fått en merkelig følelse. I et slags syn hadde hun sett at jeg tente opp i en ovn. Jeg spurte når dette hadde skjedd – og svarer fikk det til å gå kaldt nedover ryggen min. På eksakt samme tidspunkt hadde jeg sittet i det nedraste sauefjøset og prøvd å lage bål, med livet som innsats.

NÆRE PÅ: Noen få skritt til den gangen, så hadde ikke du sittet og lest denne historien.

Vilt, mørt og svinaktig godt

Villsvinkjøtt er ganske enkelt verdens beste kjøtt, men det krever riktig håndtering og noe mer kjennskap for å få det resultatet du ønsker. Følger du tipsene under, sitter du igjen med kjøtt du fort vil ha mer av!

TEKST OG FOTO: SNORRE T. BJERKHOLT

Alltid trikinprøver

Ta alltid trikinprøver. Trikiner påvises på noen få enkeltindivider i Sverige hvert år. Sannsynligheten er forsvinnende liten, for det felles dyr i hundretusentall. Uansett vil du ikke ha trikiner i kroppen. Jakter du i Sverige, sender du prøven til et svensk laboratorium, det er billigere. Kjør innom en svensk jaktbutikk eller bestill ferdige konvolutter over nettet.

VOMMA HOS VILLSVINET ESER IKKE PÅ SAMME MÅTE SOM HOS HJORTEDYR

Fordelen med villsvinet er at vomma ikke eser ut på like kort tid som hos hjortedyr. Ta deg derfor god tid og tenk igjennom hvordan man får best mulig kvalitet på kjøttet. Frakt slaktet innendørs hvis det lar seg gjøre. Bruk engangshansker og vær nøye med ikke å ta på kjøttet med hender som har berørt pelsen på dyret.

GJØR OPP DYRET HENGENDE

I tillegg til trikinfaren, må man være klar over at villsvinet har en mer hissig og hurtigvoksende bakterieflora enn mye annet vilt. Renslighet og pertentlighet ved slaktning er derfor alfa og omega. Noen heiser opp dyra i bakbeina og spylar rund, uvomma gris ren før de begynner å flå av skinnet. Helt til slutt i prosessen vommer man. Andre spylar, vommer og flår – i den rekkefølgen.

Uansett fremgangsmåte er det nok en fordel å håndtere dyret hengende etter bakbeina. Tyngdekraften gjør at innvoller faller ut og ned gjennom svelg og halsparti – og det er her i svelget du finner grisens bakterieflora. Slakter du med hodet opp eller med dyret liggende på bakken, risikerer du at uønskede bakterier sprer seg i flott kjøtt.

SAFTIG: Sleng en burger av villsvinkjøtt på grillen, så får du et måltid med mersmak.

Uheldige skudd

Vomskutt hjortevilt er ille nok, og noen ganger er kjøttet rett og slett ikke etendes. Hos villsvinet vil du i enda sterkere grad unngå at det går hull i vom og tarm, rett og slett fordi bakteriefloraen fra grisevomma ikke er noe du vil blande med kjøttet.

Har du først vært uheldig, er det mulig å flå og ta ut både boger, hals, ytrefilet og lår fra utsiden: Ikke åpne vomma, men legg et snitt oppå ryggen og på utsiden av lår og boger. Flå og ta ut del for del. Dette er en slitsom jobb som krever nøye slaktehygiene – men den lar seg faktisk gjennomføre. Hele veien i prosessen er det, som alltid, nesa som er ditt redskap. Lukt og snus over hele dyret og på de enkelte stykningsdelene som en gammel blodhund. Alt viltkjøtt skal lukte lite og godt.

Brunstsmak

Noen hanndyr kan ha brunstsmak. Det varierer litt gjennom året når det er størst sannsynlighet for brunstsmak, men helt sikker kan man aldri være. Vår opplevelse er at dyr med brunstsmak ikke er menneskemat, men her får hver og en gjøre opp sin egen mening. Slik tester du for brunstsmak: Skjær av en tilfeldig liten bit kjøtt fra det aktuelle dyret. Stek eller kok kjøttbiten i panne eller kjele. Bruk deretter nesa! Det skal lukte godt, og du lukter med en gang hvis kjøttet ikke er som det skal. Du er ikke i tvil – hvis det er brunst i kjøttet, da lukter det vondt! At en villsvinhanne er stor eller gammel er i seg selv overhodet ingen grunn til å være skeptisk. Vi har spist gamle «villsvingubber» som har smakt fortreffelig!

JØRUND LIEN

Skuddplassering

Villsvinet har en noe annerledes anatomi enn hjortedyr. Ryggraden sitter lavere og halsen er kort og bred. Plasserer du skuddet veldig høyt på bog, risikerer du å ikke treffe vitale organer eller sentralnervesystemet i det hele tatt. Har du skutt for høyt, vil dyret falle rett ned, tilsynelatende dødt, for deretter å reise seg og løpe videre etter en kort stund. Lad på nytt og sitt alltid klar for oppfølgings-skudd. Noen jegere plasserer skuddet rett ned for og litt bak øret, hvis villsvinet står veldig nært. Det forutsetter at du ikke bare har skutt på hundremetersbane når du har skutt inn, men at du vet nøyaktig hvor kula treffer, også på korte hold. Som alltid er ansvaret for et dårlig skudd ene og alene jegerens.

Tilberedning

Villsvinkjøtt har naturlig med fett i seg, som er med å gjøre kjøttet smaksrikt. Fett utløser smaksemner som mennesket fanger opp og setter pris på. Hjortekjøtt er magert, og dyra har fett lagret som talg over rumpe og rygg. Dette talget har du ikke lyst til å få i deg. Grisekjøttet derimot, med marmorert fett litt her og der, er noe du og smaksløkene dine vil sette pris på. Langtidssteker du villsvinkjøtt i sous-vide, leirgryte, kjele eller langpanne, smelter fett inn sammen med kjøttet, og steinalderhjernen din blir lykkelig når du tygger og kjenner smakene.

HJORTEVILT OG VILLSVINKJØTT TIL FORSKJELLIGE ANLEDNINGER

Skal jeg tilberede en god filet eller biff som skal stekes lett og lite, plukker jeg alltid ut stykningsdeler fra hjortevilt: Indrefilet, ytrefilet, mørbrad og flatbiff er aktuelle stykningsdeler til biff- og filetmat. Skal jeg derimot ha kjøtt som langtidssteges, til en gryte eller kjøttdeig til hamburger, faller valget oftere og oftere på villsvinkjøtt.

PRIMA VILT: Hjortekjøtt er en fantastisk råvare, men også villsvin kan være et godt alternativ for den matglade.

MØRNING

Villsvinet skal mørne som annet vilt, så fremt nødvendig hygiene har vært opprettholdt. Noen norske slaktere hevder at grisekjøtt generelt ikke lar seg mørne, men derom strides de lærde. Torsten Mørner, veterinær, viltkjøttekspert og tidligere leder for det svenske jegerforbundet, er klokkeklar i sine anbefalinger om at grisekjøtt skal henge som annet kjøtt for å bli mørere og bedre smaksmessig.

To enkle retter med villsvinkjøtt:

Petters villsvin spesial – med sous-vide

Ta en hvilken som helst stykningsdel fra et villsvin og vakuummer det. Beregn minst 200 gram pr. person, legg til vekta av eventuelle bein. Legg posen i en vannkjele og still inn sous-vide-maskinen på 68° i 24 timer. Ta kjøttet ut av posen. Krydre med salt og pepper og smør inn kjøttet med olje og søt sennep.

Fyr opp grillen og la kjøttet få grillskorpe. Ikke grill kjøttet i hjel, det er kun grillsmak og stekeskorpe du vil ha, kjøttet er allerede mørt gjennom behandlingen i sous-vide-maskinen. Serveres med poteter, grilla mais og litt rømme.

Snorres pulled pork

Ordentlig pulled pork skal grilles over svært lang tid i enormt store griller – noe de færreste har tilgang til. Her er en forenklet variant som smaker nesten like godt: Ta en stykningsdel fra nakke, bog eller lår. Beregn minst 250 gram pr. person (vekta minsker betraktelig ved langtidssteking). Krydre godt med grillkrydder og legg kjøttet i langpanne. Hell litt eplejuice i langpanna og dekk til med aluminiumsfolie. Sett i forvarmet ovn på 125°. Så er det bare å vente.

Kjøttet er klart når det løsner enkelt fra hverandre når du tar to gafler og river i kjøttet – derav navnet pulled pork. Steketiden kan variere fra 6 til 12 timer, avhengig av alder på dyret. Ta av aluminiumsfolien og kjør opp ovnstemperaturen mot slutten for å få litt skorpe. Ta kjøttet ut, riv kjøttet i biter og bland inn litt barbecuesaus.

Denne tradisjonelle amerikanske retten skal serveres med coleslaw. Coleslaw består av hakket kål og raspa gulrot og eple – som igjen er blandet med crème fraîche og majones. Legg coleslawen og kjøttet i hamburgerbrød og server stekte poteter til.

TIPS!

Med en sous-vide-maskin blir maten helt fantastisk, kjøttet blir så mørt at det nær ramler fra hverandre. En god investering for enhver kjøttelsker.

VIGNETT

• Skikk og bruk for jaktlaget

EKTE GLEDE: Jaktglede er en kombinasjon av kameratskap, sosial samvær og spenning.

GEVIRET: Ofte kan det oppstå krangel om hvem som skal ha geviret, spesielt når det er så flott som dette.

BJØRN BRENDBAKKEN

STYR UNNA KONFLIKTENE

Slik unngår du jaktkrangel!

Når folk skal forklare hva de liker ved jakta, nevnes ofte kameratskap, sosialt samvær og hygge. Men hva om det blir motsatt, og krangel og misnøye preger jaktsamværet?

TEKST: DAG KJELSAAS

Fire arbeidskamerater vestpå slo seg sammen og leide retten til å felle hjort. De fikk disponere ei seter der alle gjorde en innsats for å ha det trivelig. En bekjent ville gjerne være med ei helg uten å jakte, og installerte seg på hytta sammen med de andre. Det ble servert mat, tent i peisen, hentet ved og redd opp ei køye til gjesten.

Gjesten selv hadde sittet i den beste lenestolen og drukket øl siden han kom, da en av karene spurte ham om å være så snill å hente vann i bekken, hundre meter unna. Da røpte nykommeren at han hadde smerter i armene og ikke kunne gjøre det.

Nå visste de andre tilfeldigvis at mannen spilte tennis to ganger i uka og ellers var opptatt med snekring og muring. Dette ble første og siste gang 40-åringen var med på hjortejakta.

SÅ ILLE KAN DET BLI

Det jeg vil påstå må være et av historiens verste jaktlag, ble for en del år siden

trukket ut til å leie elgjakt et sted nordpå, med mange dyr på kvoten. Avtalen gikk over tre år. Siden det var krav om at laget minimum skulle bestå av seks jegerne, måtte initiativtakeren spørre litt rundt for å få samlet nok folk.

Det første jaktåret skar alt seg fra starten. Et par mann var altfor glad i alkohol, og én betalte aldri det han skyldte for å delta. Det ble kjørt elgmaskin over jordbruksarealer og gjennom gjerder, antagelig i påvirket tilstand. En dag jaktlederen understreket at ingen måtte skyte okse ettersom oksekvoten var fylt, skjøt en av jegerne en tispining bare et par timer seinere. Alt endte i krangling.

Jaktlaget delte seg i to fraksjoner som begge prøvde å få utleieren til å utelukke de andre ved neste års jakt. Det endte med at ingen av jegerne fikk jakte elg der mer.

Heldigvis har de fleste av oss det utrolig fint sammen med jaktkameratene. På jakta samarbeider vi og gleder oss over både egne og kameratenes jaktlykke.

Under koiepraten forteller vi skroner og deler sorger og gleder med hverandre. Så kan det smelle, kanskje i dobbelt forstand. Noen gjør et skikkelig overtramp, og kanskje er det ikke første gang. Resultatet kan i verste fall bli at hele jaktlaget

NÅR DET SKYTES FEIL DYR

Felling av dyr som ikke er på kvoten, resulterer noen steder i bot. Andre plasser kan dyret bli inndratt. Er det jegeren eller jaktlaget som da skal svi?

Sunn fornuft bør ligge til grunn for avgjørelsen. Å skyte kvige i stedet for elgku er mindre alvorlig enn å skyte okse hvis det bare er kalver igjen på kvoten. Det siste bør komme på jegerens regning.

Brudd på jaktinstruksen og farlig omgang med våpen må ikke få lov til å skje uten konsekvenser.

KENNETH JOHANSSON

VANSKELIG: Å skyte ku for kvige skjer av og til. Det er en liten forseelse sammenlignet med å skyte okse hvis det ikke er flere voksne dyr på kvoten. Dyret på bildet er ei kvige.

går i oppløsning, eller at ett av medlemmene må ut.

NÅR NOEN IKKE BIDRAR

Vi har forskjellige vaner og søvnmonstre, og det bør respekteres på et jaktlag. Om noen velger å røre rundt halve natta og spille kort, må de få lov til det – så lenge de andre får sove. Når det vekkes om morgenen, skal uansett alle på laget opp!

Noe som kan irritere, er hvis en på laget konsekvent unngår å hjelpe til med oppgaver som vannbæring, oppvask, rengjøring og flåing av storvilt. Dette trenger ikke være et større problem enn at de andre på jaktlaget anmoder vedkommende om å gjøre en innsats, eller at jaktleder lager ei liste over hver enkelt jegers ansvarsområde. Men hva hvis hyggelige påminnelser ikke fører fram?

I ett jaktlag ble løsningen at vedkommende betalte jaktlaget for å slippe unna oppgavene. Andre ville nok ha besluttet

at vedkommende ikke fikk bli med på neste års jakt ...

KLAR INSTRUKS

I jaktlag som leier jakt, kan det kreves et minimum av innsats fra hver jeger. I lagets instruks kan det for eksempel være bestemt at alle må stille opp minimum sju dager i jaktperioden, og at alle skal delta de første tre dagene.

Mange synes det er topp å få jakte så mye som mulig, og jakter med glede så lenge det er dyr igjen på kvoten. Dersom laget sliter med å få kvoten, velger jaktledelsen i noen tilfeller å belønne dem som stadig stiller opp. En løsning kan være at de ivrige etter et tidspunkt får en bonus i form av halvparten av kjøttet, mens resten tilfaller laget.

HVA SKAL TIL FOR Å EKSKLUDERES?

Brudd på jaktinstruksen og farlig omgang med våpen må ikke få lov til å skje uten konsekvenser og at det tas opp med

den det gjelder. Vanligvis er det jaktlederen som tar affære, men også andre medlemmer i jaktlaget bør si fra hvis det skjer overtramp.

At det pekes mot noen med våpen, eller at patroner ikke tas ut etter endt jakt, er typiske grunner til å si fra. Det vanlige er å gi en advarsel i slike tilfeller.

Grovere og gjentatte brudd på reglene i jaktlaget bør føre til utelukkelse. Eksempler på dette kan være at jegere flere ganger forårsaker skadeskyting på grunn av uvetting skyting, eller at det skytes i retning av andre poster. Det er mye riktigere at den som forårsaker slike hendelser får straffen, enn at andre på jaktlaget trekker seg på grunn av utrygghet eller mistriivsel. En klar jaktinstruks hindrer konflikter.

ALKOHOL I BLODET

En akevitt eller øl til middagen er vanligvis både hyggelig og uproblematisk. Men hvor går grensen hvis man har lyst på en god del mer?

ASGEIR KVALVIK

En grei regel er at den som jakter med våpen, ikke skal ha mer alkohol i blodet enn at vedkommende lovlig kan kjøre bil. Med tanke på alles sikkerhet, skal jaktleder eller andre i jaktlaget hindre at noen med promille får bruke våpen. Stadig fyll og forsøk på å bruke våpen med promille, er en klar grunn til å bli utelukket fra et jaktlag.

JAKTINSTRUKSEN

Jaktlag bør helst ha en skriftlig instruks. En god jaktinstruks tar for seg mange av de temaene som kan føre til konflikt.

Instruksen bør inneholde generelle punkter om sikkerhet og rutiner ved våpenbehandling, varsling ved skadeskyting og lignende. Instruksen bør videre si noe om oppførsel i terrenget i forskjellige jaktsituasjoner, og hvilke regler som er spesielle for dette jaktlaget.

Jaktinstruksen bør også klarlegge om jegeren selv skal betale bot for feilskyting, eller om dette gjøres av laget.

ALLE I ARBEID: På et jaktlag blir det mest trivelig når alle tar i et tak.

DAG KUJLSAAS

TREKK NUMMER: Ved posttildeling er det en god løsning med nummerlapper. Jegerne får selv velge hvilken av de ledige postene de får sitte på.

HVEM SKAL HA GEVIRET?

Av og til oppstår konflikter fordi jegerne ikke blir enige om hvem som skal ha geviret av et felt storvilt. Ikke overraskende gjelder dette ofte store gevirer fra dyr som først er blitt skadeskutt, og der en annen jeger får inn et godt skudd etterpå.

I mange jaktmiljøer er det sedvane at den første som avfyrer det dødelige skuddet mot dyret, skal ha geviret. Sunn fornuft tilsier at jo dårligere skuddet er, desto mer rettfærdig er det at den som til slutt setter inn et godt skudd, får geviret.

Det bør gjøres en vurdering av skuddsituasjonen før noen «dømmes». Vi må aldri komme dit at det godtas skyting på uforsvarlig langt hold, skudd mot dyr i stor fart eller sleivskudd gjennom vegetasjon. En god løsning er at et par uavhengige personer med god kjennskap til jaktetikk vurderer en konfliktsituasjon. Er saken uklar, kan geviret eller hodet for eksempel tilbys grendehuset eller skolen i bygda.

TILDELING AV POSTER

Det er en uting i jaktlag der alle er likestilt, at hvert medlem tar sin faste post, eller at noen bestemmer hvem som skal sitte hvor. Resultatet er at noen får skyte mange dyr, mens andre ikke får løst skudd.

Legg heller nummererte lapper i en hatt. La gjerne de som trekkes ut, selv velge hvilken oppgave de skal ha under jakta. Noen synes det er gjevest å drive, mens andre helst vil ha en post der det blir korte hold. Det bør foretas ny trekning for hvert drev.

HØSTEN 2024

Fjorårets store bukker

I vår kavalkade viser noen av landets jegere fram staselige hjorter fra sist jakt sesong – og noen villreinbukker.

TEKST: BJØRN BRENDBAKKEN, FOTO: PRIVAT

Gullbukk

Hans Christian Liebig Larsen bor i Hobøl i Indre Østfold. 2. september posterte han ute ved et jorde sammen med gråhunden Birk (2), som med flere tydelige markeringer hadde fortalt Hans at her var det håp om dyr. Tre timer gikk før det skjedde noe. Da kom ei hjortekolle løpende over jorden med en kalv på slep. Det gikk styggfort, så Hans lot de to løpe. En stund senere kom en flott hjortebukk i litt roligere tempo. Da bukken stoppet, smalt det. Litt etter kunne Hans telle 12 tagger i et usedvanlig flott og grovt gevir. Vekten stoppet på 168 kg, og da hadde han skåret bort mye fett, så bukken var trolig over 170 kilo. Etter tre måneder ble geviret bedømt til hele 190,11 poeng, noe som gjør at den går høyt opp på NJFFs topp 50-liste.

Norma
Oryx 308

168 kg

140 grs
Nosler
AccuBond
6,5x65

91 kg

Tidlig oppe

Ruben Oterhals bor i Molde og er ihuga jeger. Hjortebukker hadde han sett lite av etter at jakta startet. Ikke uvanlig, siden bukkene vandrer ut når brunsten nærmer seg. Men erfaringen er at noen av dem returnerer i oktober–november. Tidlig om morgenen 1. november oppdaget han en mørk flekk på ei innmark 400 meter unna. Mellom ham og den flotte bukken var det et søkk i terrenget, og da han kom opp fra søkket, var bukken borte. Han speidet tålmodig med kikerten, og etter en stund kom bukken til syne igjen, med breisida til. Det smalt, og klasket kom nesten i samme øyeblikk. Bukken kastet seg framover i full fart og var borte. Ruben ble litt i stuss over den brå reaksjonen, så han snek seg stille tilbake til bilen. En time senere nærmet han seg skuddstedet sammen med ettersøkshunden sin, Rambo. Han slappet litt mer av da han så blod og kraftige sprangspor. Etter 50 meter fant han bukken død, en flott bukk med 12 tagger.

Pallplass
på topp
50-lista

Selvladet 13 g
Oryx 30-06

130 kg

Foto: Blom Brennbakken

Et fantastisk premieeksempel!

Fredag 13. september ble en lykkedag for Erik Otto Lund, som bor i Sør-Fron i Gudbrandsdalen. Han jakter hjort og elg i Kolodokka jaktfelt i nabokommunen Nord-Fron, på Kvam Grunneierlags områder. Han vokste opp i nærheten og jakter der på 40. året, så han er godt kjent i terrenget. «Jeg har slik styggflaks til å få dyr på meg. Derfor får gutta velge seg post før meg, så tar jeg den posten som blir att», forteller han. «I 2023 skjøt jeg for eksempel en hjort på 100 kilo som bare mangla 4 poeng på gullet.» 13. september i høst gikk han seg rett på noen sauer i ei styggbratt li. Han brukte tid på å snakke rolig med dem en stund, før han satte seg. For han ville ikke risikere å jage dem bort, slik at spissbukken han

visste holdt til i dette drevet, ble advart. Etter drøyt 40 minutter kom to flotte hjorter ut av skogen. Det rare var at de kom samme vei som han hadde gått, nærmest i fotsporene hans. «Slikt skal da ikke gå an! Jeg har jaktet hjort i mange år, men aldri hatt så godt tak som jeg hadde på disse», sier han. De kom sakte og forsiktig inn på 40 meter, og dermed smalt det. Bukken tok ett steg og gikk over ende. Geviret hadde 15 tagger og var skikkelig grovt. Stengenes gjennomsnittslengde var 95,70 cm, og det ble veid til hele 7,57 kilo. Da alle 10 målene var regnet, ut endte geviret opp med 196,59 poeng, noe som gjør at denne hjorten går inn på tredjeplass på NJFFs topp 50-liste!

STORVILT

• Store bukker

Selvladet
165 grs Hornady
Interbond 308

75 kg

Villrein i Knutshø

Gitte Engvik Veidahl fra Moss kommune jaktet denne høsten sammen med mannen Ulf etter reinsdyr i Knutshø Villreinområde. Første jakt dag var de i farten ved 0530-tiden og hadde ikke gått langt før de spottet to bukker. De tok det veldig med ro. For at det skulle bli vanskeligere for bukkene å oppdage dem, gikk Gitte

rett bak Ulf, så det ble rene pardansen. Etter en times tid la de to bukkene seg ned i et lite søkk. Jegerne kom seg på perfekt hold, og dermed var den ene bukkens dager talte idet den reiste seg, mens den andre løp videre inn i fjellet. Bukken hadde ikke sett så stor ut på avstand, men da de fikk se geviret, så var dette usedvanlig flott, med opp mot 50 tagger. En sjeldenhet selv i Knutshø Villreinområde.

Fin sporsnø

25. november var det kommet en del snø, og fjelloppsynsmann Stein Arne Brendryen fra Follidal dro ut for å kikke etter hjortespor i statsallmenningsvaldet Nordre Baksida. Da han fant ferske spor, slapp han jamthunden Haresjøens Norma (5), som straks dro av gårde. Godt kjent som han er, satte Stein Arne seg inn i bilen og kjørte rundt for å postere noen kilometer unna. Han hadde ikke stått lenge da en flott hjort dukket opp og kom ruslende mot ham. På knappe 40 meter smalt det, og hjorten bikket over ende. Geviret var imponerende stort og hadde 15 tagger. Det ble senere målt til hele 175 poeng og er det største på noen hjort som er skutt i allmenningen.

Lapua
Naturalis 30-06

90 kg

Lapua Naturalis
308

137 kg

Snikjakt

Torgrim Furuhaug bor og jakter i Rindal kommune.

14. september var han ute grytidlig på snikjakt sammen med Ådne Ness Aune. De fant et par koller som lå og ørta sammen med et par kalver. Det var fortsatt skumt, så de la seg ned og ventet på litt mer lys. De hadde hørt litt brøling underveis, så litt senere dro de et par lange hjortebrøl, og svaret kom umiddelbart. Ned gjennom lia kom en flott hjortebukk i full fart mot kolla og kalven, men som nok stoppet opp for å kikke etter rivalen, da det smalt. Bukken gjorde en piruett og gikk rett ned. Med 169 poeng var den bare ett fattig poeng fra gullkravet.

Selvladet
140 grs
Homady SST
6,5x55

100 kg

Tidlig brøl

Stian Remme bor i Remmedalen i Vestland. Tidlig om morgenen 1. oktober hadde han med filmfotograf Joar Sørhoel på hjortejakt i et område han hadde hørt brøling allerede i slutten av august. De snek seg opp lia og så både koller og kalver, som enten gikk rundt dem eller trakk unna. Etter hvert fikk de se en flott eldre bukk som Stian hadde sett før, men det var litt for mye bush i veien. Han prøvde å lokke på bukken som lå, men det var ingen respons. I stedet reiste den seg og trakk seg sakte vekk. Da den stoppet i ei lita glipe, fikk Stian sin sjanse. Bukken løp 30 meter før den gikk over ende. Det flotte geviret har 11 grove tagger, og alt tyder på at dette er en eldre bukk.

Einunndalen

Erlend Kristoffersen fra Follidal var tidlig ute den 24. august sammen med faren Tommy, i Einunndalen i Knutshø Villrein-område. Ved 7-tiden gikk de vestover i retning Grønringen. De oppdaget en bukkflokk på 12–15 dyr på flata ved Tælpiggen og satte kursen dit. Perfekt! Men lette å stille på var de ikke. De valgte å avbryte innpåkillingen i første forsøk, da det ble for åpent. Isteden ville de prøve å runde dyra litt, men underveis så faren at dyra kom sakte trekkende mer mot dem, så han satte seg igjen der de sto, mens Tommy krøp opp på en liten rygg hvor det var sjanse for å få et godt tak. Bukkene kom intetanende beitende på rekke og rad med bredsiden til, og Erlend kunne blinke seg ut den han ville. Skuddet gikk, men skuddreaksjonen syntes han var dårlig, så bukken fikk ett til og ble liggende. Etterpå viste det seg at det var to supre treff. Fem måneder senere ble det flotte geviret med 39 tagger målt til 840 poeng.

Federal
Premium
30-06

80 kg

Oppunder Mannen

22. september var Stine Krohn Bjorli på posteringsjakt sammen med bestevenninnen Hilde Marie Marstein, på et jorde opp for elva Rauma, med utkikk mot fjellet Mannen i Trollveggen, hvor de hadde satt opp en dobbel jaktstige. Stine hadde skutt en spissbukk i 2023, men følte seg likevel fortsatt fersk som jeger. Men slik de to satt, følte de likevel at dette var trygt og godt, og de hvisket til hverandre om de skulle lokke litt. Ingen av dem hadde prøvd før, men idet mørket begynte å sige innpå, gjorde de et forsøk. Ikke lenge etter kom en hjortebukk gående bak dem, og en stund senere hoppet den inn på jordet og stilte seg med bredsiden til, knappe 50 meter unna. Det var Stine som fikk sjansen. Da skuddet gikk, sprang bukken til og byksa i ring før den gikk over ende. De kunne konstatere at hun traff med et fint lungeskudd. Bukken hadde 13 tagger og ble senere veid til 123 kilo.

Skarsøya

Terje Schei bor i Sparbu nord for Trondheim, men jakter hjort på Skarsøya ved Aure på Nordmøre. Jaktlaget Kronings består av 11 deltagere og har både jamthund, drever og gråhund. 5. september gikk han for å postere litt før de andre, men rakk nesten ikke fram til posten før to jevnstore hjortebukker kom i full fart rett mot ham. Brått dreide de to mer nedover, og han anså dem som tapt, men så satte de kursen mot ham igjen. På 30 meter stoppa de to, og det smalt på den som sto mest laglig til. I sitt 30. år på hjortejakt var det en kjempeflott opplevelse å få en slik bukk. Geviret hadde 14 tagger og ble målt til sølv.

Posteringsjakt

Joakim Omdal fra Sokndal sør i Rogaland hadde ved flere anledninger sett en flott hjort på jordet på hjemgården. 13. september var jaktlaget blitt enige om å åpne opp for å skyte hjortebukk, og i år var det Joakims tur. Kvelden etter satte han seg på en liten haug med god oversikt. Tiden gikk, og det ble mørkere. Brått hørte han kvist som knakk inne fra skogen, så et lite brøl. Den var der, men ville den komme ut på jordet? Det gjorde den. Bukken gikk rett i bakken etter et lungeskudd på 120 meters avstand. En utrolig flott hjort med 12 tagger. Gevirbedømmelsen endte på 174 poeng, et klart gullgevir.

Hjemmeladet
Norma
Bondstrikke
6,5x55

102 kg

Medaljubukk på opplæringsjakt

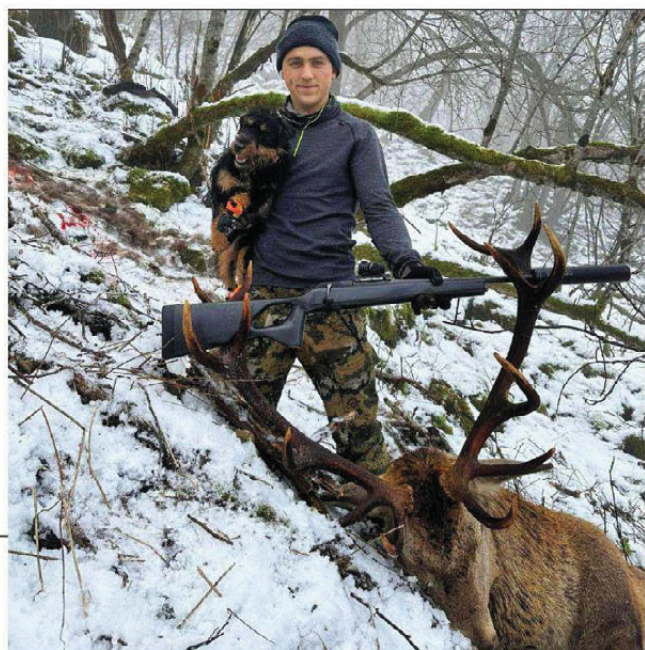
Aksel Flikka (16) fikk sitt livs opplevelse da han som opplæringsjeger skjøt en svær kronhjort i Flekkefjord 1. september. Litt utpå dagen oppdaget han og faren Ingve en flott hjort, men avstanden var for lang. Etter 40 minutters gange med høy puls kom de på skuddhold. Ene gevirstanga stakk opp fra bak en stein. Sønnen var godt innskutt og lå særdeles klar. Bukken reiste seg omsider og sto i fire-fem nervepirrende minutter før den viste breidsiden. Et perfekt skudd fra Aksel, og drømmebukken var et faktum. Ekstra morsomt var det at far fikk tatt mange bilder og filmet hele situasjonen.

På 980 meters høyde

Daniel Oftedal (24) er oppvokst i Stavanger og har vært med på hjortejakt ved Veitostrand i Luster siden 2021. Tre hjorter har det blitt sammen med morfar Olaf Undal (76), som har jaktet i terrenget siden 2004. 5. september sto drivjakt på programmet. Daniel, som var driver, oppdaget en hjort som lå og gresset 200 meter unna. Han snek seg forsiktig nærmere før han la seg ned og gjorde seg klar, men ville ikke skyte på bukken mens den lå. Brått spratt bukken opp, tok noen raske skritt og la seg til å rulle seg i ei brunstgrop i 10–15 minutter, før den reiste seg. Skuddet gikk med det samme, og bukken gjorde noen piruetter før den ble liggende.

Norma Oryx
6,5x55

120 kg

Julebuk

Lillejulaften jaktet Markus Skjerven (25) i bratt og vanskelig terreng i Skjolden i Luster kommune. Faren Jan Inge hadde med jaktterrieren Klokkesteinens Franco (2½), som de slapp da de fant spor. Etter bare noen minutter var det full los. I 20 cm snø brukte Markus nærmere en halv time før han kom seg inn på losen, og 40 meter unna fikk han skikkelig tak på en svær bukk med 14 tagger, som trolig passerer gullkravet. Å felle bukken var lett, problemet var å få den ned lia. I det bratte terrenget var det tungt å holde igjen. Bukken var helt utmagra og ble senere veid til 91 kilo.

Norma Oryx
9,3x62
18 g kule

91 kg

Oryx 308

79 kg

Månelyst på Otterøya

Kari Mette Lassemo bor på Skage i Namdalen. Etter til sammen 80 timer på post i den lille hytta i jordekanten på hjemgården, mente mannen Rune Lassemo at hun burde bli med til Otterøya. «Der er det en god hjortebe-stand, så da får du i alle fall se hvordan en hjort ser ut», sa han. 17. oktober fikk hun en post ytterst på øya. Etter en time hoppet en flott hjortebukk inn på jordet og snus-te litt rundt på bakken, før den stilte seg med bredsiden til. Det var fortsatt ganske godt skytelys, og hjorten gikk rett i bakken etter få skritt. En flott 11-tagger, så kvelden ble riktig så fin da månen kom opp og gratulerte.

To skudd, men tre kuler

Ove Fløgstad Johnsen fra Fløgstad i Sauda var på Moltenibbene 800 moh. med jaktlaget. I første drevet fant de store spor, men ingen hjort. Hele Sauda er mer eller mindre et trekkområde som dyra går igjennom for å komme nærmere kysten, så de trodde den bare hadde passert. Under andre drevet kom en hjortebukk ut av det blå, i full fart mot Ove. Den stoppet opp, tydelig fokusert på en av driverne lenger ned. Med stor overhøyde og ny borse nølte han ikke. Bukken viste klart skuddtegn, men Ove kjørte på med et nytt skudd for sikkerhets skyld. De fant begge kulene i skinnet, men til sin overraskelse fant de også en tredje, innkapslet på yttersiden av den ene bogfjola. Trolig var bukken påskutt et tidligere år. Et lite mysterium, da den hverken haltet eller bar preg av hendelsen på annet vis. Geviret med 15 tagger ble målt til en sterk sølvmedalje med 163 poeng.

150 grs
Sako Power-
head 308

130 kg

300 WinMag
180 grs
Barnes TSX

86 kg

Fra Maryland til Forelhogna

3. september var Tiler Anderson fra Maryland i USA på jakt i Forelhogna villrein-område, med Jacob Trøan som guide. Tiler har vært guide i Alaska i flere år, med fjellsau og den nordamerikanske reinvarianten karibu som spesialitet. Hele høsten var satt av til å jakte alle verdens villreinarter, og starten gikk i Forelhogna en regnfull og tåkete dag, i Vingelen i Tolga. Etter en time var de klissvåte, og det hele virket bortkastet. Men litt høyere opp lettet tåka litt idet en stor reinflokk dukket opp et øyeblikk. De la seg på hjul etter dyra og en mil senere roet de seg. Mot normalt gikk de ned i et søkk å la seg, men nå blåste det så hardt at de nok søkte ly. I to timer lå de og ventet før en bukk reiste seg. Det smalt med det samme og bukken gikk rett i bakken. Nr. 1 i rekken av Tilers oppsett var unnagjort. Etterpå skjøt han en skogsrein i Finland og senere en på Grønland.

Federal Trophy
Bonded Tip 308

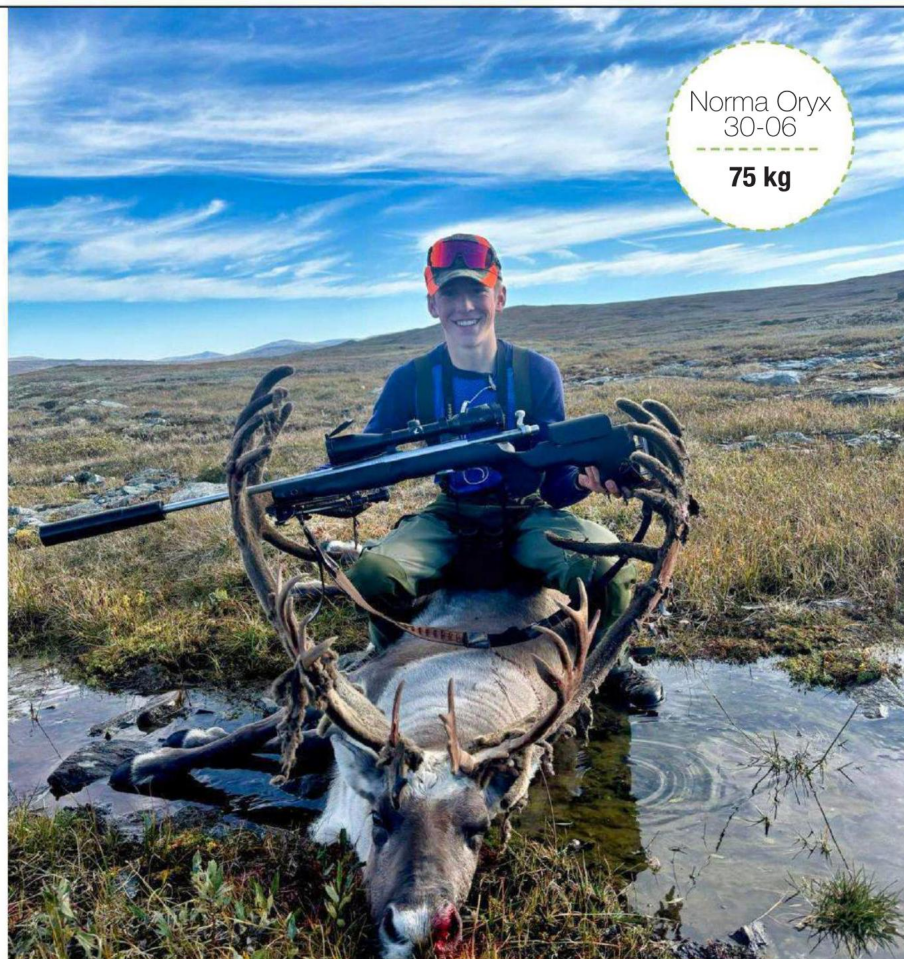
121 kg (hjort)
212 kg (elg)

Hjortebukk og elgokse på 10 minutter

28. september hadde Karen Øksendal fra Lyngdal gått et drev i Bykle i Setesdal med jamthunden sin, uten resultat. I drevet etterpå ble de to sittende på post sammen og hadde ikke sittet lenge da hun oppdaget en hjort som kom tuslende bakfra og stoppet opp. Hun fikk skikkelig drag på hjorten, som bare tok noen skritt før den gikk over ende. Hun rapporterte over jaktradioen og fikk beskjed om å sitte rolig. Ti minutter gikk, og så kom en sekstagers elg løpende. Denne gangen fra den rette siden, sammen med ei ku. Oksen stoppet, og skuddet gikk. Dermed ble det slaktning resten av dagen for jaktlaget.

Skolegutt på helgejakt

1. september jaktet 16-åringen Johan Odda Strand fra Oppdal med faren Gjer-mund Strand på Oppdalsterreng, uten resultat. Mye jegere på farten førte til litt urolig rein. Johan var blitt trukket ut med kalvekort, men fikk tilbud om å bytte mot et bukkekort, siden en annen jeger hadde ryggproblemer. Påfølgende dag fanget de opp en melding om en enslig storbukk som ruslet på flatene nedenfor store Elgsjøtangen mot Elgsjøen. Noen kilometer senere hadde de kontakt med bukken, som nå hadde snudd og kom mot dem, før den brått ble borte. Etter en stund oppdaget de toppen på geviret bak noe vierkratt, der bukken hadde lagt seg. Johan krøp rundt bukken og fikk fri sikt, og dermed var bukkens dager talte. Geviret er bedømt til gull, med 801,5 poeng.

Skjåk-hjort

Snøen hadde kommet til Skjåkbygda da Vegard Kveum (bildet) sammen med broren Håkon slapp den 7 år gamle gråhunden Balto, i grålysningen 21. desember. Kvoten hadde de fylt for lengst, men de hadde fått tildelt et tilleggsdyr. Stålos ble det etter ei ri, men så dro hjorten nedover i terrenget, hvor det etter hvert ble ny los. De to hadde fulgt forsiktig på, men møtte Balto, som ville oppover. Tiden hadde gått fortere enn de hadde regnet med, så Håkon måtte gi seg for dagen og dra. Dermed fulgte Vegar etter Balto, som hadde dratt etter andre spor. Det gikk ikke lenge før det ble ny los. En halv meter med snø gjorde det tungt å gå, men han trøstet seg med at også dyr må slite i denne type vær, og erfaringen hadde vist at hjorten står lettere på tungt føre. Han lyktes med å stille innpå og fikk se flere mindre dyr pluss en hjortebukk som sto laglig til. Skuddet gikk og bukken tok noen få skritt før den gikk over ende. Det var ingen tid for et øyeblikks pause. Mørket kom sigende fort, og han vommet ut så hurtig han klarte, før han hengte på et tau og begynte å dra bukken nedover. Litt nede i lia ble han møtt av faren Ivar som hjalp til å dra bukken ned. Først da tok han en liten pause og kikket nøyer på hjorten, som har tolv tagger. Riktig nok litt ujevnt med to og fire tagger, men flott var den. Senere ble bukken veid til 90 kg.

165 grs
Hornady SSD
308
104 kg

Kom over Fuglemyra

2. november var Kent Nybråten ute sammen med kona – sistnevnte uten gevær, men en ihuga friluftsentusiast. Kent er godt kjent på egen grunn og hadde opplegget klart, like ved ei stor myr, Fuglemyra. Han posterte på den ene siden, en post hvor dyr hadde lett for å krysse, mens fruen skulle gå litt inne i skogen på den andre siden av myra. Han hadde ikke stått lenge da han syntes å se en bevegelse i myrkanten på andre siden. Ganske riktig, brått kom en hjort i full fart rett mot ham. Det smalt, bukken sjanglet over en liten haug og ble liggende 20 meter unna. Senere ble bukken med 10 tagger målt til hele 182,5 poeng, hele 12 poeng over gullkravet.

To brødre og to reinsbukker

I tjukk tåke med 15–50 m sikt og tett regn dro brødrene Hallgeir (t.v.) og Einar Brendbakken til fjells med hvert sitt bukkekort, 22. august. Var det lurt? De hadde fått tips om to reinsbukker på Tynsetsiden. Ikke dagligdags i de sørøstre delene av Knutshø Villreinområde, hvor det kan ta både én og to uker mellom villreinbesøkene. Med Hallgeir som kjentmann og Norgesappen på mobilen følte de to seg rimelig trygge. Etter en stund gikk de seg rett på de to dyra i tåkeheimen. Det hadde lettet litt, men slik de sto, var det litt for vanskelig å stille innpå dem. De tok en rask kaffekopp før de besluttet å runde rundt for å komme høyere i terrenget. Endelig oppe kom tåka sterkere tilbake, men med Norgesappen til hjelp, mente de litt senere å være der bukkene var. Hadde de støkt? De gikk forsiktig 50 meter til. Borte. Så oppdaget de bukkene bare 30 meter unna, idet de skled over en liten høyde, uten å virke skremt. Brødrene snek seg etter. Bukkene beitet rolig ca. 30 meter unna. Einar fikk sjansen først, siden han ikke hadde skutt rein før. Skuddet gikk, bukken tok to skritt og gikk over

Swift
30-06
70 kg

Norma Oryx
30-06
80 kg

ende. Den andre bykset i vei, før den gjorde en sving og snudde seg. Dermed ble det Hallgeirs tur. Begge bukkene ble liggende med 20 meters mellomrom. Neste dag hentet de ut bukkene med hester. Einars bukk hadde et voldsomt gevir med en vidde på hele 120 cm. Til tross for at den manglet begge brunstfjølene, ble den senere målt til en god gullmedalje.

6 MM CREEDMOOR

Ny patron til jakt og konkurranseskyting!

6 mm Creedmoor frå Hornady er ei av dei nyaste riflepatroner. Blant dei viktigaste grunnane til nyskapningen var nok både suksessen til 6,5 Creedmoor og at diverse andre 6 mm patroner er populære i PRS konkurranseskyting.

TEKST OG FOTO: JØRUND LIEN

Fakta om 6 mm Creedmoor er så enkel som at dette er 6,5 Creedmoor hylsa i 6 mm kaliber, ikkje enten meir eller mindre. Dermed er hylsevolum og utgangshastigheit nær velkjente 243 Winchester.

Med hylselengde 48,75 mm er 6 mm C

ør lite lengre enn 6 XC med 48,2 mm, og ikkje fullt så lang som 243 Winchester med 51,8 mm.

FRÅ 6 MM NORMA TIL 6 MM CREEDMOOR

Bakgrunnen for denne testen er at ein kamerat kjøpte eit bruka 6 mm Norma

PATRONLENGDE OG MATING:
Ladekluss i Sauer 202 med 6 mm Norma til venstre, men ikkje med 6 mm Creedmoor til høgre.

Borderløp med muffe for Sauer 202 til jaktfeltskyting. Grei nok patron, men til tross for ombygd magasin var matinga dårleg med ladekluss i Sauer.

Omkamring til lengre 6 mm patron vart løysinga, og når 6 XC ikkje lengre er ny og 243 Winchester heilt klart er gamalt nytt, var nye 6 mm Creedmoor atskillig meir freistande.

Planen fungera, 6 mm Creedmoor glei fint frå 308 Winchester magasinet og inn i kammeret utan problem.

HYLSER

Lapua var først av tilgjengelege 6 mm Creedmoor hylser, derfor starta lading av 6 mm C med Lapua hylser for små rifletennhetter.

Men kammeret var så trangt at det vart vanskeleg å kamre heilpressa hylser etter få omladningar. Hylser måtte trimmast etter tre skot for å gli inn i kammeret utan motstand. Litt ekstra bryr det, men Lapua hylser er gode nok til å vere verdt jobben. Levetida er god, den første halsprekken kom først etter 13 omladningar med denne hylselotten.

PRESIS: God presisjon med Norma Golden Target 107 grs 6 mm Creedmoor på 100 meter.

Trongt kammer er og grunnen til moderate patronlengder. Sjølv spisse matchkuler fekk merke av bommane i løpet ved kamring med 70 mm patronlengde.

LADING

Ut frå tidlegare erfaring med 6 XC vart dei første 6 mm C patroner til denne testen ladd med 203 B og matchkuler. 90 grs Lapua ScenarL med 37 grs, og 105/107 grs med 35 grs 203 B. 90 grs ScenarL og 37 grs oppførde seg fint med god presisjon, men 35 grs 203 B var visstnok i minste laget for hylse volum og små tennhetter. Kvart avtrekk starta med klikk før bang, og når etterbrenner ikkje er å anbefale, vart det ikkje fleire 6 mm C patroner ladd med 203 B.

Ikkje før Peterson hylser med stor tennhettelomme kom i hus, då small 107 grs Sierra Matchking ladd med 35 grs 203 B og RWS 5341 utan nøling. For å prøve om det var forskjell i presisjon vart 90 grs ScenarL ladd med 37 grs 203 B i Lapua hylser med RWS 4033 SR tennhetter og i Peterson hylser med RWS 5341 LR tennhetter, begge femskot var så godt samla som 15 mm på 100 m, einaste forskjell var 9 m/s høgare utgangshastighet med stor tennhette.

PRESISJON

Med jaktfeltskyting som mål for 6 mm Creedmoor var første test diverse matchkuler frå 90 grs til 107 grs heimeladd med forskjellige krut og RWS 4033 i Lapua hylser. Nokre kuler med mange krut, andre med få. Grunnen til det var pre-

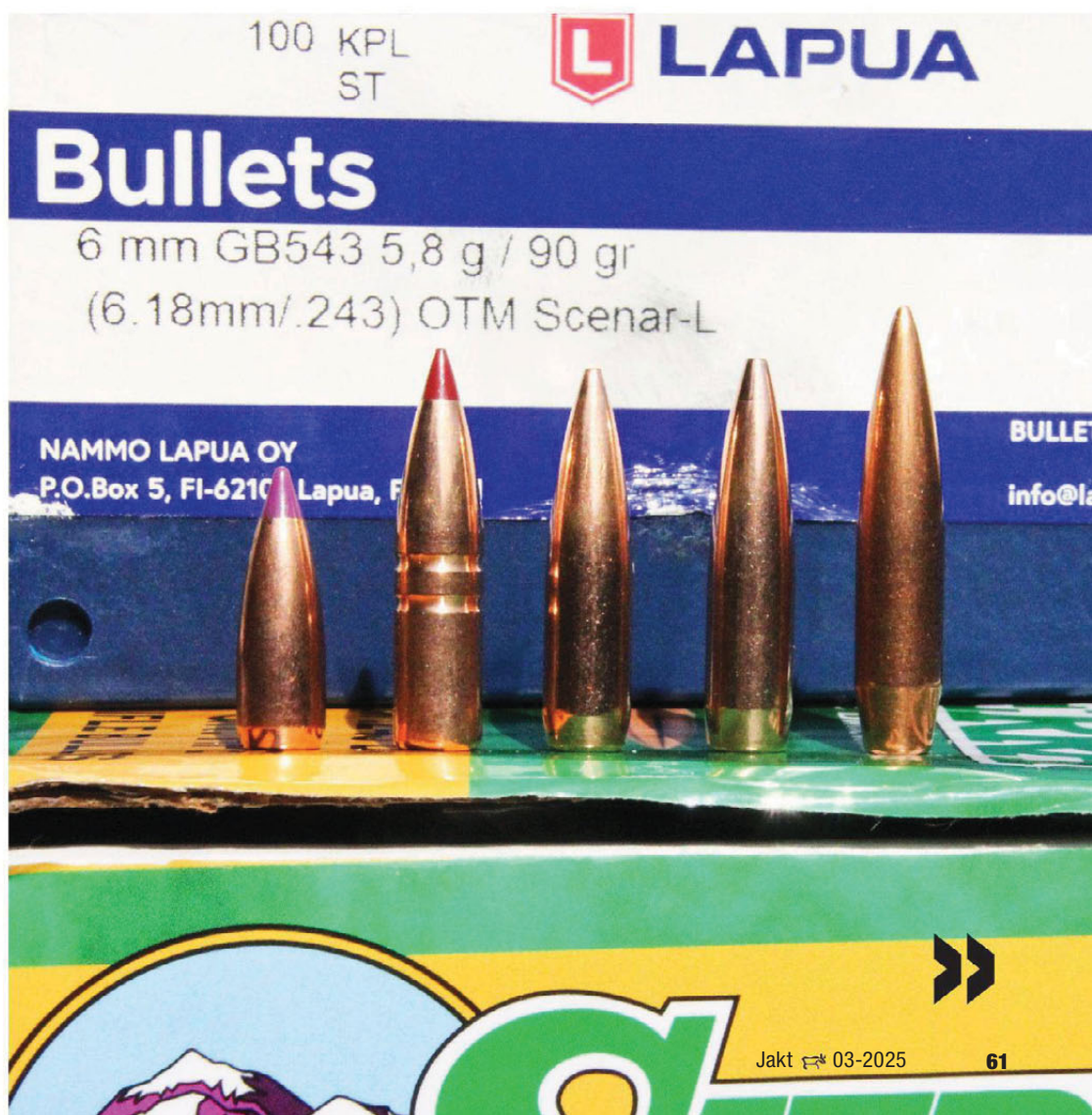
sisjonen, for til tross for at Border var kjent som topp presisjonsløp, var dette løpet nøye på kva det lika og ikkje lika av kuler!

Best av alt samla 90 grs Lapua ScenarL med 14,33 mm gjennomsnitt for 9 femskot med forskjellig krut og ladevekt på 100 m. Av tyngre kuler var 107 grs Sierra Matchking best med med 19,6 mm gjenn-

nomsnitt for 5 femskot på 100 m. Og 95 grs Berger VLD fall absolutt ikkje i smak.

JAKTKULER

Borderløpet var like kresent på jaktkuler som matchkuler. Underleg nok samla 55 grs Nosler Ball Tip best med 16,17 mm gjennomsnitt for 6 femskot på 100 m. Underleg på grunn av liten patronlengde

KULER: Frå venstre 55 grs Nosler Ballistic Tip, 80 grs Hornady CX, 90 grs Berger Match, 90 grs Lapua ScenarL og 107 grs Sierra Matchking.

RÅDYRBUKK:
Til tross for godt
treff i bakkant
av bog på 100
meter med 80
grs Hornady CX
i 1000 m/s
utgangshas-
tigheit, vart
flukstrekninga
50 meter.

FOTO: NILS HALVOR HAGEN

og lett, stutt kule i 1-8" riflestigning, ikkje på grunn av at Nosler Ball Tip ikkje er presise.

80 grs Hornady CX samla òg godt med 19,14 mm gjennomsnitt for 7 femskot på 100 m, atskillig mykje betre enn 80 grs Barnes TTSX. Endå eit eksempel på løp med eigne meiningar om kva det likar av kuler. 100 grs Norma Oryx og 103 grs Hornady ELD-X samla godt nok, men ikkje på langt nær så godt som 55 grs Ballistic Tip.

PÅ JAKT

Så langt har tre rådyr falle for denne 6 mm Creedmooren. Ein fin bukk fekk ei 80 grs CX i 1000 m/s i bakkant av bogen på 100 m skothold utan særleg skotreaksjon, og sprang 50 m.

Av to kje på omtrent same skothald sprang det første drygt 100 m med treff rett bak bog, det andre fall rett ned i smellen. Ikkje lett å bli klok på dette. I alle fall ikkje bortsett frå at 6 mm 80 grs homogen koparkule med 1000 m/s utgangshastigheit ikkje gjev merkbart betre skoteffekt enn andre kuler og patroner, og at ingen skot er det andre lik på jakt.

KONKLUSJON

Er så 6 mm Creedmoor ei betre jaktpatron enn gamle 243 Winchester og ikkje fullt så gamle 6 XC? Nei, på ingen måte, men heller ikkje dårlegare.

I praksis er det nok ingen forskjell på desse tre. Reint bortsett frå at utvalet av fabrikkkladde 243 Winchester patroner er mykje større.

Så det er ingen grunn til å haste i veg til børsemakaren for å byte ut eit godt

243 Winchester løp med nytt 6 mm Creedmoor.

Som presisjonspatron til jaktfelt eller PRS er nok forholdet eit anna, 243 Winchester er kjent for både å vere litt sær presisjonsmessig og ein løpsbrenner av rang. Likevel er det minimal forskjell på presisjonen med 6 mm Creedmoor i denne testen og resultatata frå min gamle Sako med 243 Win Shilenløp.

Rett nok kan ikkje patrona skuldast for at løpet er kresent, dermed skal eg heller ikkje påstå at 243 Winchester er like presis som 6 mm Creedmoor i vanlege jaktrifler. At 6 mm C er ei betre patron i spesialbygde presisjonsrifler er temmeleg sikkert, men ikkje at den er meir presis enn 6 XC.

Om løpsslitasje tvilar eg på om at lengre hylsehals og brattare skulder er nok til at forskjellen på 6 mm Creedmoor og 243 Win er særleg stor når begge er ladd med same krut og omtrent lik krutvekt og utgangshastigheit.

6 MM PATRONER: Frå venstre 6 XC, 6 mm Creedmoor og 243 Winchester.

CODE HYLSE:
Lapua 6 mm
Creedmoor.

TESTSKYTING

6 mm Creedmoor. Testskyting frå skytebenk, skyteavstand 100 m. Testrifle Sauer 200 STR med 58 cm Borderløp og 1-8" riflestigning, Swarovski 6-24x50 og Hausken JD 151. Hastigheit og 5 skot er gjennomsnitt av tre seriar.

FABRIKKPATRON	HASTIGHEIT	5 SKOT
Norma Golden Target 107 grs	924 m/s	15 mm

TESTSKYTING

Jaktkuler heimeladd i 6 mm Creedmoor med Lapua hylser og RWS 4033 SR tennhetter. Hastigheit og 5 skot etter ein serie med kvar ladning.

KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	5 SKOT
55 grs Nosler Ballistic Tip p.l. 61,5 mm	N 140	40 grs	1085 m/s	17 mm
		43	1164	17
	N 150	40	1080	15
		43	1154	19
	203 B	40	1048	12
		44	1169	17
80 grs Barnes TTSX p.l. 64 mm	URP	38 grs	907 m/s	41 mm
		40	954	36
	204	39	891	38
		41	924	38
	N 160	40	927	36
		42	948	35
80 grs Hornady CX p.l. 64,5 mm	MRP	44	917	19
		47	995	32
87 grs Berger VLD Hunting p.l. 67 mm	URP	38 grs	938 m/s	27 mm
		40	979	25
	204	39	955	19
		41	996	21
	N 160	39	949	18
		42	984	12
100 grs Norma Oryx p.l. 64,5 mm	MRP	44	951	12
		46	1024	14
103 grs Hornady ELD -X p.l. 67,5 mm	URP	37 grs	944 m/s	22 mm
		40	945	35
	203 B	37 grs	869 m/s	28 mm
		39	911	25
	N 160	39	862	20
		41	901	28
107 grs Sierra MatchKing p.l. 67 mm	MRP	42	869	27
		44	911	35
107 grs Hornady ELD -X p.l. 67,5 mm	URP	39 grs	874 m/s	22 mm
	204	40	877	18
	N 160	41	894	26

TESTSKYTING

Matchkuler i heimeladd 6 mm Creedmoor med Lapua hylser og RWS 4033 tennhetter.

KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	5 SKOT
90 grs Berger BT Target p.l. 65 mm	URP	40 grs	936 m/s	18 mm
	N 19	40	911	17
	N 4	41	883	16
	204	39	838	22
		41	881	20
	N 160	40	855	16
90 grs Lapua ScenarL p.l. 64 mm		42	898	22
	203 B	37 grs	949 m/s	13 mm
	URP	39	932	20
		40	958	18
	N 19	40	926	13
	204	39	876	15
95 grs Berger VLD Target p.l. 67 mm		41	919	11
	N 4	41	905	8
	N 160	40	909	16
		42	939	15
105 grs Berger BT Target p.l. 66,5 mm	203 B	37 grs	922 m/s	51 mm
	URP	40	925	66
107 grs Sierra MatchKing p.l. 67 mm	URP	39 grs	906 m/s	20 mm
	204	40	879	23
	N 160	41	887	22
	URP	39 grs	901 m/s	20 mm
108 grs Hornady ELD - Match p.l. 67 mm	N 19	39	878	24
	204	40	874	20
	N 4	40	851	22
	N 160	41	874	12
108 grs Hornady ELD - Match p.l. 67 mm	URP	39 grs	861 m/s	25 mm
	204	40	868	23
	N 160	41	880	18

TESTSKYTING

203 B med små og store tennhetter.

KULE	HYLSE	TENN-HETTE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	5 SKOT
90 grs Lapua ScenarL p.l. 63 mm	Lapua	RWS SR 4033	203 B	37 grs	918 m/s	15 mm
	Peterson	RWS LR 5341	203 B	37 grs	927 m/s	15 mm
107 grs Sierra MatchKing p.l. 67 mm	Peterson	RWS LR 5341	203 B	35 grs	838 m/s	19 mm

Litt rimelegare blyfri storviltpatron

Relativt nye Geco Star kan du i dag får kjøpt som 308 Winchester, 30-06, 300 Winchester Magnum, 8x57 IS og 8x57 JRS. Dei tre 30 kaliber patronene er ladd med 165 grs homogene koparkule, 8 mm med 160 grs. Alle utan plasttupp i holspissen.

Spørsmålet er om 165 grs er beste vekt på koparkuler i patroner som 308 Winchester og 30-06?

KULER: Geco Star holspiss koparkule utan plasttupp, frå venstre 308 Winchester 165 grs, 30-06 165 grs, 300 Win Mag 165 grs og lengst til høgre 8x57 IS 160 grs.

Om det er enkelt å lade så forskjellige patroner som 308 Winchester og 300 Win Mag med same kulevekt, ville eg heller hatt 308 Win med 150 grs koparkule. 30-06 òg for den del.

Med Geco Star er det ennå ingen

alternativ, 165 grs i alle. Greitt nok i 300 Win Mag, men utgangshastighet under 800 m/s på 30 kaliber koparkule er i minste laget etter min mening. Eg ville heller kjøpt andre 308 Win patroner ladd med lettare koparkule i høgare utgangshastighet.

PRIS

Om rimelegare pris er viktigaste grunn til kjøp, er det på sin plass å samanlikne Geco Star med meir kjente patroner med homogen koparkule. For eksempel er Geco Star 308 Winchester 12 kroner rimelegare enn Norma EcoStrike, 30-06

Geco Star er 13 kroner rimelegare, og 300 Win Mag heile 24 kroner.

Derimot er prisforskjellen på 8x57 IS Geco Star og EcoStrike bare kroner 6,50 for kvar patron. Samanlikna med RWS HIT er prisforskjellen endå større, drygt 34 kroner for 300 WM og 15 for 8x57 IS.

Kva som er mest viktig av pris, kulevekt og plasttupp eller ikkje er opp til deg.

MINIMUM FOR EFFEKTIV EKSPANSJON

Av tabellen til høgre går det fram kor stor anslagshastigheiten på ulikt hald er oppgjeven til.

TESTSKYTING

Testskyting frå skytebank, 100 m skyteavstand. Hastigheit og 5 skot er gjennomsnitt av to seriar med kvar rifle.

308 Winchester Geco Star 165 grs. Oppgjeven utgangshastigheit 783 m/s.

RIFLE/LØPSLENGDE	PATRON	HASTIGHEIT	5 SKOT
Remington Seven/55 cm	308 Win Geco Star 165 grs	794 m/s	20 mm
KV M85E/50 cm	308 Win Geco Star 165 grs	777	33

ANALYSE

God presisjon i Remington Seven med 55 cm Kriegerløp, bare passe i KV M85 med 50 cm løp. Utgangshastigheita er grei nok i forhold til løpslengde og kulevekt, men eg ville heller kjøpt og jakta med 150 grs koparkule i 308 Winchester.

- + Pris
- Utgangshastigheit
- = Patron for skogs jakt

TESTSKYTING

Testskyting frå skytebank, 100 meter skyteavstand. Hastigheit og 5 skot er gjennomsnitt av to seriar. Testrifle S&L med 60 cm løp, Zeiss V8 1,8-14x50 og A-Tec H2

30-06 Geco Star 165 grs, oppgjeven utgangshastigheit 824 m/s

PATRON	UTGANGSHASTIGHEIT	5 SKOT
30-06 Geco Star 165 grs	846 m/s	21 mm

ANALYSE

Heilt grei utgangshastigheit og presisjon, så får kvar enkelt vurdere om 150 grs koparkule passar betre enn 165 grs i 30-06

- + Pris
- 165 grs koparkule i 30-06?
- = Sturvilt patron

HASTIGHEIT OG PRIS

Patron, pris og oppgjeven hastigheit.

PATRON	PRIS	UTGANGSHASTIGHEIT	PÅ 100 M	PÅ 150 M	PÅ 200 M	PÅ 250 M	PÅ 300 M
308 Win Geco Star 165 grs	kr 46,95	783 m/s	709 m/s	673 m/s	638 m/s	—	—
30-06 Geco Star 165 grs	48,95	824	750	714	680	646 m/s	614 m/s
300 WM Geco Star 165 grs	55,95	921	839	—	766	729	693
8x57 IS Geco Star 160 grs	53,45	816	703	648	596	—	—

TEST : JAKTPATRON

Geco Star

TESTSKYTING

Testskyting frå skytebenk, 100 meter skyteavstand. Hastigheit og 5 skot er gjennomsnitt av to seriar. Testrifle Benelli Lupo 300 Win Mag med 60 cm løp.

300 Winchester Mag Geco Star 165 grs, oppgjeven hastigheit 921 m/s

PATRON	HASTIGHEIT	5 SKOT
300 Win Mag Geco Star 165 grs	946 m/s	35 mm

ANALYSE

165 grs koparkule passar i 300 Win Mag med høg nok utgangshastigheit til kulevekta. Om det ikkje var for halvgod presisjon i testrifla ville Geco Star 165 grs fått 10 blanke poeng, men med gjennomsnitt 35 mm for to seriar med fem skot på 100 m får den 9. Ikkje det at 35 mm er dårleg, slett ikkje. Men det er heller ikkje heilt topp.

- + Nok utgangshastigheit
- Ikkje best presisjon
- = patron for alt norsk storvilt

TESTSKYTING

Testskyting frå skytebenk, 100 meter skyteavstand. Hastigheit og 5 skot er gjennomsnitt av to seriar med kvar rifle. Testrifler Benelli Lupo 8x57 IS med 51 cm løp, Leupold VX-3 3,5-10x40 og A-Tec Optima 60 og Sauer 202 OB med Swarovski Z8 2-16x50 og Hausken JD 224.

8x57 JS Geco Star 160 grs med oppgjeven hastigheit 816 m/s.

RIFLE/LØPSLENGDE	PATRON	HASTIGHEIT	5 SKOT
Benelli 51 cm	Geco Star 160 grs	850 m/s	19 mm
Sauer 202 58 cm	Geco Star 160 grs	865 m/s	19 mm

ANALYSE

Med så god gjennomsnitt som 19 mm for fire femskotsseriar på 100 m og atskillig høgare utgangshastigheit enn dei lova 816 m/s er det ingen tvil om at Geco Star 8x57 IS 160 grs fortener 10 poeng i denne testen. Om den er like presis og gjev like høg utgangshastigheit i din 8x57 må du finne ut av sjølv.

- + Presisjon, utgangshastigheit
- Ikkje like høg bc som 8 mm 160 grs EcoStrike
- = Storviltpatron

Det er sikkert mange meiningar om minste anslagshastigheit for effektiv ekspansjon med homogene koparkuler, men for sikker ekspansjon er ikkje 700 m/s feil. Ut frå det passar Geco Star 308 Winchester 160 grs og 8x57 IS 160 grs best til moderat skothald i skogen, med Geco Star 30-06 165 grs opp mot 200 m

og 300 Win Mag 165 grs er ikkje langt frå 700 m/s på 300 m.

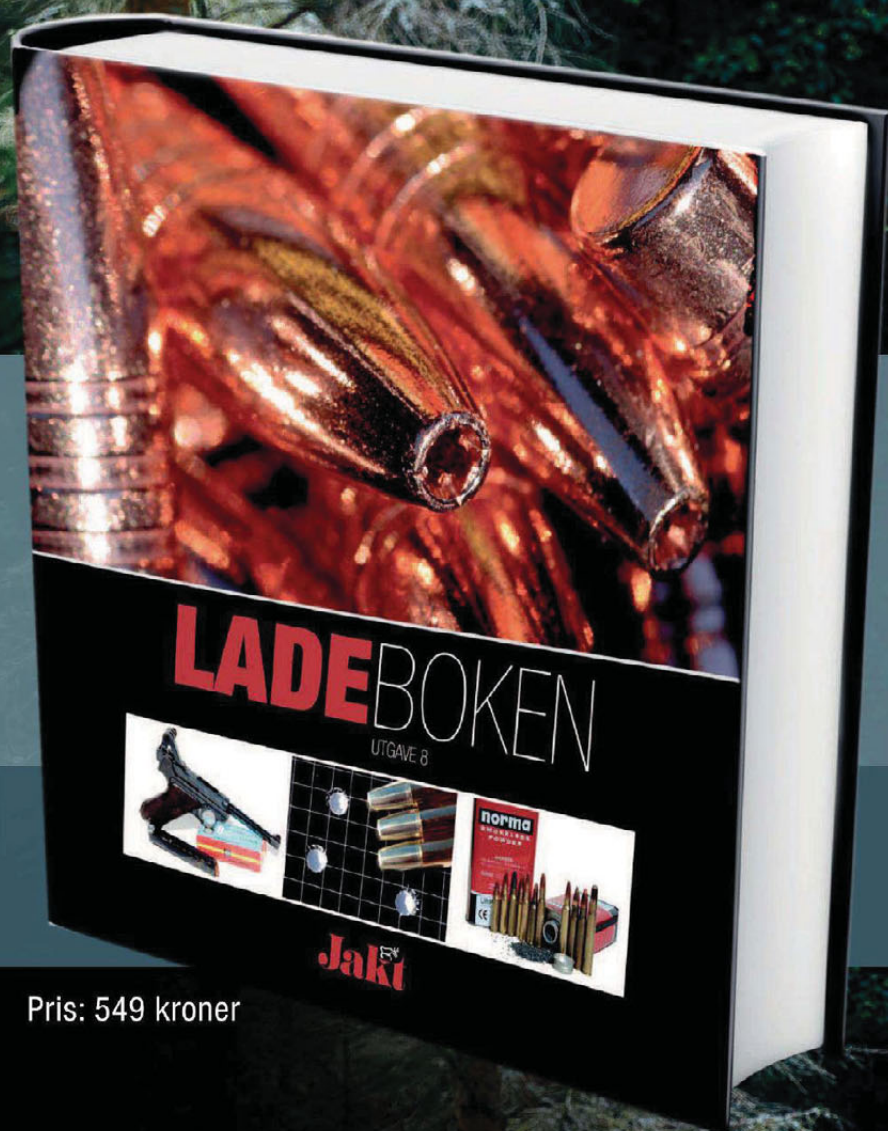
MÅLT HASTIGHEIT

Oppgjeven utgangshastigheit er ein ting, målt hastigheit ein annan. Og Labradaren visa at Geco Star gav meir hastigheit enn lova. I 55 cm 308 Winchester løp gav

den 11 m/s meir enn oppgjeve, 30-06 i 60 cm S&L 22 m/s meir, 300 Win Mag i 60 cm Benelli 25 m/s meir, og i 58 cm løpet gav Geco Star 8x57 IS 160 grs heile 49 m/s meir enn det som er oppgjeve på pakka.

Men det var desse patronlottane, om dei neste er like spreke er uvisst.

Hjemmeladernes bibel

Pris: 549 kroner

LADEBOKA

Utgave 8

BESTIL VED Å
SENDE SMS-KODE:

**LADE20
til 2205**

ELLER PEK PÅ
QR-KODEN MED
DIN MOBIL

Ladeboken 8 er endelig tilgjengelig igjen! Med 115 riflepatroner og 27 pistolpatroner er dette uten sidestykke det mest komplette bokverket om lading skrevet på norsk. Dette er «må-ha»-boka for jegere, skyttere, hjemmeladere og våpeninteresserte. Kjøp Ladeboken og les den fra perm til perm!

375 kaliber patroner

Om 375 Holland & Holland er den mest kjente og ikoniske av alle 375 patroner, var ikke 375 H&H den første i 375 kaliber, heller ikke den største i nyere tid.

TEKST OG FOTO: JØRUND LIEN

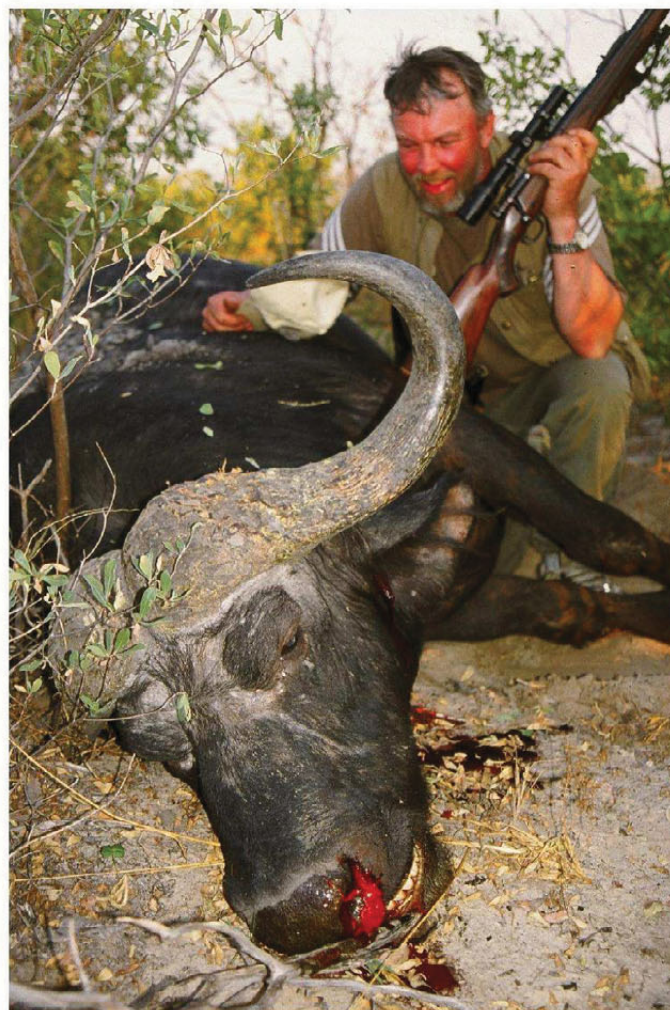
Blant dei alle første 375 kaliber patroner var 9,5 mm Mannlicher Schönauser. Deretter kom H&H 400/375 eller 375 Velopex i 1905. Og før disse kom svartkrutpatrona 38-55 Winchester alt i 1884, utan at den var for storviltpatron å rekne etter dagens standard.

Og når ingen av desse vart særleg populære, må 375 Holland & Holland som kom i 1912 saman med søsterpatrona 375 Flanged Nitro Ekspress få æra for at 375 kaliber patroner har blitt så populære som dei er.

Eller populære? I realiteten var og er ei einaste 375 kaliber patron populær, og det er 375 H&H! Det er fleire grunnar til populariteten, men ein av dei viktigaste var nok at 375 H&H kom på rett tid og var god nok til jakt på det meste av både storvilt og antiloper i Afrika. Med andre ord mykje betre egna som universalpatron enn dei grove som til då hadde rådd grunnen som storviltpatroner.

På same måte som med 30-06 kan ein godt meine at 375 H&H ikkje er best til noko, men likevel god nok til alt. Eit anna fellestrekk er at mange meiner at 30-06 er den kraftigaste patrona gjennomsnittsjegeren kan skyte godt med, og 375 H&H er patrona med den kraftigaste rekyl den fleste likevel kan lære seg å beherske på fornuftig vis.

FORSKJELL I LENGDE: 375 Ruger (t.h.) passar i normallange låskasser, men har likevel litt større hylsevolum enn 375 H&H.

BØFFEL: Ole N. Rydningen med Winchester M70 375 H&H og grov bøffel i Botswana.

BLYSPISS: 375 H&H Winchester Super Speed 270 grs SP var i mange år ei populær storviltpatron før superkuler tok over.

FØRST MED MAGNUMBELTE

375 H&H må og få æra av å vere første populære patron med magnumbelte, eit særtrekk som i nær 90 år var sjølv symbolet på magnumpatroner.

Eit anna særtrekk var jamn avsmalning frå magnumbeltet heilt fram til kulespissen. Mange meiner denne forma på hylsekroppen var konstruera spesielt for å sikre påliteleg funksjon med lett mating, kamring og uttrekk av tomhylsen uansett forhold og

**TIL STORVILT: 375 Ruger (f.v.),
375 HH, 375 FLNE, 375 WB,
375 Blaser, 375 RUM og 378 WB.**

temperatur i Afrika, og det kan godt vere så at konstruktørane på Holland&Holland hadde funksjonssikkerheit i tankane då dei teikna første utkast av hylsa som skulle bli til 375 H&H. Sjølv om eg lurar på om ikkje enkel hylsefylling av engelsk corditkrut med lange stenger kunne vere ein grunn til hylseforma.

Uansett er soga om å konstruere den mest funksjonssikre patrona for magasinrifler med boltmekanisme atskillig betre! Og til tross for nyare patroner med atskillig større hylsevolum og høgare utgangshastigheit, hylser med rettare hylsekropp og brattare skulder er ingen av dei nær gamle 375 H&H i popularitet. Ingen over, ingen ved sida, alle som ein er langt etter. 375 H&H er enkelt og greitt god nok!

ANDRE 375 PATRONER

Den som er spesielt interessert kan sjølv sagt jakte med diverse meir eller mindre vanlege 375 kaliber patroner i størrelse frå altfor store 378 Weatherby Magnum frå 1953, eller nesten like store 375 RUM frå 2001 til vesle 375 Winchester som kom i 1978 og halvstore 376 Steyr som vart visa fram første gong på Shot Show i 2000.

Eller 375 Wby Mag som i grunnen ikkje er anna enn 375 H&H Improved, eller 375 Blaser og 375 Ruger som dei nyaste fabrikkkladde 375 jaktpatroner.

Eller halvwillkattpatroner som 375 Dakota og heilt unødige store Lazzaroni 9,53 Saturn, 375 CheyTac og diverse andre.

375 H&H er ikke størst, men mest populær av alle grovkaliberpatroner!

375 H&H:
I realiteten den eneste 375 kaliber patron som er blitt populær.

PRESIS LADNING:
235 grs Barnes TSX og 80 grs URP har visa seg å vere ein god kombinasjon i 375 H&H.

TESTSKYTING

375 H&H fabrikkpatroner i Blaser R 93 med 65 cm løp. Hastighet og 3 skot er gjennomsnitt av minst to serier på 100 m.

PATRON	HASTIGHET	3 SKOT
Remington 270 grs SP	816 m/s	35 mm
Federal CS 300 grs TB	770 m/s	27 mm
Federal PS 300 grs SP	794 m/s	24 mm
Hornady HM 300 grs FMJ	804 m/s	37 mm
Norma Oryx 300 grs	789 m/s	20 mm
Norma Solids 300 grs	766 m/s	24 mm
Remington Swift A-F 300 grs	730 m/s	26 mm
RWS KS 300 grs	781 m/s	29 mm
Winchester 300 grs FMJ	720 m/s	40 mm
Norma APH 350 grs FMJ	674 m/s	35 mm
Norma APH 350 grs SP	674 m/s	20 mm

375 H&H heimeladd. Blaser R 93 med 65 cm løp.

KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHET	3 SKOT
235 grs Barnes TSX p.l. 91 mm	201	68 grs	813 m/s	17 mm
		70	843	15
	202	72	838	25
		74	858	32
	N 140	73	843	24
		75	864	10
	203 B	73	828	17
		75	864	21
	N 150	73	838	27
		75	856	17
	URP	80	833	10
	204	80	798	15
250 grs Barnes TTSX p.l. 91 mm	URP	78 grs	816 m/s	18 mm

270 grs Barnes TSX p.l. 92 mm	URP	77 grs	781 m/s	32 mm
	204	78	807	17
	N 160	79	799	12
270 grs Hornady SP p.l. 71 mm	N 150	70 grs	784 m/s	36 mm
		72	805	18
	N 550	75	798	47
		77	828	51
	URP	75	789	35
		78	821	33
300 grs Federal Trophy Bonded p.l. 90 mm	URP	75 grs	754 m/s	35 mm
	204	77	780	44
	N 160	78	764	28
300 grs Norma Oryx p.l. 90 mm	N 150	67 grs	738 m/s	40 mm
		69	767	31
	203 B	68	772	33
		73	745	15
	URP	75	772	33
		74	742	17
	204	76	760	32
		78	738	32
	N 160	79	746	15
		77	745	25
300 grs Sierra GameKing p.l. 74 mm	URP	74 grs	758 m/s	27 mm
		76	785	29
	N 160	76	751	29
		79 k	779	22
	Superformance	77	745	25
		82	798	23
350 grs Woodleigh RN SP p.l. 91 mm	URP	68 grs	677 m/s	15 mm
	204	71	676	18
	N 160	72	681	20
		75	701	22

FABRIKKLADD 375 H&H: Samlinga med Norma Oryx 300 grs på 100 m er god nok til all jakt med 375 H&H!

375 Flanged Magnum Nitro Express

Om 375 H&H er ei av verdens mest kjente storviltpatroner er tvillingsøstera 375 Flanged Nitro Express slett ikkje like kjent. Bortsett frå trykk og randhylse i staden for magnumbelte og at 375 H&H Flanged NE var 375 H&H og 375 FI NE omtrent like.

Som kjent passar lågt trykk best for patroner ladd med korditt i brytevåpen under Afrikas steikande sol, makstrykket for 375 FLNE er 3250 bar, 4300 i 375 H&H.

Men til tross for at 375 H&H raskt vart populær storviltpatron i boltrifler fekk ikkje 375 Flanged same status i dobbeltrifler, tidlegare tiders storviltejegerar ville ha grøvre patroner enn 375 i dobbelrifla. Etter andre verdskrig drog færre engelske jegerar på safari, og nedgangen for engelske dobbelrifler og tilhøyrande patroner var eit faktum. Derimot vart storviltejakt i Afrika stadig meir populært blant amerikanske jegerar, og som kjent jaktar amerikanerane helst og mest med amerikanske rifler og patroner.

På grunn av sviktande sal la Kynoch ned produksjonen av mange klassiske randpatroner på 1960 talet, og dermed var 375

Flanged Nitro Express meir eller mindre ute av saga. I alle fall for nokre tiår, men no er 375 FI tilbake. Dei fleste kjente dobbeltrifler kan leverast i 375 Flanged, og fabrikkkladde patroner er å få kjøpt. Som Norma African PH 375 FI Magnum NE ladd med 300 grs Woodleigh SP og FMJ, der både kuleform, vekt og utgangshastighet skal ligge nær originalpatroner for å sikre så god samskyting som råd er med moderne patroner i eldre dobbelrifler. Først ut av nyprodusera gamle grove dobbelriflepatroner var 470 NE,

ulempa med 470-en er tung borse og ikkje minst tung rekyl. Jegeren som er trøtt av begge kan med 375 Flanged få både i pose og sekk: lettare rifle og rekyl!

Testskyting med Krieghoff Classic 375 FI er to skot, eitt frå høgre og eitt frå venstre løp – tid mellom skota ca. 5 sekund. Test-

ladningar med dårleg samskyting vart bare testa ein gong, ein serie med dårleg samling er liten vits i å prøve på ny. For ladningar med rimeleg god samskyting er samling gjennomsnitt av to dobbelskot og dei beste her er samling resultat av tre dobbelskot. Bortsett frå ladningar med 250 grs TTSSX var regelen at med utgangshastighet godt over 700 m/s auka spredninga. Som med 300 grs Norma Oryx der 71 grs URP gav 700 m/s og 13 mm samling, 73 grs URP 725 m/s og 50 mm spredning, løpa skaut i kryss. 73 grs 204 gav 704 m/s og 13 mm samling. Kvar dobbelrifle har sin eigen meining om kva dei likar og ikkje likar av patroner, kuler og ladningar!

TESTSKYTING

375 Flanged Magnum Nitro Express. Testrifle Krieghoff Classic Dobbelrifle, 60 cm løp, Zeiss Victory 2,5-10x50. Testskyting frå skytebenk på 100 m. Samling er samskyting med eitt skot frå høgre og venstre løp med ca 5 sekund mellom skota. God samling er gjennomsnitt av to eller tre seriar, dårleg samling ein. Alle heimeladde patroner er ladd i Norma hylser med Remington 9 1/2 magnum tennhetter. Hastighet og 2 skot er resultatet av eitt skot med høgre og eitt skot med venstre løp.

FABRIKKPATRON	HASTIGHEIT	2 SKOT		
Norma African PH Woodleigh SP 300 grs/19,4 g	700 m/s	49 mm		
Norma African PH Woodleigh FMJ 300 grs/19,4 g	708 m/s	45 mm		
Heimeladd 375 FLNE				
KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	2 SKOT
250 grs Barnes TTSSX p.l. 92,5 mm	204	73 grs	714 m/s	26 mm

250 grs Swift A-Frame p.l. 91 mm			704 m/s	83 mm
260 grs Nosler AccuBond p.l. 92,5 mm			728 m/s	138 mm
270 grs Hornady SP p.l. 92 mm			700 m/s	62 mm
270 grs Swift A-Frame p.l. 92 mm			700	30 mm
300 grs Hornady DGX p.l. 91 mm			690 m/s	75 mm
300 grs Federal TB p.l. 92 mm			707 m/s	45 mm
300 grs Norma Oryx p.l. 91 mm			704 m/s	13 mm
300 grs Swift A-Frame			707 m/s	54 mm

CAPE BUFFALO: For å sitere Robert Ruark: Bøffelen ser på deg som om du skuldar han pengar!

375 Weatherby Magnum

I 1944 kom 375 Wby Mag, ei patron som er omtrent heilt lik 375 H&H Improved. Den såkalla «double radius» skulderen er typisk Weatherby og den mest vesentlege forskjellen. Om den i det heile er vesentleg for noko som helst.

Som diverse andre Improved 375 H&H patroner er hylsevolumet omtrent 10% større, utgangshastigheita 30 til 60 m/s høgare. Ei klar auke i både krutbrenning, hastigheit og rekyl, men tydelegvis ikkje nok til at 375 Wby vart særleg populær. For å bøte på det kom Roy Weatherby med 378 Wby Mag i 1953, som toppar lista over fabrikkkladde 375 kaliber jaktpatroner den dag i dag. Både i hastigheit, anslagsenergi og rekyl. For den som måtte ha lyst på meir hastigheit og rekyl enn 375 H&H leverer, er 375 Wby Mag og liknande 375 H&H Improved eit alternativ, til sistnemnde kan ladedata for 375 Wby brukast saman med ein tilstrekkeleg dose fornuft.

LADEDATA

Norma ladedata for 375 Weatherby Magnum med 66 cm løpslengde, Norma hylser og WLRM tennhetter.

KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT
235 grs Woodleigh PPSN p.l. 89,5	202	80	885 m/s
		84,2	944
270 grs Hornady SP p.l. 90,5	203 B	77 grs	830 m/s
		81	873
300 grs Nosler Partition p.l. 90,5	203 B	78 grs	798 m/s
		81,8	829
	204	86	809
		90,4	848
300 grs Swift A-Frame p.l. 90,5	203 B	76 grs	782 m/s
		79,8	811
	204	84	780
		88,2	837
300 grs Hornady FMJ p.l. 90,5	203 B	76	792
		80,4	825
	204	86,5	789

378 Weatherby Magnum

378 Weatherby Magnum frå 1953 er ennå den største og verste jaktpatrona i 375 familien den dag i dag.

Utgangspunktet for 378 Wby var ei ny og modernisera utgåve av 416 Rigby hylsa, med magnumbelte og «doubleradius» skulder. Til å fyre opp under stor mengde med seintbrennande krut utvikla Federal 215 Magnum tennhetta, den har i alle år etter dette hatt æra av å vere nummer 1 tennhette for patroner med stort hylsevolum i forhold til kaliber.

Størst hylsevolum, mest krut, høgast utgangshastigheit og verst rekyl, så enkelt kan 378 Wby oppsummerast. Såpass ekstrem er 378 Wby at utgangshastigheita er rundt rekna frå 100 til 150 m/s høgare enn med same kule i 375 H&H, prisen er minst 30 % meir krut og endå meir rekyl.

Gevinsten er atskillig flatare kulebane, men kva er vitsen med flat kulebane om rekylen gjer det vanskeleg å skyte gode treff på vanlege skothald? 378 Wby har så skarp og rapp rekyl at nok testing og innskyting av rifle med jaktriflevekt kan øydelegge god avtrekksteknikk for lengre tid. Tru meg, eg har prøva!

Kven er så 378 Wby Mag passande jaktpatron for? Svært få, i grunnen bare dei som av ein eller annan grunn ikkje kan få nok av rekyl, smell, hastigheit og grovt kaliber. For alle andre er rekyl, patronpris og

LADEDATA

Norma ladedata for 378 Wby Mag

KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT
260 grs Nosler Partition p.l. 90,5 mm	MRP	108 grs	870 m/s
		114,2	944
270 grs Hornady SP p.l. 92 mm	MRP	110 grs	901 m/s
		116,2	954
300 grs Hornady BTSP p.l. 92 mm	MRP	106 grs	845 m/s
		112	909
300 grs Hornady FMJ p.l. 91 mm	MRP	106 grs	857 m/s
		110	900
300 grs Swift A-Frame p.l. 91,5 mm	MRP	104 grs	848 m/s
		109,2	890
300 grs Woodleigh FMJ p.l. 92 mm	MRP	104 grs	841 m/s
		110	890

begrensa magasinkapasitet meir plage enn nytte.

Ei anna ulempe med 378 Wby er at den ikkje skal ladast ned mot 375 H&H hastigheit, smell og rekyl. Liten krutfylling med seintbrennande krut i stort hylsevolum kan gje dårleg tenning sjølv med Federal 215, og etterbrenner i 378 Wby Mag er lite å trakte etter!

375 Remington Ultra Magnum

375 RUM kom i 2001 som den siste og største av Remingtons serie med Ultra Magnum patroner med utblåsen 404 Jeffery som basishylse. 375 RUM er både stor og lang, like lang som 375 H&H, men hylsevolum og krutladning er større. Såpass mykje større at 300 grs kuler kan ladast til rundt rekna 50 m/s høgare utgangshastigheit i RUM enn i 375 H&H. Resultatet er flatere kulebane og meir rekyl. Såpass mykje meir rekyl at fullada 375 RUM i relativt lett Remington 700 utan munningsbrems eller lyddemper slett ikkje er ein fryd å skyte med. Jo då, 375 RUM kan enkelt ladast ned til 375 H&H utgangshastigheit, men kva er då vitsen med ei såpass uvanleg patron? Munningsbrems reduserer rekylen betrakteleg, men aukar smellen meir enn betrakteleg. Stor lyddemper er ei betre løysing i så måte. for jegeren som vil jakte med 375 i Remington 700 er 375 H&H ei meir praktisk og fornuftig patron enn 375 RUM. Den som alt har ei 375 RUM bør kjøpe patroner når dei er tilgjengeleg, slikt er ikkje alltid hylleware i alle våpenforretningar. Og lade patroner med passande krut til ønska hastigheit med egna kuler. Som er lodda kuler, kuler med ekspansjonsstopp eller homogene jaktkuler.

LADEDATA

Norma ladedata for 375 RUM			
KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT
270 grs Hornady SP p.l. 91 mm	204	89 grs	853 m/s
		93,5	895
300 grs Hornady RN p.l. 91 mm	204	90 grs	826 m/s
		92,8	853
	MRP	94	813
300 grs Nosler Partition p.l. 90 mm	204	85 grs	806 m/s
		88,5	834
	MRP	90	799
		95,2	849
300 grs Swift A-Frame p.l. 90 mm	204	85 grs	805 m/s
		88	829
	MRP	90	804
		95,2	850
300 grs Woodleigh FMJ p.l. 90 mm	204	86 grs	808 m/s
		89,5	833
	MRP	90	797
		95,2	847

Nye 375 RUM og 375 Blaser har større hylsevolum og kan ladast til høgare utgangshastigheit enn gamle 375 H&H. Men er større nødvendigvis betre?

375 Blaser Magnum

Dette er den nyaste og grøvste i serien med Blaser Magnum patroner, og som mange andre moderne magnumpatroner utan magnumbelte er 404 Jeffery moderhylse.

Som andre Blaser Magnum er hylsevolum og form laga for MRP og topp presisjon. Av andre 375 patroner er 375 RUM nærast å samanlikne med, forskjellen er så liten som 71,7 mm hylselengde, 12,9 mm skulderdiameter og 60 graders skulder for 375 Blaser, mot 72,39 mm, 13,33 mm og 30 graders skulder på 375 RUM.

Makstrykk 4200 bar er litt mindre enn 4400 bar som 375 RUM og dei fleste andre moderne magnumpatroner har. Utan at det betyr anna enn ørlite lågare utgangshastigheit, som 375 Blaser Mag har nok av uansett.

For den som lurar på kva 375 Blaser kan tilføre jegeren som ikkje andre 375 kaliber patroner har, er det sant å seie ikkje mykje. Rett nok står det i ladedata frå Norma at 375 grs Blaser Mag skal prestere 840 m/s med 300 grs Norma Oryx og 91,8 grs MRP, godt over 375 H&H med 300 grs Oryx med makslading på 69 grs 203 B og 775 m/s utgangshastigheit. Så ja, 375 Blaser Mag med atskillig større hylsevolum kan ladast til høgare utgangshastigheit enn 375 H&H om høgare hastigheit er viktigare enn meir rekyl.

LADEDATA

Norma ladedata for 375 Blaser Magnum.			
KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT
270 grs Barnes TSX p.l. 90,2 mm	URP	80 grs	804 m/s
		84,3	846
	MRP	91,8	846
		95,6	876
300 grs Norma Oryx p.l. 89,5 mm	MRP	87,2	800
		91,8	840
300 grs Swift A-Frame p.l. 89,5 mm	MRP	84	783
		88,4	821

Samanlikna med andre 375 patroner som gamle og omtrent gløymde 375 Wby Mag er utgangshastigheita omtrent lik, og litt mindre enn omtrent like store 375 RUM. Så nei, 375 Blaser Magnum utgjør ikkje ein vesentleg forskjell. Kanskje bortsett frå for jegeren som jaktar med Blaser rifle og må ha Blaser patroner i jaktrifla.

375 Blaser Magnum er nok ikkje enten betre eller dårlegare enn andre 375 kaliber patroner det er naturleg å samanlikne den med. Men ei dugeleg patron for den som toler rekyl og finn seg i dårlegare patronutval til høgare pris.

SCHULTZ & LARSEN:
I motsetning til andre 375 patroner som er omtala her, er 375 Ruger normallang, dermed passa Schultz & Larsen med 65 cm S&L løp til test av patroner.

375 Ruger

Denne patrona vart til i eit samarbeidsprosjekt mellom Hornady og Ruger, der målet var 375 H&H effekt i ei patron for standard låskasselengde. Resultatet kom i 2007, som den andre patrona med Ruger som etternamn.

I motsetning til dei fleste andre moderne «short magnum» patroner utan magnumbelte er ikkje 375 Ruger basera på nedkorta 404 Jeffery, men ein eigen og unik hylsekonstruksjon.

375 Ruger har same diameter på hylsekropp og hylsebotn som magnumbeltet på tradisjonelle magnumpatroner, dvs .532 eller 13,51 mm. Maksimum SAAMI patronlengde for 375 Ruger er 84,84 mm, lik maks lengde for 30-06 som er standardpatron for normallange låskasser.

Dermed kan 375 Ruger tilpassast dei fleste riflemekanismer for lange standardpatroner, i alle fall om mekanisme og magasin funksjonerer med patroner som har magnum-diameter, rett hylsekropp og temmeleg bratt skulder. Dette i motsetning til lange 375 H&H som må ha ekstra lang magnumlåskasse for å få plass.

Kva så med hylsevolum for 375 Ruger i forhold til 375 H&H? I Speer ladebok nr. 15 står det at 375 Ruger med rettvegga 65,53 mm lang hylse har litt større hylsevolum med plass til 99 grs vatn, samanlikna med 95 grs i 72,39 mm lange 375 H&H. Nå er ikkje 4 grs eller rundt rekna 4 % all verden til forskjell, men kan det saman med forskjellen i hylseform gje vesentleg forskjell i utgangshastigheit og presisjon?

For å samanlikne 375 Ruger og 375 H&H, skal fabrikk-ladd Hornady 270 grs SP gje 866 m/s i 375 Ruger, 823 m/s i standard 375 H&H og 853 m/s i 270 grs Superformance, med 300 grs DGX 811 m/s og 771 m/s. Om ein ser bort frå 375 H&H 270 grs SP Superformance er det 40 m/s forskjell på fabrikk-ladd Hornady 270 SP og 300 grs DGX/DGS. Heilt klart høgare utgangshastigheit med Hornady 375 Ruger enn Hornady 375 H&H.

I Hornady ladebok er derimot 375 Ruger og 375 H&H ladd med stort sett lik ladevekt for same krut til omtrent lik utgangshastigheit. Utan at noko av dette endrar på det faktum at nettopp 375 H&H er ei av dei mest populære, praktiske og vanlege patroner til jakt på stort storvilt. Og at utvalet av fabrikk-ladde 375 H&H patroner og fabrikkbygde rifler er stort. Det skal godt gjerast å finne ei våpenforretning med rimeleg godt utval som ikkje har 375 H&H patroner. Eller ein jaktcamp i Afrika utan 375 H&H patroner.

375 Ruger er derimot ein sjeldan fugl, få har patroner eller rifler. Bortsett frå at 375 Ruger kan kamrast i låskasser med 30-06 lengde, er det vanskeleg å finne gode argument for å velje nye 375 Ruger i staden for gamle 375 H&H.

TESTSKYTING

375 Ruger. Testskyting frå skytebenk, skyteavstand 100 meter. Hastigheit og 3 skot er gjennomsnitt av tre seriar med Hornady fabrikkpatron, ein serie med heimeladde. Testrifle S&L med 65 cm løp, Zeiss V8 2,8-14 og Hausken JD 224.

FABRIKKPATRON	HASTIGHEIT	3 SKOT
Hornady 270 grs SP	879 m/s	32 mm

Heimeladd i Hornady 375 Ruger hylser med RWS 5333 tennhetter.

KULE	KRUT	VEKT	HASTIGHEIT	3 SKOT
235 grs Barnes TSX p.l. 85 mm	203 B	73 grs	841 m/s	25 mm
		75	878	40
	N 150	73	839	22
		75	875	32
	N 550	75	798	21
		80	872	23
	URP	80	826	43
		83	867	32
250 grs Hornady GMX p.l. 85,5 mm	URP	72 grs	739 m/s	60 mm
		76	778	54
	204	72	722	34
		76	761	58
	N 160	76	759	33
		78	777	46
300 grs Hornady DGX p.l. 83 mm	URP	76 grs	784 m/s	37 mm
		76	767	48
	N 160	80	797	51
		83	753	63
300 grs Sierra GameKing p.l. 85 mm	URP	74 grs	756 m/s	15 mm
		76	777	27
	N 160	76	752	24
		79	781	29
	N 560	83	753	26

Jakterfaring med 375 H&H

BÖFFELJAKT: Fornøgd jeger og proffjeger med stor bøffel i Botswana.

Den einaste .375 kaliber patrona eg har jakta med er 375 Holland&Holland. Men det er òg den eine patrona eg har felt flest elg med. Rett nok med tre forskjellige rifler og diverse kuler, men patrona er den same.

GJENNOMTRENGING: Etter å ha gått på skrå inn bak bog og ut i framkant av bog stoppa fint ekspandert 250 grs Barnes TTSX mot seigt bøffelskinn.

**Når det er mengder
å velje i, er det
lite freistande
å avslutte jakta
med den første
som kanskje ikkje
er den beste.**

Ei god, gamal Sako Finnbear var min første 375 H&H, og som favorittelgrifle på 80–90-talet var det naturleg nok Sakoen eg har felt flest elg med. Og øydelagt flest kikkertsikte og skjefte med.

Første sikte på Sakoen var eit Safari-scope 2-7, der retikkelet havarera før første pakke med 375 H&H patroner var tom. Neste sikte vart ein Redfield 1,75-5 av den idiotiske widefield-modellen med ovalt okular, den okularlinsa datt ut av fatninga i rekylen av skot nummer fire.

Etter endå eitt nytt havarera Safariscope, var ein Weaver med fast 2,5x forstørring montert, og den tolde 375 H&H rekyl. Men når fast 2,5x var for både for lite og for kjedeleg etter min smak, kjøpte eg min første Leupold VX-3 1,5-5x20. Den tolde 375 H&H rekyl, hadde lang augeavstand, men ikkje spesielt god i motlys. Derfor vart Leupold VX-3 1,5-5 bytta ut med ein Schmidt&Bender 1-4, der datt retikkelen ut av synsfeltet etter ikkje altfor mange skot, og eg måtte kjøpe ny Leupold VX-3 1,5-5.

Likevel prøva eg fleire S&B der retikkelet rauk i alle som ein, heilt til S&B kom med retikkel gravera på linse, og problemet med retikkelhavari var forbi.

EKSTRA REKYLLAKK

Heller ikkje skjeftefett tolde mange 375 H&H skot, det sprakk både bak rekylklakk og låskassetangen. Etter bedding med acraglas heldt det ein del skot før det måtte beddast på ny, nå forsterka med maskinskruar i beddinga framme og bak. Utan at det var godt nok i lengda, og til slutt var originalskeftet så uthola og herpa at eg fekk nytt frå Aaberg. Som vart grundig bedda før første skot, men sprakk likevel etter kvart.

Moralen her er vel så enkel som at 375

375 H&H TIL MINDRE VILT ENN BØFFEL: Impala felt med 250 grs TTSX i 375 H&H. Med god effekt og fint resultat!

H&H rifler med rekylklakk i M98 størrelse bør ha ekstra rekylklakk på løpet om skjefte skal tole hundrevis av skot. Den ekstra rekylklakken hadde min neste 375 H&H rifle, ei Kimber BGR med det meste ei storvilt rifle skulle ha tidleg på nittitalet. Klassisk amerikansk skjefteform, mauserutdrager, M70 sikring og avtrekk, alt i det som då var beste storvilt riflestil.

Etter at Kimberen kom i hus var den først elgrifla, og sidan den utvalde for bøffeljakt i Botswana. Sakoen derimot fekk nytt 6,5-300 WWH løp. Men så kom Blaser R93, og eg kjøpte ein R93 med Safariskjefte og 375 H&H løp. Og elg vart felt med både Kimber BGR og Blaser R93 375 H&H, men ikkje så mange som med Sako Finnbear 375 H&H.

I første drev første jakt dag med Sako 375 H&H stilte ein sekstagger elgokse seg opp med breisida til på 160–170 meters skothald. Med knall og fall som resultat av ei 235 grs Speer ladd med N 140.

MEIR GJENNOMSLAGSKRAFT

Same resultat vart det og i neste drev der ein grov tolvtagger fekk ei 235 grs Speer skrått inn i framkant av bogen på åtte-ti meter skothald. Knall og fall i smellen, men den måtte likevel skytast på nytt. Stutt og lett 235 grs Speer var ikkje nok kule til å tole kombinasjonen av høg anslagshastigheit og grov elg, gjennomslagskrafta var for dårleg.

Lærdomen av dette skotet var at 300 grs Sierra Gameking og lett komprimera ladning med N 160 passa betre til elgjakt med 375 H&H. Det fekk vere som det ville med utgangshastigheit og kulebane. Ein annan lærdom var å bruke det som kunne brukast av høyrslsvern på jakt, 375 H&H small meir enn patroner eg tidlegare hadde jakta med. Særleg ille var varslskota, i ei tid då jaktradio og elektroniske høyrslsvern ennå ikkje fanst.

Om 300 grs Sierra Gameking var påliteleg og effektiv elgkule, måtte andre kuler prøvast. Særleg etter at dei første superkuler dukka opp rundt 90-talet. Om

REKYLKLAKK: Ein ekstra rekylklakk på løpet som sikkerheit mot sprekk i 375 H&H skjefte.

eg minnest rett var 300 grs Swift A-Frame den første eg prøva, deretter 250 grs Swift A-F. Om forskjellen i skoteffekt var liten, var likevel min erfaring at 250 grs ekspanderer til større diameter og stoppa som regel mot skinnet på vaksen elg.

Så kom Barnes X, og det vart X for alle penga på elgjakt. Først med 270 grs X, eg vurderer 300 grs X til å vere for lang og tung til å få utgangshastigheita ekspanderende kuler frå 375 H&H burde ha. 270 grs X var effektiv nok den, men når ingen 270 X stoppa i elg, måtte 250 grs prøvast. Med same resultat. Derfor var 235 grs X neste kule ut av 375-en.

235 X passa perfekt for den som brydde seg om utgangshastigheit og flat kulebane, den kunne ladast opp til atskillig høgare utgangshastigheit enn 300 grs blyspiss og 270 grs X. Og ein del høgare enn 250 grs Swift A-Frame og 250 grs X utan merkbar forskjell i blodslått kjøtt.

Etter nokre år kom TSX som ein nyare versjon av Barnes X, og med det 235 grs TSX som er favorittkule til elgjakt med 375 H&H. Mest på grunn av minst rekyl, men sjølv sagt og på grunn av utgangshastigheit og kulebane. Først ladd med raskare krut, men i seinare tid er 235 grs TSX mest ladd med 80 grs URP på grunn av topp presisjon i fleire rifler. Mest hastigheit eller best presisjon? Som for alle andre patroner vil eg velje presisjon i 375 H&H og. Sjølv om ein godt kan meine at topp presisjon er mindre viktig med såpass grov og effektiv patron på jakt etter stort vilt som elg. Kanskje det, men eg vil helst ha så god presisjon som rifle, patron og kule kan prestere til all jakt.

STORVILT I AFRIKA

Om min erfaring med 375 H&H til jakt på stort afrikansk vilt er nokså begrensa, har eg likevel fått prøvd den på stort vilt.

Først med Kimber BGR på bøffeljakt i Botswana, der det var store mengder av både bøflar og elefant. Med masse bøflar å spore på kvar einaste jakt dag, var det bare å traske i veg til me fann ein som var stor og gamal nok. Noko me for så vidt gjorde kvar dag, men når det er mengder å velje i, er det lite freistande å avslutte jakta med den første som kanskje ikkje er den beste. Derfor fall ikkje min bøffel før niande dagen. Den oppdaga oss like etter at me såg den, og lika tydelegvis ikkje det den såg. Dermed vart det skyting mot bøffel i fart, første skot var ein 270 grs X i bogen, dei to neste Barnes Solid med treff i bog. Etter tredje skot brasa bøffelen inn i eit kratt, deretter vart det stilt.

Kor langt den sprang? Ikkje langt, kanskje 50 meter. Ei 270 X og ei 270 Solid stoppa mot skinnet etter å ha slått gjennom begge bøgar, den andre Solid med treff i bakkant av bog hadde gått gjennom. 375 H&H med gode nok kuler var god nok til bøffel. Som 375 H&H ladd med heilmantelkuler og var ved felting av problemelefant i Botswana.

SEKS SKOT

Nokre år seinare var eg med ein kamerat på bøffeljakt i Mosambik og fekk beskjed om å assistere etter hans første skot om det var nødvendig i busk og kratt. Bøffel fann me, og etter nokre timars sporing i tetta kom bøffelflokken ut i opnare lende. Den største til sist utan andre dyr for nær, dermed small først ein fabrikkkladd 375 H&H Remington 300 grs Swift A-Frame, så ein 300 grs Norma Solid, og deretter 250 grs TTSX mot springande bøffel på skrå bort og inn i bushen. Etter tilstrekkeleg ventetid starta me forsiktig sporing og fann bøffelen som måtte ha tre nye 375 heilmantelkuler før det var slutt.

Om ikkje 375 H&H er rekylversting, leverer 375-en likevel nok rekyl til å vere ei påkjenning for kikkertsikte, montasje og skjefte. Og skytter for den del.

FOTO: OLE RAMLET

PÅ ELGJAKT: Min siste store elg felt med 300 grs Sierra GameKing i Sako 375 H&H.

Her kan ein sjølv sagt stille spørsmål om 375 H&H var nok patron og kaliber for jakt på afrikansk bøffel, når seks skot måtte til for å legge den store i bakken. Tja, sei det. Kanskje ville grovare patron og kule hatt meir umiddelbar effekt, kanskje ikkje. Syncerus caffer er kjent for å vere skotsterk, og mange er sogene om kor mykje den toler. Det eg veit er at TTSX-en gjekk inn bak bog og stoppa mot skinnet framfor bogen på motsett side, med god nok gjennomslagskraft og 100 % restvekt som resultat. Slett ikkje verst det for ei kule lettare enn det som tradisjonelt er anbefala til bøffeljakt!

Jørund Lien er Norges eneste profesjonelle våpen- og ammunisjonstester.

NB, ny adresse!

Har du spørsmål om våpen, ammunisjon, lyddemper, optikk og lading av riflepatroner, send spørsmålet til jorunds.hjorne@egmont.com

Artikkel om blyfri ammunisjon

Når jeg (og flere) leser artikkelen om fabrikkkladd, blyfri ammunisjon i cal. 6,5x55 i Jakt nr. 10/2024, oppfatter vi det slik at Lapua Naturalis 140 gr vil være en OK ammunisjon til alt av storviltjakt på litt kortere hold. Men – når du sjekker anslagsenergien som Lapua selv oppgir på 100 m, er denne kun 2005 J. Dette er jo under minstekravet til større storvilt som Miljødirektoratet etter endring for et par år siden satte til 2200 J. Så i henhold til reglene er vel Lapua Naturalis 140 gr kun lovlig til rådyrjakt, eller?

Jeg er med og driver elgskyttebanen til Bodø Jeger og Fisk, og vi har i flere år solgt denne ammunisjonen i 6,5x55 – men har informert kjøper om hvilken anslagsenergi den har og hva vi mener den der lovlig til.

I et litt eldre faktaark fra Lapua oppgir de 1975 J – og det var da kravet til ammunisjon med kulevekt på 140gr var 2700 J. Avviket den gang var jo vesentlig større enn i dag, men fortsatt mener jeg/vi at denne ammunisjonen

ikke holder til jakt på større storvilt. Vi har derfor faset ut denne og gått over til å selge Sako Blade 120gr, som har lovlig anslagsenergi. Tilbakemeldingen fra dem som har kjøpt og brukt denne, er at de er godt fornøyd.

Hilsen Geir B.

Du har heilt rett! Beklager, dette var bare ein glipp frå min side! Eg burde sjølv sagt hatt med at anslagsenergien til 6,5x55 Lapua Naturalis 140 grs ikkje held kravet til norsk storviltjakt. Rett nok har dette stått på trykk før, men ikkje der og då.

Så er det bare slik at uansett krav til anslagsenergi, er det eit faktum at 6,5x55 Lapua Naturalis 140 grs vert kjøpt av jegerar til bruk på storviltjakt her i landet. Og på grunn av det var min meining å endå ein gong opplyse om at nettopp 6,5x55 Lapua Naturalis bare er patron for stutt skothald. Så kan ein diskutere teoretisk anslagsenergi så mykje ein vil, og utan å oppfordre til jakt med patroner som ikkje er lovlege storviltpatroner, er det i praksis slik at kula må ha høg nok anslagshastigheit for

å ekspandere fort, godt og stort på aktuelle skothald.

Om eg skal tenke på eit minste tal for effektiv ekspansjon med homogene koparkuler i kaliber frå 30 og nedover kan det godt vere 700 m/s anslagshastigheit. Når fabrikkdata for 6,5x55 Lapua Naturalis 140 grs er 664 m/s med 2005 J på 100 meter betyr det at den ikkje held norske krav til anslagsenergi, og at anslagshastigheita er i minste laget for homogene koparkuler på såpass moderat avstand som 100 m. Som i sin tur fører til dårleg skoteffekt på lengre hold. Alt i alt er 120 grs 7,8 g spisse homogene koparkuler atskillig betre jaktkuler i 6,5x55 enn butte 140 grs, men likevel bør kvar og ein endå ein gong vurdere om ikkje pålitelege blyspisskuler som 140 grs Nosler Partition, 143 grs Bondstrike og 10,1 g Norma Oryx er minst like gode storviltkuler i 6,5x55.

Helsing Jørund Lien

Månedens spørsmål

– og vinner av ladekomponenter fra Jakt & Friluft

BLYFRI 6,5X55 FABRIKKPATRON: 120 grs eller 140 grs homogen koparkule i 6,5x55? Dei fleste fabrikkkladde 120 grs har i alle fall oppgjeven lovleg anslagsenergi!

Vinn Hornady ladekomponenter fra Jakt & Friluft

I hvert nummer av Jakt vil vi velge ut et av spørsmålene som kommer på trykk, og den heldige utvalgte vil få ladekomponenter fra Jakt & Friluft til en verdi av ca. 1000 kroner.

Komponentene blir levert av Jakt & Friluft, tlf.: 37 06 07 00, www.jaktogfriluft.no

Det kan
lønne seg
å spørre
Jørund!

Vinn!
Verdi:
kr 1000

REKRUTT: N 140, N 150 og N-11 er mest vanleg krutt for lading av 6,5 g kule i 6,5x55.

Redusert ladning

? Hei, og takk for eit veldig bra blad! Det eg lurar på: For å skyta med minst mulig rekyl, smell og varme på løpet, vil det å lada med 20 grs N110 ha noko for seg? Det som er mest viktig er at det er trygt å skyta med. Eg tenker rekyl under rekruttamunisjon.

Mvh. Per

Absolutt ikkje! N 110 er krutt for revolverpatroner som 357 og 44 magnum og småpatroner som 22 Hornet, og passar slett ikkje i riflepatroner med så stort hylsevolum i forhold til kaliber som 6,5x55.

Min meining om krutt til 6,5x55 er så enkel som at raske krutt som N 140, N 150, Norma 203B, N-11, RS 52 og 50 bare passar til lading av lette kuler frå 85 til 130 grs.

Ein ting er brennhastigheit, ein annan ting er hylsefylling. I riflepatroner med flaskehals ladd med middels eller seintbrennande riflekrutt vil eg helst ha minst 80 % hylsefylling, som i 6,5x55 er rundt rekna 40 grs med dei fleste krutt. Og av diverse grunnar til minst 80 % i flaskehalshylser med stort hylsevolum i forhold til kaliber er det mest viktig å unngå etterbrenner.

Om N 110 er raskebrennande er hylsefylling med 20 grs så dårleg at faren for etterbrenner er heilt reell. Like ille er god plass til dobbeltlading. Sjølv om krutt som N 140, N 150 og

N-11 har middels brennhastigheit i 6,5x55 er ikkje hylsefyllinga med ladevekt for 6,5 g kule som skal ha 800 m/s i Sauer 200 STR løp heilt optimal.

At ladevekt mellom 37 og 39 grs likevel kan gje topp presisjon er sikkert, like sikkert som at slike krutt passar best til kulevekt under 130 grs.

Spørsmålet her er om 6,5x55 rekruttpatroner med minst mogeleg varme, smell og rekyl. Og av desse er rekyl mest viktig for rekruttskytteren. Der er forskjellen på krutt som N 140, N 150 og N-11 med 6,5 g kule i 800 m/s minimal. Men heller ikkje særleg mykje verre med meir seintbrennande krutt som N-19 og N-4. Begge gjev betre hylsefylling enn raskare krutt, og er mindre utsett for overtrykk. Særleg for heimeladarar med mindre erfaring ...

Ladedata er enkelt: På boksen med ny lot N-19 står det at 40 grs skal gje 800 m/s med 6,5 g HP, 41,5 grs N-4 skal gje 803 m/s.

Les og om rekruttpatroner på side 127 til 130 i Ladeboken 8. Riflekrutt er for lading av riflepatroner, pistolkrutt for pistolpatroner, og N 110 er topp for magnum revolverpatroner! At lading med raske krutt og lette kuler kan gje rimeleg fornuftig resultat i patroner med lite hylsevolum i forhold til kaliber er nå så, men styr unna slike eksperiment i riflepatroner med lite kaliber og stort hylsevolum.

Helsing Jørund Lien

Bulka kule

? Eg satt og lada 28 Nosler og hadde noen ferdig pressa hylser (Nosler-hylser) som var klare til å fylle med krutt og sette på kule. Hadde stått etter pressing i fjor haust. Eg fylte krutt og satte i kule til passe lengde, og det blei bulk i kule-tuppen på dei to eg prøva. Dette er 180gr ScenarL 7 mm.

Prøva så med 150gr ScenarL – ingen problem. Dette er hylser som var lada seks ganger. Så prøva eg å lade med nye hylser (Norma) og 180gr kula. Ingen problemer då. Kva kan grunnen vere til bulk i kule når kula er sett i hylser som er ladd seks gonger, men ingen bulk i kuler sett i nye hylser?

N.H.

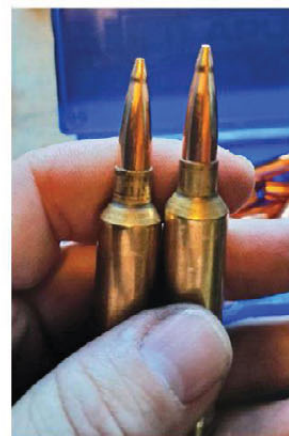
Hard isetting kan vere grunn til bulk framme på kula. Kanskje helst saman med at kant i kule-isettar og kuleform ikkje passar heilt perfekt. For hardt komprimera ladning ein annan.

Men når 180 grs ScenarL går inn i nye hylsar utan bulk er nok ikkje for mykje krutt grunnen her. Det er vel heller ikkje mange krutt som er seintbrennande nok til å fylle 28 Nosler hylsa heilt opp med forsvarleg ladning. Dermed er mest truleg seks omladningar grunnen til hard isetting, i alle fall om ikkje tuppen på 180 grs ScenarL vart bulka før sjette omlading i Nosler hylser?

Trong hals etter mange omladningar kan vere ein grunn, men tvisamt når 150 grs ScenarL går greitt.

Meir truleg er smultring innvendig i overgangen mellom hals og skulder grunnen. Beste måten å fjerne messing innvendig i hals er med brotsj. Om ein ikkje har halsbrotsj, eller ikkje gidder, er alternativet å ikkje sette kula inn til botnen av hylsehalsen, men lengre ut. Om magasin og friflukt tillet det. Eller enkelt og greitt lade kuler med mindre lengde.

Helsing Jørund Lien

BULK: Den viktigaste grunnen til bulk i kule er at det må brukast makt ved isetting!

FOTO: PRIVAT

Nye spesialbøker om vilt og slakting

«Slakta hygienisk. En lärobok om hygienisk slakt av vildsvin» og «Ätas eller inte ätas» er to svenske spesialbøker for jegere. Den første er en rykende fersk bok på 70 sider skrevet av de svenske veterinærene Jonas Malmsten og Torsten Mörner. Forfatterne er kjente navn innen jaktkretser i Sverige.

RENSLIG OG HYGIENISK slakting er en forutsetning for godt og sunt kjøtt på bordet. Det legger grunnlaget for god matkvalitet, både helse- og smaksmessig. Dette er også et håndverk og en ferdighet hvor alle jegere har noe å lære, og de fleste ganske mye. At god slaktehygiene er viktig gjelder generelt, men det er spesielt viktig for villsvin, som er en alteter. Altetere utsettes for mye større smitteeksponering fra mikroorganismer og parasitter enn drøvtyggere. Det gir større utfordringer under slakting, for å unngå smitte til kjøtt som skal bli menneskemat. En praktisk bok om dette emnet er derfor etterlengtet.

«Slakta hygienisk» er delt i to deler. Del 1 inneholder bl.a. emnene transport, uttagning, henging, inspeksjon, flåing, ren- og nedskjæring. Del 2 er utdanningsmateriale godkjent av svenske Livsmedelsverket, tilsvarende Mattilsynet. Her behandles ulike biologiske farer ved bl.a. bakterier, virus, trikiner, sopp, Cesium-137 og bly.

Bøkene er utvilsomt kjærkomne faglige bidrag som også alle norske storviltjegere bør ha stor nytte og glede av.

Del 1 inneholder mange praktiske beskrivelser av gode slaktemetoder. Dette er naturligvis metoder som kan, og bør, brukes også på hjortedyr. For eksempel at mest mulig slakting bør legges til et slaktelokale, og slakting i skogen bør unngås. Dyret bør da henges etter tåsenen, ikke halsenen, som de fleste praktiserer.

UANSETT BEGREPSBRUK, bør uttagning av buk- og brystorganer skje så snart som mulig. Det er ikke ukjent, og det oppgis ikke noen nærmere tidsbegrensing enn dette. Naturligvis er det også riktig at dette avhenger av flere faktorer, som temperatur, vind,

dyrets kondisjon, pelstykke og ikke minst treffet i dyret. Ved buktreff, av jegere ofte kalt «vomskudd», gjelder det at uttagning bør skje forholdsvis raskt. Dette gjelder desto mer om det er treff i, og søl fra, tarmer.

På s. 20 heter det at: «Hamnar skotter langt bak», skal det tas ut så snart som mulig og kontaminerte flater skal renses. Det er klart nok. Men så heter det at dette ikke bør gjøres ved å skylle med vann, men ved å skjære og rive av hinner. Det er nok en god regel ute i skogen, men framstår ellers vel kategorisk. Forsiktig skylning av en forurenset skrott som henger i bakbein med rent, rennende vann i bryst- og bukhule, er neppe særlig betenkelig – og antagelig det beste i mange situasjoner. I bryst- og bukhule er det ganske tykke hinner mot kjøttet innenfor, som antagelig tåler ganske mye vann, om det skylles forsiktig.

BOKA ANBEFALER OGSÅ NEDKJØLING av kjøttet så snart som mulig, og helst under 8°, da få farlige bakterier formerer seg i lavere temperaturer. Her kan det imidlertid synes som om kjøttsmak og slaktehygiene kommer i et spenningsforhold. Smaksmessig er det også viktig å unngå kuldeforkortning.

Kuldeforkortning er at kjøtt får redusert kvalitet fordi det blir kjølt ned, gjerne til under 10°, for tidlig, og før den naturlige dødsstivheten (rigor mortis) er inntruffet – kanskje i løpet av 3–6 timer for vilt. Dødsstivheten innebærer blant annet en naturlig forkortning av muskelfibrene i kjøttet, og kuldeforkortning arter seg som en forsterkning av dette fenomenet. Resultatet er at kjøttet blir seigt.

Kjøtt får best kvalitet smaksmessig ved henge ved ca. 15° til dødsstivheten inntreffer, for så å kjøles ned. Vanlig lære er derfor å la dyret henge svalt, og mellom 10–15°, de første 10 timene. Utelukkende hygieniske hensyn tilsier imidlertid nedkjøling så raskt

som mulig. Dette temaet kunne med fordel vært nærmere behandlet i boka.

I del 2 gjennomgås de ulike smitteutfordringene, blant annet Afrikansk svinepest (ASF), som er et smittsomt virus godt kjent fra media. Siden dette ikke er en zoonose, altså en sykdom som smitter mennesker, så er det likevel flere andre utfordringer som jegeren slaktemessig bør være mer oppmerksom på. Derimot er ASF svært farlig for villsvin og tamgris, så næringen er naturligvis opptatt av dette. I Sverige har det vært et ASF-utbrudd i Fagersta-området høsten 2023, men dette området og Sverige er fra september 2024 friskmeldt.

ÄTAS ELLER INTE ÄTAS er 64 sider om hvordan jegere skal vurdere om ulike sykdommer, skader og annet kan medføre at kjøttet helt eller delvis ikke bør brukes som menneskemat. Boka har kapitler om kilder til matforgiftning og sykdom, hvordan jegeren bør undersøke slaktet for å avdekke sykdom, og skader på dyret som kan være farlig for mennesker. Den forklarer tydelig og med gode bilder hvordan man finner de ulike organene og hvordan slakteren skal bedømme ulike funn.

Tilsvarende bøker finnes ikke på norsk, og det nærmeste er Skogkurs' hefte «Feltkontroll av hjortevilt». Bøkene er utvilsomt kjærkomne faglige bidrag som også alle norske storviltjegere bør ha stor nytte og glede av, og de kan varmt anbefales! Fra Norge kan bøkene, som koster 250 kr per stk., bestilles ved å kontakte forfatter Jonas Malmsten på e-post: info@viltkonsult.se

Måneskinnsjakt

Datoer for god måneskinnsjakt er plukket ut etter disse kriteriene, som alle må stemme:

- Månen er mer enn halv
- Månen står opp før kl. 20 og går ned etter 04

Vi har altså plukket ut perioder hvor månen står rimelig høyt på himmelen ved midnatt. Disse periodene oppgis kun på den tid av året hvor det er mørkt om natten. Ved gode forhold, som f.eks. ved snø på bakken, vil det være mulig å jakte også noen dager før og etter de oppgitte periodene.

Grålysning/skumring

Tabellene viser lysforholdene ti steder fra nord til sør. Se på tidene for det stedet som ligger nærmest, og husk at klarvær/skydekke og bar mark/snødekke vil påvirke grålysning og skumring den enkelte dag.

GRÅLYSNING/SKUMRING: Definisjonen er at sola er 6° under horisonten. I det praktiske liv er dette tidspunktet da det er mulig med utendørsaktiviteter uten kunstig lys. De klareste stjernene er synlige, fargene i terrenget er borte og horisonten er klart synlig.

MAR.–APR.

	Dato	9/3	16/3	23/3	30/3	6/4	
KIRKENES	Grålysning	04:56	04:24	03:52	04:17	03:40	
	Skumring	17:28	17:56	18:25	19:56	20:29	
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 6.–15. mar. og 5.–12. apr.						
TROMSØ	Grålysning	05:40	05:09	04:36	05:02	04:25	
	Skumring	18:12	18:40	19:09	20:40	21:13	
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 6.–15. mar. og 5.–11. apr.						
BODØ	Grålysning	05:59	05:31	05:02	05:32	05:00	
	Skumring	18:29	18:54	19:19	20:46	21:13	
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 6.–14. mar. og 5.–11. apr.						
BRønnØYSUND	Grålysning	06:08	05:42	05:15	05:48	05:19	
	Skumring	18:38	19:00	19:23	20:47	21:11	
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 6.–14. mar. og 5.–11. apr.						
TRONDHEIM	Grålysning	06:16	05:52	05:27	06:02	05:36	
	Skumring	18:44	19:05	19:25	20:46	21:08	
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 6.–14. mar. og 5.–11. apr.						
STRYN	Grålysning	06:31	06:08	05:45	06:21	05:57	
	Skumring	18:59	19:18	19:37	20:56	21:17	
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 6.–14. mar. og 5.–11. apr.						
BERGEN	Grålysning	06:36	06:15	05:53	06:31	06:08	
	Skumring	19:04	19:22	19:40	20:58	21:16	
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 6.–14. mar. og 6.–15. apr.						
TRYSIL/INBYGDA	Grålysning	06:08	05:47	05:24	06:01	05:37	
	Skumring	18:37	18:55	19:13	20:33	20:52	
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 6.–14. mar. og 5.–11. apr.						
OSLO	Grålysning	06:15	05:54	05:32	06:11	05:48	
	Skumring	18:42	19:00	19:17	20:35	20:53	
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 6.–14. mar. og 5.–11. apr.						
KRISTIANSDAND	Grålysning	06:26	06:06	05:46	06:26	06:05	
	Skumring	18:53	19:09	19:25	20:42	20:58	
	GODE DATOER FOR MÅNESKINNSJAKT: 7.–14. mar. og 5.–11. apr.						

Jakt **neste**

• FOR DEG SOM TAR JAKT PÅ ALVOR

I SALG
11. APRIL

**Vårjakt på
svenske
rådyrbukker**

Lydløs jakt
med kamera
eller rifle

Mye å spare:
**Gi jakt-
støvlene dine
lengre liv**

**De gode
anledninger flyr**

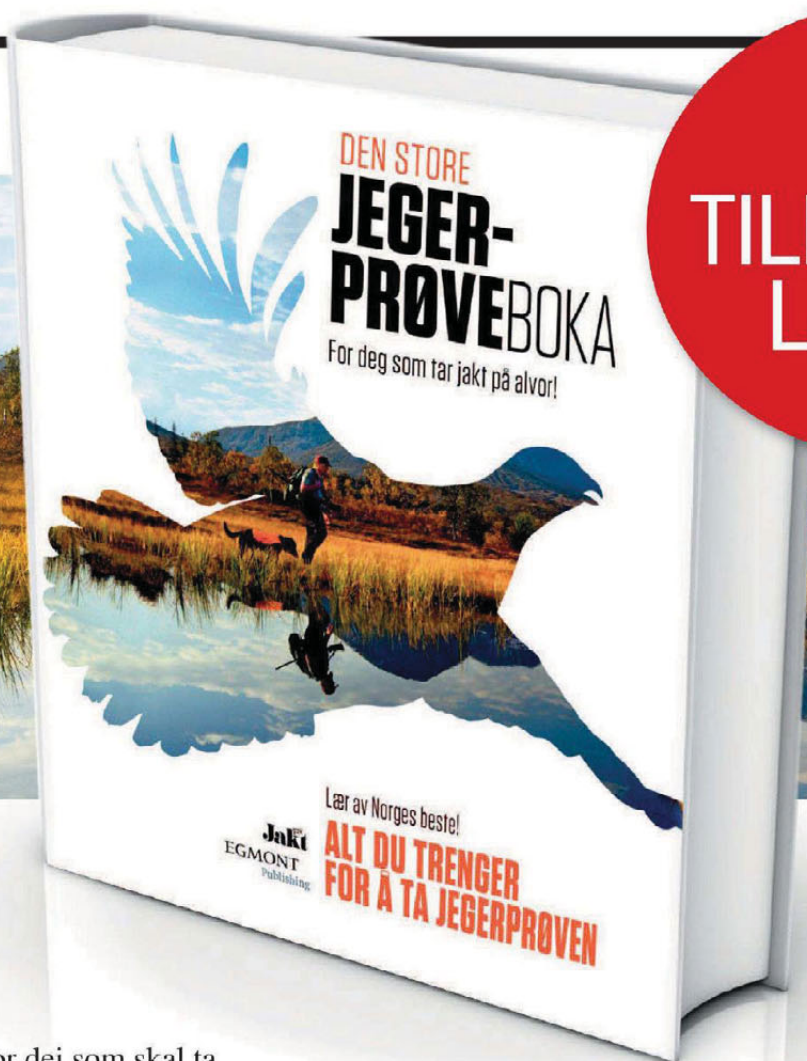
Nye Mauser 25

Swarovski
Pure NL 14x52

Hausken
JD 252

**Vi
TESTER
der andre
tror!**

NÅ
TILBAKE PÅ
LAGER!

«Bibel for dei som skal ta
jegerprøva. Den nye jegerprøveboka
er ei oppleving å bla i!»

Setesdølen

«Er slått til jorden.
Dette er ikke bare ei lærebok.
Verket er et leksikon!»

*Rolf Øvrum, tidligere generalsekretær i Norsk
redaktørforening og redaktør av Jakt*

«Det var godt å få en bok hvor du ikke fant
faktafeil første gang den ble åpna! På under-
tittelen «Alt du trenger for å ta jegerprøven»
kunne dere ha tilføyd «og litt til».

Jens Holm, jegerprøveinstruktør

BESTILL PÅ SMS:

IKKE ABONNENT – PRIS: 398,-

Send *jegerprøve2018* til 2205

FOR ABONNENTER PÅ JAKT OG VILLMARKSLIV – PRIS: 298,-

Send *jegerprøveabo* til 2205

Returadresse:
ART AS
Postboks 209
2021 Skedsmokorset

FALCON 2.0 & CONDOR LRF 2.0

Nyhet!

Hikmicro Falcon 2.0 og Condor LRF 2.0 har større skjerm, bedre oppløsning, lavere NETD, bedre batterikapasitet og linsedeksel. Begge har enkel enhåndsnavigering, slik at du lettere kan bruke de med en hånd.

FALCON 2.0: FQ35 2.0 • FQ50 2.0 **Falcon LRF 2.0:** FQ50L 2.0
Condor 2.0: CQ35L 2.0 • CQ50L 2.0

Finn nærmeste forhandler på www.norma.as

NORMA

www.norma.as

ordre@norma.as

22 07 13 00

Norma AS

#normanorge